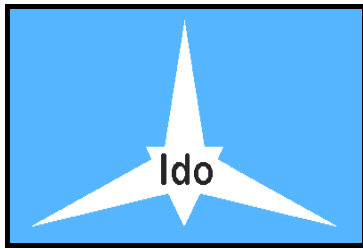

IDO

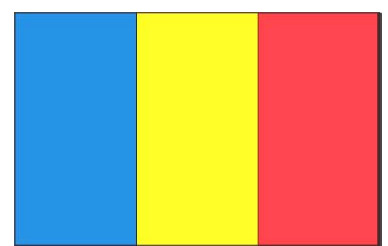
KURSO

di la linguo internaciona
e dictionario Ido-Rumana

CURSUL

limbii internaționale
și dicționar Ido-Română

în Română

INTRODUCȚIE

IDO: LIMBA INTERNAȚIONALĂ

Ido este ca bază o limbă planificată, creată după principiile secolului XX în ideea de a soluționa problema comunicării internaționale. Dar, să explicăm mai bine ce reprezintă problema comunicării internaționale: Dacă eu doresc să mă înțeleg cu un francez, va trebui să studiez limba franceză, iar dacă doresc să mă înțeleg cu un neamț, atunci va trebui să învăț limba sa și așa mai departe, astfel încât dacă aș dori să mă înțeleg cu toți cetățenii Uniunii Europene, ar trebui să cunosc cel puțin 20 de limbi străine diferite.

O primă soluție ar fi ca toți să studiem o aceeași limbă, astfel încât aparte de limba noastră maternă să cunoaștem încă o altă limbă, aceasta fiind limba auxiliară, cea care ne-ar ajuta sa ne înțelegem între noi. Din diverse motive, s-a optat ca această limbă sa fie limba engleză, dar, câți dintre noi studiază deja de ani și ani această limbă și încă suntem incapabili să înțelegem un film artistic in versiunea originală sau să citim un ziar in limba engleză? A învăța bine limba engleză presupune mult timp dar și o anumită abilitate. Nu ar fi mai bine ca această limbă auxiliară să fie alta? Nu ar fi mai bine ca această limbă auxiliară să fie mult mai ușor de învățat decât limba engleză sau oricare alta limbă? Ei bine, această limbă există și ea este IDO. Este o limbă care a rezultat din reforma imperfectului din Esperanto (altă limbă planificată). Ido a fost dezvoltat de către o echipă de oameni de știință și lingviști dealungul multor ani, iar rezultatul este o limbă care este cea mai practică ce s-a inventat vreodată.

Fără îndoială, Ido este mai ușor de învățat decât oricare altă limbă națională, în doar o lună de studiu se pot înțelege aproape în întregime textele scrise in Ido. Verificați ! Invățați Ido și ve-ți cunoaște multă lume ce împarte acest proiect!.

CURSUL ÎN ROMÂNĂ A LIMBII INTERNAȚIONALE IDO

S-a urmărit aceeași structură al cursului Ido "IDO FOR ALL", deoarece este un curs foarte simplu, conține multe exemple și este complet.

La pag. 3 ve-ți găsi o scurtă descriție generală a limbii internaționale Ido de Marius Dogeanu și Andrei Munteanu.

La pag. 5 sunt explicate zece motive pentru a învăța această limbă.

Cursul se împarte în două părți mari:

- un nivel de bază (de la lecția 0 la 12);
- un nivel intermediu (de la lecția 13 la 20).

La sfârșitul cursului va urma un dicționar.

Înainte de a începe, iată aici o listă de articole, persoane, texte consultate:

- **James Chandler** (noi am preluat lecțiile de la 1 la 15, care sunt la dispoziție în pagina sa web).
- *"Complete Manual of the Auxiliary Language Ido"* de L. de Beaufront.
- *"Gramática del Idioma Mundial Ido"* de Juan Luis de Nadal si de Quadras în colaborare cu Francisco Ballester Galés (Sociedad Idista Española).
- *"IDO FOR ALL"* by Niklas ApGawain + P.D. Hugon + J.L. Moore + L. de Beaufront. Revised by an Idiotist (B.Y.T) with material from various sources. Revizota da zeloza Idisti per materii de diversa fonti nun tradukata aden la Rusa da Sro Sergey BELITZKY. Laborinta/anta Idisti por ica lernolibro - ultre B.Y.T.(^_^ Idiotisto) - Hans STUIFBERGEN : Frank KASPER : Stephen L. RICE (Kapabla Logli ed USAano).
- *"Pequeño curso de la lengua internacional IDO"* de Patricio Martinez Martin.

AUTORUL

José Miguel - La Mashino

Tradusă în Română de

Fernando Flavio Zangoni

2005-2006 Padova, ITALIA

(Îmi cer scuze pentru eventualele greșeli de ortografie sau de alt tip)

LIMBA INTERNAȚIONALĂ IDO- DESCRIERE GENERALĂ

Ar fi foarte util dacă am fi putut vorbi cu oamenii din alte țări sau corespunda cu aceștia la fel cum o facem cu oamenii din propria noastră țară. Foarte des însă, bariera lingvistică îngreunează acest lucru făcându-l chiar imposibil.

Mulți oameni văd soluția acestei probleme în învățarea limbii engleze. În mod cert engleza este cea mai răspândită limbă în lume. Cu toate acestea, învățarea limbii engleze necesită mult timp și presupune o anumită înclinație. În plus, limba engleză este departe de a fi vorbită în toată lumea.

Mai mult, fiind limba oficială a anumitor țări, engleza nu este o limbă neutră. Acceptarea limbii engleze ca limbă universală ar reprezenta o soluție atractivă pentru vorbitorii nativi ai acestei limbi, însă pentru francezi, de exemplu, altfel ar sta lucrurile.

De aceea Organizația Națiunilor Unite are șase limbi oficiale: engleza, franceza, rusa, chineza, spaniola și araba. În acest moment U.E. are 21 de limbi oficiale care în viitor vor fi și mai multe. Uniunea Europeană cheltuie foarte mulți bani pentru traduceri și interpretări. Chiar dacă engleza și franceza sunt limbile vorbite cu preponderență în Uniunea Europeană, germanii cer acum ca limba germană să fie utilizată mai mult.

Folosirea unei singure limbi naționale ar aduce avantaje enorme în plan politic și cultural țării, sau țărilor, pentru care limba în cauză ar fi propria limbă. De consecință, această soluție este adesea considerată inacceptabilă pentru unii, chiar dacă Uniunea Poștală Universală folosește încă franceza ca limbă oficială.

Soluția la această problemă este folosirea unei limbi inventate, universale și neutre cum ar fi Esperanto sau Ido. Un asemenea limbaj nu ar înlocui limbile naturale (aceasta ar însemna vandalism), ci ar fi folosit ca punte de legătură între oameni, care altfel nu ar fi putut comunica. Aceasta ar fi o soluție de compromis care prezintă puține avantaje (poate chiar nici unul) pentru diferitele grupuri implicate.

Limba aleasă nu ar trebui să facă exces de termeni artificiali. Vocabularul ar trebui să fie bazat pe limbile existente (câteva dintre cele care au multe cuvinte în comun, în ciuda ortografiei și pronunției diferite). Gramatica ar trebui să fie cât de simplă posibil, fără toate aceste excepții și idiomuri care îl suprasolicitează pe cel care studiază limbile naționale existente.

Această idee a inspirat printre alții și pe părintele Schleyer, inventatorul limbii Volapuk și pe Dr.-ul L. Zamenhof, inventatorul limbii artificiale. Esperanto, aceea care, la mai bine de un secol de când a fost creată, a ajuns să fie cea mai cunoscută limbă de acest gen. După mai mulți ani de utilizare practică, diferite ameliorări au fost sugerate și în acest caz.

Ca exemplu, Zamenhof a făcut ca adjectivele în Esperanto să coincidă inevitabil la număr și caz cu substantivele care acestea califică, în așa fel încât un adjectiv are patru posibile terminații. De fapt, nu este nevoie de o asemenea complicație, așa cum demonstrează limba engleză și ungara, și cum însuși Zamenhof a recunoscut ulterior. Totuși, din diferite motive nici o schimbare nu a fost efectuată în regulile limbajului Esperanto.

Pornind de la ameliorări ca aceasta, un grup de oameni de știință și lingviști a creat limbajul Ido. Comitatul respectiv a fost format de lingvistul danez, Profesorul Otto Jespersen și de matematicianul și filozoful francez, profesorul Louis Couturat. Aceștia au luat ce are mai bun Esperanto și o altă invenție, Idiom Neutral, creând o limbă care este cu mare siguranță cea mai ușoară din lume și în același timp cea mai precisă.

Altă ameliorare a fost una pe care însuși Zamenhof o observase ca fiind foarte logică și convenabilă. În limba Esperanto cuvintele folosite pentru oameni sau animale (cuvinte ca “actor” sau “leu”) aveau tendința de a se referi la forma masculină, forma feminină fiind derivată prin intermediul unui sufix. Alternativa preferată de Zamenhof ulterior, pe care din păcate nu a implementat-o, era aceea de a face aceste cuvinte neutre și de a deriva atât masculul cât și femela prin sufixele potrivite.

Limba Ido are de asemenea un pronume util, ca și finlandeza, care înseamnă atât el cât și ea și poate fi folosit drept urmare când nu este necesar să fim foarte specifici. În opinia unora, ar fi fost de dorit să existe un asemenea pronume și în limba română.

În limbajul Ido, de aceea, însă nu în Esperanto, acestea și alte ameliorări au fost adoptate, iar rezultatul este preferat aproape de toți aceia care au studiat în aceiași măsură aceste două limbi internaționale semi-artificiale sau dialecte care în rest au destul de mult în comun – chiar inspirația lui Schleyer și mai ales a lui Zamenhof.

Este de apreciat mișcarea Esperanto care prin indubitabilă sa fervoare a contribuit mult pentru a face bine cunoscută ideea unei limbi neutre internaționale. Totuși, în ciuda faptului că multă lume a auzit vorbindu-se despre Esperanto, o limbă relativ ușoară, literele sale accentuate și complicațiile gratuite a respins multe persoane care se simțeau atrase de ideea pe care o reprezintă. Ido funcționează acolo unde Esperanto a eșuat.

Aceia care au încercat limba Ido știu ce bine este să te poți concentra asupra lucrului pe care vrei să-l spui fără a fi nevoie să te gândești în același timp la “cum” trebuie spus.

Atât despre teorie cum funcționează însă în practică? Reuniuni internaționale de vorbitori ai limbii Ido au avut loc în multe țări și au demonstrat că această idee poate fi pusă în practică cu adevărat.

Există multe publicații în limba sau despre limbajul Ido, chiar manuale și dicționare pentru vorbitori a diverselor limbi, de la suedeză la japoneză. Există chiar o mulțime de poezii în limba Ido, chiar și o fantastică poveste comico-eroică în versuri (La Serchado de Andreas Juste). Un mic cosmos așteaptă să fie descoperit de fiecare care face micul efort necesar pentru a-și însuși și a înțelege acest limbaj deosebit.

Folosirea acestui limbaj poate fi considerată desigur atât un “hobby” cât și un mod de a contribui la o mai bună înțelegere între oameni.

Marius Dogeanu, Andrei Munteanu

Ce este Ido?

10 motive pentru a învăța limba internațională Ido

- 1) Ido este o limbă internațională neutră, este rezultatul unei selecții și a unor lucrări efectuate de către *Delegația pentru adoptarea unei limbi auxiliare internaționale*.
- 2) Această *Delegație* a fost fondată în 1901, la ea au aderit 310 societăți din toata lumea și a primit aprobarea de la 1250 de membri academici și profesori universitari. Ea a ales un Comitat internațional de oameni de știință competenți și de lingviști, care, după ce a examinat toate proiectele vechi și noi ale limbii universale, a adoptat în octombrie 1907, un sistem reformat și simplificat a limbii Esperanto, prezentat sub pseudonimul **Ido**. Noul sistem vine apoi discutat public (1908-1914) în revista oficială *Progreso*, și complectat apoi de către *Academia Idista*. Sistemul definitiv adoptat este deci fructul unei lungi și ponderate lucrări colective, și nu produsul unei invenții individuale.
- 3) **Ido** nu este nici o amestecătură în concurența cu alte limbi artificiale, ci o adevărată soluție, având ca scop de a da la toți interesații o limbă auxiliară de care aveau nevoie.
- 4) **Ido** îmbrățișează un număr cât mai mare de oameni, datorită internaționalității maxime a cuvintelor și pentru că este extrem de simplă.
- 5) **Ido** are o pronunțare fluidă, armonioasă și eufonică, încât poate fi paragonată cu cea italiană și spaniolă.
- 6) **Ido** utilizează numai caractere ale alfabetului anglo-latin, care sunt cele mai internaționale dintre toate. Așa că limba Ido poate fi tipărită, scrisă la mașina de scris sau digitată pe computer, fără nici un fel de dificultate sau alterații, în orice țară civilă.
- 7) **Ido** nu creează nici o susceptibilitate națională deoarece toți elementii ei sunt în majoritate internaționali. În comparație cu alte sisteme, ea nu favorizează persoanele de cultura latină, nefiind împotriva intereselor de la majoritatea.
- 8) **Ido** poate fi util oamenilor de știință, deoarece este precis; tehnicului, căci este logic; comerciantului, datorită comprehensibilității; colecționistului, datorită naturaleții; vizitatorului, deoarece este internațional; și oricărei persoane, căci este ușor și elementar.
- 9) **Ido** se poate învăța și fără profesor, cu multă ușurință și satisfacție în câteva săptămâni. Datorită faptului că nu a fost creată numai pentru latinști, nici numai pentru erudiți, ci pentru persoane cu o instrucție elementară (care reprezintă majoritatea), poate fi învățată chiar și de simpli cetățeni care doresc să comunice cu persoane de o altă limbă.
- 10) **Ido** este foarte ușor de înțeles pur și simplu cu ajutorul unui vocabular, lucru imposibil la orice limbă naturală, deoarece este asemănătoare limbilor cele mai vorbite din lume, și este considerată, de către experții care au examinat și practicat limba aceasta, cu mult superioară la oricare limbă internațională și aceasta deoarece este precisă și mai ales simplă.

INDEX

0. Lectia Zero -pag. 7

Alfabetul și pronunțarea. Diftongi. Accente. Exerciții.

1. Lectia Unu -pag. 10

Substantive și articolul. Timpul verbului: prezent. Conversație. Exerciții.

2. Lectia Doi -pag. 15

Negația. Derivația. Adjective. Exerciții.

3. Lectia Trei -pag. 19

Intrebări. Pluralul. Anumite culori. Anumite animale. Timpul verbului: imperativul. Exerciții.

4. Lectia Patru -pag. 24

Afixe. Genul. Posesul. Cantitatea. Alimente. Exerciții.

5. Lectia Cinci -pag. 29

Pronumele personale. Pronumele reflexive. Timpul verbului: trecutul. Anumite afixe. Adverbe. Exerciții.

6. Lectia Șase-pag. 38

Pronumele interogative. Numere. Afixe. Adjective cu diverse sfumături. Familia. Exerciții.

7. Lectia Șapte -pag. 45

Timpul verbului: viitorul. Câteva numere. Alte afixe. Mijloace de transport. Exerciții.

8. Lectia Opt -pag. 50

Numere ordinale. Lunile anului. Date. Alte afixe. Îmbrăcămintea. Alte informații despre pronumele interogative. Persoane. Exerciții.

9. Lectia Noua -pag. 56

Un afix. Trei tipuri de infinitiv. Titluri. În casă. Corpul. Exerciții.

10. Lectia Zece -pag. 61

Pronume și adjective posesive. Timpul verbului: condiționalul. Gradul adjectivului și al adverbului. Edificii. Alte afixe. Exerciții.

11. Lectia Unsprezece -pag. 68

Zilele săptămânii. Orele. Pronumele relative. Țari. A gândi. Exerciții.

12. Lectia Doisprezece -pag. 75

Negația în verbele auxiliare. Alte afixe. Orele. Recapitularea pronomelor relative. Timpul atmosferic. Exerciții.

.....

13. Lectia Treisprezece -pag. ...

Pronume demonstrative. Recapitularea pronomelor posesive. Pronumele "lo". Alte afixe. Exerciții.

14. Lectia Paisprezece -pag. ...

Numere Ordinale. Participiul. Exerciții.

15. Lectia Cincisprezece -pag. ...

Tempul perfect. Condiționalul. Participiul viitorului. Forme emfaticizante. Alte afixe. Exerciții.

16. Lectia Șaisprezece -pag.

La terminația acuzativului. Pasivul și perfectul. Prepoziția "de". Alte afixe. Exerciții.

17. Lectia Șapteprezece -pag.

Alte informații despre terminația acuzativului. Prepoziții. Conjunții. Alte afixe. Exerciții.

18. Lectia Optisprezece -pag.

Pronume indefinite. Alte afixe. Exerciții.

19. Lectie Nouăsprezece - pag.

Numai texte de citit și de tradus.

20. Lectie Douăzeci -pag.

Numai texte de citit și de tradus.

Dictionar Ido-Română, Ido-Rumana -pag.

Aproximativ 8000 de cuvinte în limba Ido.

LECȚIA ZERO

ALFABETUL ȘI PRONUNȚAREA

Alfabetul Ido este compus din 26 litere:

5 vocale: **a e i o u.**

21 consoanante: **b c d f g h j k l m n p q r s t v w x y z.**

Există și 2 grupuri de litere: CH e SH.

În limba Ido nu există nici un tip de accente scrise. În aceasta prima parte se va pune un accent scris pe silaba pe care cade accentul, numai ca ajutor.

Literele se pronunță cu ajutorul vocalei "e". Pronunțarea literelor este cea indicata mai jos:

Litere	Numele	Se pronunță ca în cuvintele:
A	a	<u>A</u>
B	bé	<u>B</u> ărbat
C	cé	<u>Ț</u> ară
CH	ché	<u>C</u> ec
D	dé	<u>D</u> ragă
E	e	<u>E</u>
F	fé	<u>F</u> rumoasă
G	gé	<u>G</u> ăină (nu ca în cuv. <u>g</u> irafă)
H	hé	<u>H</u> aspirată (ca în engleză "to <u>h</u> ave")
I	i	<u>I</u>
J	jé	<u>J</u> e (eu în franceză), <u>J</u> aponia
K	ké	<u>C</u> âine (nu ca în cuv. <u>c</u> ereale)
L	lé	<u>L</u> ecția
M	mé	<u>M</u> emoria
N	né	<u>N</u> egru
O	o	<u>O</u>
P	pé	<u>P</u> acific
Q	qué	<u>Q</u> uintal
R	ré	<u>D</u> ragă (nu ca în franceză)
S	sé	<u>S</u> ăptămână
SH	shé	<u>C</u> hemin (mers în franceză), sună ca în șapte, <u>ă</u> șteaptă
T	té	<u>T</u> ată
U	u	<u>U</u>
V	vé	<u>V</u> oce
W	wé	la vocale "u" cum se citește în <u>do</u> uă
X	xé	<u>e</u> xercițiu (sună <u>ek</u> sercițiu)
Y	yé	" <u>I</u> " fricativ (ca în <u>l</u> eri, <u>l</u> eși)
Z	zé	<u>Z</u> ăpadă, <u>ast</u> ăzi.

Toate consoanantele și vocalele se vor pronunța cum am văzut aici, indiferent de locul pe care-l ocupă în cuvânt.

Unica confuzie care poate exista între cum se scriu și cum se citesc sunt: "qu" e "k". Soluția este simplă: se va scrie „q” tot timpul când este urmată de vocalele **ua, ue, ui, uo**. În toate celelalte situații se va scrie „k”.

DIFTONGI

Diftongi în limba Ido sunt: **eu, au** (**Europa, Aureo**). Pentru a-i pronunța trebuie să considerăm cele două vocale ca și cum ar fi una singură, întrucât amândouă primesc accentul (de obicei se prescurtează pronunțarea lui "u"; ideea este de a citi amândouă vocalele ca și cum ar fi una singură): **Laute**.

ACCENTUL

Regulile pentru a pune accentul în cuvinte, **nu au excepții**, sunt următoarele:

- 1) Toate cuvintele în Ido au accentul pus pe penultima silabă: **l**ib**ro, s**im**pla, a**pu**d, g**ra**nda, p**ar**dono, a**ve**rtas, m**ash**ino, t**ro**vebla.**
- 2) Cele trei moduri infinite ale verbelor se termină întotdeauna în: **-ar, -ir, -or** și deasupra la aceste terminații se pune accentul: **t**ro**var, p**ar**olar, s**tu**d**ia**r, p**ar**ol**ir**, m**an**j**or****. Aceasta pentru a avea o mai frumoasă eufonie.
- 3) În cuvintele cu mai multe silabe, literele **i** sau **u** dacă se găsesc înaintea unor vocale nu vor niciodată accentuate, accentul va cădea pe silaba precedentă acestor vocale: **s**tu**d**ia**s, l**in**guo**. (ATENȚIE: această regulă **NU** se aplică la infinitele verbului: **s**tu**d**ia**r**).
- 4) De amintit: diftongii **eu au** se consideră de o singură vocală.

Pentru a deveni rapizi în a citi, soluția cea mai bună este de a începe puțin cu puțin. De aceea trebuie să pronunțăm la început silabele separate și apoi se unesc formând cuvintele.

Pentru litera "C", se poate împărți sunetul în cele două litere sale "T" și "S", pronunțând **leciono**, așa, **let-siono**.

Lucrul cel mai important este să se pronunțe bine orice cuvânt de la început; rapiditatea va veni cu practica. Lucrul cel mai important, oricum, este **PRONUNȚAREA CU GLAS TARE TOATE CUVINTELE** (este unicul mod pentru a învăța o limbă în modul corect).

EXERCIȚII

1- Determină pe care silabă cade accentul, separă în silabe și pronunță cu glas tare, în mod clar următoarele cuvinte în Ido:

cerebro, gardeno, gento, havar, homo, Japonia, januaro, jurnalno, jenar, shirmar, shuo, shultro, shinko, wisto, razar, kazerno, cizo, zero, Roma, Rusia, revuo, richa, quar, quoto, querko, quinteto, kapo, kesto, kisar, kurar, libro, domo, tablo, strado, propago, horlojo, chapelo, parapluvo, sekretario, fabrikerio, inteligenta, laboratorio, kafeo, familio, laute.

ce-ré-bro, gar-dé-no, gén-to, ha-vár, hó-mo, Ja-pó-nia, ja-nu-á-ro, jur-ná-lo, je-nár, shir-már, shú-o, shúl-tro, shín-ko, wís-to, ra-zár, ka-zér-no, cí-zo, zé-ro, Ró-ma, Rú-sia, ré-vuo, rí-cha, quár (notează că aici "qu" este o literă), quó-to, quér-ko, quin-té-ko, ká-po, kés-to, ki-sár, ku-rár, lí-bro, dó-mo, tá-blo, strá-do, pro-pá-go, hor-ló-jo, cha-pé-lo, pa-ra-plú-vo, se-kre-tá-rio, fa-bri-ké-rio, in-te-li-gén-ta, la-bo-ra-tó-rio, ka-fé-o, fa-mí-lío, láú-te (nu la-ú-te, deoarece "au" este diftong).

TRADUCȚIE: creier, grădină, persoane, a avea, bărbat, Japonia, ianuarie, jurnal, a importuna, a mă proteja, gheată, umăr, șuncă, joc de cărți, a rade, cazermă, foarfece, zero, Roma, Rusia, revistă, bogat/ă/i/e, patru, cotă, stejar, cvintet, cap, lada, a săruta, a fugi, carte, casă, masă, stradă, propagandă, orologiu, pălărie, umbrelă, segetar/ă, fabrică, inteligent/ă/i/e, laborator, cafea, familie, cu glas tare.

2- Pronunță următoarele fraze:

Ka vu ja lernas la nova linguo internaciona?

ka vu ja lér-nas la nó-va lín-guo in-ter-na-tsi-ó-na?

Învățați Dumneavoastră noua limbă internațională?

Me komencis studiar ol ante kelka dii,

Me ko-mén-tsis stu-diár ol án-te kél-ka dí-i,

Am inceput să o studiez acum câteva zile,

e me trovas ke ol esas vere tre facila.

e me tró-vas ke ol és-as vé-re tre fa-tsí-la,

și gădesc că este foarte ușoară.

Omna-die me lektas texto dum un horo;

óm-na-dí-e me lék-tas téx-to dum un hó-ro;

In fiecare zi citesc un text timp de o oră;

me sempre lektas laute. Ka vu komprenas to?

me sém-pre lék-tas láú-te. ka vu kom-pré-nas to?

Citesc în fiecare zi cu glas tare. Înțelegeți Dumneavoastră aceasta?

LECTIA UNU

SUBSTANTIVELE ȘI ARTICOLUL

Un substantiv se usează pentru ceva care se poate vedea, auzi, atinge, gândi, etc. Cum am văzut, toate substantivele se termină în -o, așa că putem înțelege unde se găsește un substantiv într-o frază. Sa vedem câteva substantive:

hundo	un câine
domo	O casă
pomo	un măr (o poama)
animalo	un animal
libro	O carte

Cum se poate vedea, în Ido nu există articolul indeterminat (un, o). Se va vedea că nu este necesar și că nu se crează confuzie.

Acum, mergem să lucrăm cu verbul **esar** (a fi) și mergem să-l conjugăm la prezent, obțin..nd **esas** (sunt, ești, e/este, suntem, sunteți, sunt):

Hundo esas animalo	Un câine e/este un animal
Pomo esas frukto	Un măr este un fruct

Deoarece forma "esas" se utilizează de multe ori, se obișnuiește să se prescurteze cu **es**. Ambele două forme sunt valide. Pentru a forma pluralul substantivelor, se transformă terminația (dezinența) "-o" în "-i".

Libri	Niște cărți
Amiki	Niște prieteni (amici), niște prietene (amice)

În Ido nu există genul substantivului (cu excepția unor puține substantive: **viro** - bărbat, **muliero** - femeie, și puține alte): nu trebuie făcută diferența între masculin și feminin! Există, numai un articol: **la**, care este determinativ și este valid pentru toate genurile și numerele. Acesta , traduce articolele noastre: ...l, le, i, a, le, lui, i, lor. Articolul nedeterminat este partitiv **un, unui, o, unei, unor, niște**, cum am văzut, nu există în Ido, așa că dacă nu se specifică nici un articol, se subînțelege articolul nedeterminat:

la hundo	Câinele
la domo	casa
la hundi	Câinii
la domi	casele

Pentru a completa semnificatul substantivelor, mergem să utilizăm adjectivele (cuvinte care descriu substantivele). Toate adjectivele se termină în "-a"; și se pot așeza înainte sau după substantiv. Nu se acordă nici cu genul și nici cu numărul substantivului:

Dolca	Dulce/i
Bela	Frum.os/oși/oasa/uoase
Mikra	Mic/i/a/i
Kelka	Câtva/câțiva/câteva
Floro	Floare/ o floare
La bela flori esas sur la tablo	Florile frumoase sunt pe masă
La pomi esas dolca hike	Merele sunt dulci aici
La libri esas en la domo e kelka hundi esas hike	Cartile sunt în casă și câțiva câini sunt aici
La granda hundi	Câinii mari
La domo bela	Casa frumoasa

TEMPUL VERBULUI: PREZENT

Întâi să vedem câteva cuvinte utile:

En	În
Sur	Deasupra (poziția de la ceva)
e/ed	Și
hike	Aici
La hundi esas en la domo	Câinii sunt în casă
La pomo esas sur la tablo	Mărul este deasupra mesei
La libri esas hike	Cărțile sunt aici

Infinitul verbelor în Ido se termină totdeauna în "-ar". Pentru a forma prezentul se uzează terminația "-as". Se aplică fără nici o excepție la toate verbele; așa că, în Ido nu există verbe neregulare! Timpul prezent se uzează când acțiunea verbului se desfășoară acum, în acest precis moment:

havar	A avea	ludar	A juca
esar	A fi	sidar	A sta, a șede
amar	A iubi	prenar	A lua
dicar	A spune	lektar	A citi
finar	A termina	irar	A pleca

La patro lektas la libro	Tatăl citește o carte
La hundo prenas la pomo	Câinele i-a mărul
La kato sidas sur la bela tablo	Pisica stă pe masa frumoasă
La kato ludas kun la hundo	Pisica se joacă cu câinele
La granda domo esas bela	Casa mare este frumoasă
La mondo esas bela e granda	Lumea este frumoasă și mare

În Ido nu există diferențe între prezent (eu mănânc) și prezentul progresiv (eu stau să mănânc) deoarece, în realitate acțiunile se desfășoară în prezent (există limbi care nu le diferențiază și limba Ido a adoptat forma cea mai simplă și anume aceea de a nu le diferenția). Această caracteristică trebuie s-o ne amintim, mai ales când se traduce din acele limbi, care au prezentul progresiv, în Ido.

CONVERSAȚIE

Pentru a termina prima lecție, mergem să vedem câteva fraze, care sunt foarte utile în conversația cu un idist:

Bona matino!	Bună dimineața! ("bună ziua")
Bona jorno!	Bună ziua!
Quale tu standas?	Cum stai?
Tre bone, danko	Foarte bine, mulțumesc
Yes/No	Da /Nu
Quale tu nomesas?	Cum te numești?
Me nomesas Marian	Mă numesc Marian

Cu tot ce am făcut până acum putem să construim niște fraze simple. Limba Ido conține toate formele gramaticale internaționale care sunt simple, așa că atunci când învățăm limba Ido le recunoaștem. Pentru a deveni practici, propunem o serie de exerciții de bază.

ESERCITIŢI

DICȚIONAR (exercițiu 1) - VORTARO (DICIONARIO):

buxo	Cutie	tu	tu / te / îți
domo	Casă	yuno	Tânăr
gardeno	Grădină	yunulo	Tânăr (masculin)
hundo	Câine	yunino	Tânăra (feminin)
kato	Pisică	en	În
muso	Șoarice	sub	Sub
tablo	Masă	sur	Pe, deasupra, peste
es	sunt, ești, este, suntem, sunteți, sunt	la	ul / ii / a / ele
me	eu / mă / îmi		

1-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa

1. Mariana este o tânără	1. Mariana es yunino ("yuno" dacă nu trebuie să facem distincție epentru sex)
2. Daniel este un tânăr	2. Daniel ("yuno" dacă nu trebuie să facem distincție pentru sex)
3. Casa este în grădină	3. La domo es en la gardeno
4. Eu sunt în grădină	4. Me es en la gardeno
5. Eu sunt în casă	5. Me es en la domo
6. Tu ești în casă	6. Tu es en la domo
7. Ești sub masă	7. Tu es sub la tablo
8. Un câine este deasupra mesei în casă	8. Hundo es sur la tablo en la domo
9. Lila este un câine	9. Lila es hundo
10. Bilu este o pisică	10. Bilu es kato
11. Câinele este în casă	11. La hundo es en la domo
12. Pisica este pe masă	12. La kato es sur la tablo
13. Cutia este sub masă	13. La buxo es sub la tablo
14. pisica este pe cutie	14. La kato es sur la buxo
15. Șoaricele este în casă	15. La muso es en la domo
16. Șoaricele este în cutie	16. La muso es en la buxo
17. Șoaricele este sub masă	17. La muso es sub la tablo

DICȚIONAR (exercițiu 2) - VORTARO:

drinkar	A bea	tushar	A atinge
havar	A avea	aquo	Apă
lektar	A citi	fenestro	Ferestră
manjar	A mânca	lakto	Lapte
prizar	A aprecia, a stima	pordo	Ușă
promenar	A se plimba	stulo	Scaun
regardar	A privi	tablo	Masă

2-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Eu am un câine (cățel)	1. Me havas hundo
2. Eu văd câinele	2. Me vidas la hundo
3. Câinele mă vede	3. La hundo vidas me
4. Eu apreciez câinele (cățelul)	4. Me prizas la hundo
5. Eu apreciez laptele	5. Me prizas lakto
6. Cățelul (câinele) are laptele	6. La hundo havas la lakto
7. Pisica bea laptele	7. La kato drinkas la lakto
8. Tu bei laptele	8. Tu drinkas la lakto
9. Eu am mărul	9. Me havas la pomo
10. Eu mănânc mărul	10. Me manjas la pomo
11. Tânărul/tânăra mănâncă mărul	11. La yuno manjas la pomo
12. Eu privesc șoaricele	12. Me regardas la muso
13. Șoaricele vede apa	13. La muso vidas la aquo
14. Șoaricele mănâncă cartea	14. La muso manjas la libro
15. Cartea este pe masă	15. La libro es sur la tablo
16. Tu citești cartea	16. Tu lektas la libro
17. Tu citești cartea	17. Tu lektas la libro
18. Pisica mă privește	18. La kato regardas me
19. Pisica privește ușa	19. La kato regardas la pordo
20. Dumneata atingi ușa	20. Vu tushas la pordo
21. Pisica atinge fereastra	21. La kato tushas la fenestro
22. Eu ating fereastra	22. Me tushas la fenestro
23. Mă plimb prin grădină	23. Me promenias en la gardeno
24. Tu și cățelul vă plimbați prin grădină	24. Tu e la hundo promenias en la gardeno
25. Masa și scaunul sunt în casă	25. La tablo e la stulo es en la domo

VORTARO (exerco 3):

drinkajo	Băutură, băutură răcoritoare	olda	Vechi/e
Floro	Floare	regardar	A privi
kavalo	Cal	Tablo	Masă
prizar	A aprecia, a stima	blua	Albastru/ștri/ă/e
manjajo	Hrană, mâncare	granda	Mare/i
por	Pentru	mikra	Mic/ă/i
muro	Zid, perete	Reda	Roșie/u/i
plado	Farfuria pe care se mănâncă	Yuna	Tânăr/ă/i/e
Taso	Ceașcă	Anke	Asemenea, și
dormar	A dormi	Hike	Aici
komprar	A cumpăra	Mea	mea, meu, mele, miei
habitar	A locui, a trăi	tua	ta, tău, tale, tăi
parolar	A vorbi	anciena	Bătrân/ă/i/e, antic/ă/e
pozar	A pune, a așeza		
adhike	aici, indicând mișcarea /acțiune care se desfășoară aici		
adsur	deasupra, indicând mișcarea /acțiunea de a așeza, (a pune) deasupra		

3- Traduce-ți din română în Ido (puteți să faceți practică traducând și viceversa):

1. Tu înveți Ido	1. Tu lernas Ido
2. Tu vorbești Ido	2. Tu parolas Ido
3. Eu învăț Ido	3. Me lernas Ido
4. Eu vorbesc Ido	4. Me parolas Ido
5. Eu am o casă frumoasă	5. Me havas bela domo
6. Casa mea este mare	6. Mea domo es granda
7. Casa este mare	7. La domo es granda
8. Locuiesc aici aproape	8. Me habitas hike
9. Dorm în grădină	9. Me dormas en la gardeno
10. Câțelul meu este bătrân	10. Mea hundo es olda
11. Deasemenea și câțelul meu locuiește aici	11. Mea hundo anke habitas hike
12. Câțelul doarme în mica mea grădină	12. La hundo dormas en mea mikra gardeno
13. Pisica mică privește câțelul mare	13. La mikra kato regardas la granda hundo
14. Locuiești într-o casă frumoasă	14. Tu habitas en bela domo
15. Dormi pe masa frumoasă	15. Tu dormas sur la bela tablo
16. Pisica doarme sub floarea frumoasă	16. La kato dormas sub la bela floro
17. Calul este bătrân	17. La kavalo es olda
18. Calul mic este tânăr	18. La mikra kavalo es yuna
19. Calul tânăr apreciază băutura	19. La yuna kavalo prizas la drinkajo
20. Tu cumperi hrană pentru cal	20. Tu kompras manjajo por la kavalo
21. Cumpăr hrana aici	21. Me kompras manjajo hike
22. Așez farfuria ta aici	22. Me pozas tua plado adhike
23. Farfuria este roșie	23. La plado es reda
24. Pun mâncarea pe farfurie	24. Me pozas manjajo adsur la plado
25. Șoaricele bătrân mănâncă mâncarea	25. La olda muso manjas la manjajo
26. O băutură este în cana mică (în cana mică este o băutură)	26. Drinkajo es en la taso mikra
27. Cana albastră este pe masă	27. La blua taso es sur la tablo
28. Tu vezi șoaricele în cană	28. Tu vidas la muso en la taso
29. Deasemenea laptele tău este în cană	29. Tua lakto es anke en la taso
30. Pun cartea pe perete	30. Me pozas la libro adsur la muro

4- Citiți cu glas tare toate cuvintele și frazele din această lecție în mod cursiv. Faceți același lucru în toate lecțiile următoare.

5- Formulează gândurile în Ido cu lucrurile pe care le cunoști: Atinge ușa și spune ție însuți, "Me tushas la pordo"; citește o carte și spune "Me lektas libro"; și așa mai departe incluzând toate cuvintele pe care le-ai învățat.

6- Practică conversația! (ultima parte a lecției). Acest exercițiu poți să-l repeți întotdeauna când apar noi conversații.

LECTIA DOI

FORMA NEGATIVA

Pentru forma negativă, în fraze, se utilizează adverbul "ne":

Tu ne havas la nova pano	Tu nu ai pâinea nouă
Me ne mustas irar adibe	Nu trebuie să merg acolo
Me ne mustas facar to	Nu trebuie să fac asta

Avem oricum negarea directă "no":

No, me ne havas pano	Nu, eu nu am pâine
No, me ne iras hodie	Nu, eu nu văd astăzi

- Observați că "ne" se așează întotdeauna înaintea cuvântului negat (în acest caz un verb).
- În Ido se neagă o singură dată și nu două ca în anumite fraze în limba română și anume: "Nu am nici o pâine - Me ne havas pano".
- "ne" însoțește întotdeauna un alt cuvânt pe care-l neagă, între timp ce "no" nu însoțește nici un cuvânt.

DERIVAȚIE

Plecând de la adjectiv (care știm că se termină în -a) se poate forma un substantiv (care se termină în -o) conservând semnificația:

bona	Bun/ă/i/e	bono	Un bărbat bun, un bun
yuna	Tânăr/ă/i/e	yuno	un tânăr/o tânără
acesora	accesoriu	acesoro	un accesoriu

Sau contrariul:

oro	aur	ora	Aurit, făcut din aur
-----	-----	-----	----------------------

ADJECTIVE

În adjective se poate elimina la "-a" finală, dacă sunetele se înțeleg în mod corect:

bona	bon	yuna	yun	acesora	acesor
------	-----	------	-----	---------	--------

Vedem o altă conversație între Daniel și Mariana:

D: Bon jorno! Quale vu standas?

M: Tre bone, danko. E vu?

D: Me standas bone, danko. Me nomesas Daniel. Quale vu nomesas?

M: Me nomesas Mariana.

D: Til rivido, Mariana!

M: Til rivido, Daniel!

EXERCIȚII

VORTARO (exerco 1):

prizar	A aprecia, a plăcea	regardar	A privi
promenar	A se plimba	lektar	A citi
olda	Vechi/e	plado	Farfurie pe care se mănâncă
domo	Casă	buxo	Cutie
manjar	A mânca	kavalo	Cal
manjajo	Hrană	lakto	Lapte
parolar	A vorbi	drinkar	A bea
habitar	A locui, a trăi (într-un loc)	kato	Pisică
lernar	A învăța		

1-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Sunt, nu sunt
2. Am, nu am
3. Văd, nu văd
4. Îmi place(apreciez), nu apreciez
5. Mă plimb, nu mă plimb
6. Nu sunt bătrân
7. Nu te văd
8. Nu mă vezi
9. Nu îmi place casa
10. Nu mănânc mâncarea
11. Câinele nu vorbește Ido
12. Nu locuiești la Milano
13. Cățelul nu învață Ido
14. Mariana nu locuiește la Madrid
15. Tu nu o privești pe Mariana
16. Tu nu citești cartea
17. Farfuria nu este în casă
18. Cățelul nu privește calul
19. Pisica nu doarme în cutie
20. Tânărul nu bea laptele

1. Me es, me ne es
2. Me havas, me ne havas
3. Me vidas, me ne vidas
4. Me prizas, me ne prizas
5. Me promenas, me ne promenas
6. Me ne es olda
7. Me ne vidas tu
8. Tu ne vidas me
9. Me ne prizas la domo
10. Me ne manjas la manjajo
11. La hundo ne parolas Ido
12. Tu ne habitas en Milano
13. La hundo ne lernas Ido
14. Mariana ne habitas en Madrid
15. Tu ne regardas Mariana
16. Tu ne lektas la libro
17. La plado ne esas en la domo
18. La hundo ne regardas la kavalo
19. La kato ne dormas en la buxo
20. La yuno ne drinkas la lakto

VORTARO (pentru esercițiul 2):

anke	Încă	magra	Slab/ă/i/e
bruna	Castaniu/e/i	muso	Șoarice
chasar	A Vâna	nun	Acum
do	Deci	ofte	Des
dop	După (în loc, în spațiu)	por	Pentru
ek	Din	pozar	A pune, a așeza
felica	Fericit/ă/ți/e	sama	Același/aceași
feroca	Feroce/i	strado	Stradă
fisho	Pește	tre	Foarte
foresto	Pădure	trista	Trist/ă/ști/e
gardeno	Grădină	tua	Al tău, a ta, ai tăi, ale tale
gazoneyo	Pajiște	vidar	A vedea
grosa	Gros/asă/și/ase		

Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

2-

1. Félix este o pisică slabă și bătrână	1. Félix es magra olda kato
2. El trăiește în spatele casei tale în pădure	2. Il habitas dop tua domo en la foresto
3. El se plimbă des în marea mea grădină	3. Il ofte promenias en mea granda gardeno
4. El doarme des pe pajiștea mea	4. Il ofte dormas sur mea gazoneyo
5. Astăzi Félix vânează un șoarice mare și maro	5. Hodie Félix chasas grosa bruna muso
6. Astăzi Félix nu are hrană	6. Hodie Félix ne havas manjajo
7. El este foarte trist	7. Il es tre trista
8. Așa că pun un pește pentru el pe farfurie în grădină	8. Do me pozas fisho por il adsur plado en la gardeno
9. Acum Félix este foarte fericit	9. Nun Félix es tre felica
10. Mariana îl vede pe Félix	10. Mariana vidas Félix
11. Ei nu îi place de Félix și îl dă afară din grădina mea	11. El ne prizas Félix e chasas il ek mea gardeno
12. Félix este pe stradă	12. Félix es sur la strado
13. Rex este un câine feroce	13. Rex es ferooca hundo
14. Și el îl vede pe Félix	14. Il anke vidas Felix
15. Rex îl vânează	15. Rex chasas il

- 3- Obsearvă cu atenție această conversație. Nu te preocupa dacă nu înțelegi ceva, deoarece tot ceea ce este necesar pentru a învăța gramatica se va cunoaște în următoarele lecții:

Bună dimineața!
Bună ziua!
Cum Vă numiți?
Mă numesc Daniel
Cum stați (Dumneavoastră)?
Foarte bine
Mulțumesc! (Eu mulțumesc)
Ești obosit?
Deloc!
Da, un pic
Nu, domnule/doamnă
Vă rog
Îmi este foame
Ți-e sete?
Dă-mi un pahar
O ceașcă de ceai
Doriți dumneavoastră?
Nu obiectez
Nu contează

Bona matino!
Bona jorno!
Quale vu nomesas?
Me nomesas Daniel
Quale vu standas?
Tre bone
Me dankas!
Ka tu esas fatigita?
Tote ne!
Yes, kelkete
No, sioro
Me pregas
Me hungras
Ka tu durstas?
Donez a me glaso
Taso de teo
Ka vu deziras...?
Me ne objecionas
Ne importas

LECȚIA TREI

ÎNTREBĂRI

Până acum am văzut propoziții enunțative, dar cum se formulează întrebările? Soluția adoptată în limba Ido este foarte simplă: pune cuvântul introductiv la care se referă întrebarea **ka/kad** la începutul frazei :

Ka li esas hike hodie?	Sunt aici ei, astăzi?
Ka vu havas la blua libro?	Aveți cartea albastră (Dumneavoastră)?
Ka vu kredas?	Dumneavoastră credeți?
Ka vu komprenas?	Dumneavoastră înțelegeți?

NOTA! în cuvintele care încep cu o consonantă de obicei se uzează forma fără "d" final, între timp ce în cazurile în care cuvântul următor începe cu o vocală se adoptează "d" final. În orice caz această regulă nu este obligatorie (ușurează pronunțarea limbii vorbite).

A celor ce vorbesc limba română poate fi dificil să adopteze un cuvânt introductiv pentru a formula întrebările, dar trebuie să ținem cont de faptul că se tratează de o soluție de compromis pentru persoanele de diverse limbi și ca de obicei limba Ido a adoptat cea mai bună soluție posibilă. Vedem câteva cuvinte care vin utilizate pentru a pune întrebări în Ido:

quo/qui	Care/la care, referitor la obiect/e (singular/plural)
qua/qui	care, cine, referitor la persoana/e (singular/plural)
qua	Care
ube	Unde
kande	Când
quanta	Cât
pro quo	Pentru care
quale	Cum, ca și
Ube vu lojas?	Unde locuiți (Dumneavoastră)?
Ube ni iras?	Unde mergem?
Qua venas kun ni?	Cine vine cu noi?

Se notează că, cu întrebările care au deja o particulă interogativă (**qua, ube, kande, etc.**) nu se adoptează **particula ka/kad**. Nu trebuie să ne preocupăm la început dacă este un pic complicat, căci cu timpul totul va fi mai ușor. Am menționat numai asta pentru a ne familiariza un pic cu aceste cuvinte. Le vom vedea în mod mai detaliat mai încolo.

PLURALUL

Pluralul în substantive cum am văzut deja în lecția 1 (se formează schimbând "o" final cu "i" fără excepții).

Adjectivul este invariabil dacă se însoțește cu un substantiv, dar **dacă nu dispune de acesta, se schimbă într-un substantiv** (se substantivează) și poate face pluralul ca un substantiv:

blanka hundi	Câini albi
nigra kavali	Cai negri
La blanki e la nigri	Albii și negrii

Nu trebuie să ne surprindă deoarece același lucru se întâmplă și în limba română în aceleași condiții.

Există un alt articol care substituie „la” în frazele cu substantive plurale, când acesta nu poate explica fraza, este articolul "le":

le yes e le no	Daul și nuul
blanka hundi	Câini albi
nigra kavali	Cai negri
le blanka e le nigra	Albii și negrii (forma alternativa a cea pe care am văzut-o înainte)
le blanka	Albii și albele
le nigra	Negrii și negrele

ANUMITE CULORI

Vedem anumite culori:

blanka	Alb/ă/i/e	purpura	Purpuriu
blua	Albastru/ă/i/e	oranjea	Portocaliu
bruna	Maro, șaten/ă/i/e	reda	Roșu/i/ie/i
flava	Galben/ă/i/e	rozea	Roz
griza	Gri	verda	Verde/zi
nigra	Negru/i/e	violeta	Violet/ă/ți

ANUMITE ANIMALE

Iată anumite animale (ne amintim că se pot referi la masculin și la feminin).Pentru a forma cuvântul de la mascul sau de la femelă trebuie să ajungem sufixele **-ul**, **-in** respectiv:

anado	Rață	krokodilo	Crocodil
bovo	Vacă/bou	leopardo	Leopard
cervo	Cerb	leono	Leu
elefanto	Elefant	muso	Șoarice
gorilo	Gorilă	mutono	Oaie
hano	Cocoș/găină	porko	Porc
hundo	Câine	tigro	Tigru
kamelo	Cămilă	simio	Maimuță
kato	Pisică	urso	Urs
kapro	Capră	volfo	Lup
kavalo	Cal		

TEMPUL VERBULUI: IMPERATIVUL

Imperativul este forma verbului care se utilizează pentru a da indicații sau pentru a da ordini. Mai înainte am văzut prezentul care avea terminația **-as** și pentru a forma imperativul este suficient să o substituim cu **"-ez"**:

Drinkez!	Bea!
Manjez!	Mănâncă!
Irez a tua chambro!	Pleacă în camera ta!

EXERCIȚII

VORTARO (exercio 1):

a/ad	La, către, spre	no	nu (direct)
arboro	Copac, pom	parko	Parc
bona	Bun/ă/i/e	policisto	Polițist
blanka	Alb/ă/i/e	ponto	Pod
bruna	Maro, brun/ă/i/e	rivero	Râu (mic)
ibe	Acolo	portar	A purta, a duce
irar	A pleca	ucelo	Pasăre
jupo	Fustă	venar	A veni
mala	Rău/ea/i/ele	yes	Da
nigra	Negru/agră/i/e		

1-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Eu sunt, sunt eu? 1. Me es, Ka me es?
2. El e, e el? 2. Il es, Kad il es?
3. Tu ai, ai tu? 3. Tu havas, Ka tu havas?
4. Sunt bun? Nu 4. Ka me es bona? No
5. Ești frumos/oasă? Da 5. Ka tu es bela? Yes
6. Mariana poartă o fustă frumoasă? 6. Ka Mariana portas bela jupo?
7. Da, ea poartă o fustă frumoasă și albă 7. Yes, el portas bela blanka jupo
8. Polițistul este în parc? 8. Ka la policisto es en la parko?
9. El este în parc? 9. Kad il es en la parko?
10. Nu, el nu este aici astăzi 10. No, il ne es hike hodie
11. Ai un câine negru? 11. Ka tu havas nigra hundo?
12. Nu, am un câine maro 12. No, me havas bruna hundo
13. Bea. Bea el? 13. Il drinkas. Kad il drinkas?
14. Ai o pisică? 14. Ka tu havas kato?
15. Da, am o pisică albă 15. Yes, me havas blanka kato
16. Ea vine? 16. Kad el venas?
17. Nu, ea merge către pod 17. No, el iras a la ponto
18. Pasărea bea? 18. Ka la ucelo drinkas?
19. Pasărea este pe pod? 19. Ka la ucelo es sur la ponto?
20. Nu, ea nu este acolo 20. No, ol ne es ibe
21. Ea mănâncă. Mănâncă ea? 21. El manjas. Kad el manjas?

22. Mănâncă ea un pește?

22. Kad el manjas fisho?

23. Peștele este în apă?

23. Ka la fisho es en la aquo?

24. Da, el este în apă, la fel și câinele.

24. Yes, ol es en la aquo, e la hundo anke

2- Traduce-ți din română în Ido și viceversa (recapitularea modului în care se formează pluralul):

1. O pisică, niște pisici, o masă, niște mese
2. Văd pisica
3. Dumneavoastră vedeți pisicile
4. Pisicile sunt pe mese
5. Pisica doarme în spatele florilor
6. Cărțile sunt negre
7. Apreciază el niște mere?
8. Parcurile sunt frumoase
9. Mariana apreciază fustele albe
10. Aveți Dumneavoastră o fustă frumoasă?
11. Peștii sunt în apă
12. Polițiștii nu sunt groși
13. Polițiștii îi caută pe tinerii/tinerele
14. Șoarecii îl vânează pisica
15. Păsările sunt în copaci
16. Păsările sunt pe poduri
17. Tinerii/tinerele sunt în copaci?
18. Caii beau apă
19. Florile sunt în cana de pe masă

1. Kato, kati, tablo, tabli
2. Me vidas la kato
3. Vu vidas la kati
4. La kati es sur la tabli
5. La kato dormas dop la flori
6. La libri es nigra
7. Kad il prizas pomi?
8. La parki es bela
9. Mariana prizas blanka jupi
10. Ka vu havas bela jupo?
11. La fishi es en la aquo
12. La policisti ne es grosa
13. La policisti chasas la yuni
14. La musu chasas la kato
15. La uceli es en la arbori
16. La uceli es sur la ponti
17. Ka la yuni es en la arbori?
18. La kavali drinkas la aquo
19. La flori es en la taso sur la tablo

VORTARO (por exercio 3):

danko	Mulțumesc	kafeerio	Cofetărie
dezirar	A dori	kuko	(un) tort, prăjitură
durstar	Nu există (îmi e sete)	pregar	A ruga pe, a cere o favoare
hungrar	Nu există (îmi e foame)	yen	lată
glaso	(Un) Pahar	pekunio	Bani
glaso de lakto	(Un) Pahar de lapte	semblar ke...	Pare că...

3- Observa-ți următoarea conversație într-o cofetărie (Konversado en la kafeerio) și traduceți din română în Ido și viceversa:

D: Bună ziua, Mariana!, Ce faci?

M: Bună ziua, Daniel!, Bine, mulțumesc. Și tu?

D: Foarte bine, mulțumesc. Ți-e sete?

M: Da, mi-e sete. Unde este cofetăria?

D: Uite-o aici pe cofetărie!, Dorești o ceașcă de cafea?

M: Nu, mulțumesc. Doresc un pahar de lapte, vă rog

D: Ți-e foame?

M: Da, mi-e foame

D: Dorești o prăjitură?

M: Da, te rog. Mie îmi plac dulciurile

D: Hm...Mariana... Pare că nu am banii mei..... Aibani?

D: Bon jorno, Mariana! Quale tu standas?

M: Bon jorno, Daniel! Me standas bone, danko. E tu?

D: Tre bone, danko. Ka tu durstas?

M: Yes, me durstas. Ube esas la kafeerio?

D: Yen la kafeerio! Ka tu deziras taso de kafeo?

M: No, danko. Me deziras glaso de lakto, me pregas.

D: Ka tu hungras?

M: Yes, me hungras.

D: Ka tu deziras kuko?

M: Yes, me pregas. Me prizas kuki.

D: Hm...Mariana... Semblas ke me ne havas mea pekunii... Ka tu havas.....pekunio?

4-

Răspunde-ți la întrebări simple (dă-m un exemplu):

1. Quale vu nomesas?	Me nomesas Daniel Popa
2. Quale vu standas?	Me standas tre bone
3. Ka vu ofte drinkas lakto?	Yes, me tre ofte drinkas lakto
4. Ka vu havas bela domo?	Yes, me havas bela ma mikra domo
5. Ka vu havas gardeno?	Yes, me havas mikra gardeno
6. Ka vu havas kato?	No, me ne havas un
7. Ka vu prizas kati?	No, me ne prizas kati
8. Ka vu havas granda hundo?	No, me nek prizas hundo
9. Ka vu es en la parko?	Yes, me es en la parko
10. Ka vu hungras?	Yes, me es grosa e sempre hungras
11. Ka vu prizas kafeo?	Yes, me tre prizas kafeo
12. Ka vu durstas?	No, me ne durstas ma me hungras
13. Ka vu deziras kuko?	Yes, me multe deziras kuko
14. Ka vu es bona?	Yes, me es tre bona segun me
15. Ka vu prizas blanka musi?	No, no, me ne prizas musi

VORTARO (per esercizio 5):

apertar	A deschide	sideskar	A se așeza
donar	A da	staceskar	A se ridica (după un scaun)
irar	A merge, a pleca	kafeo	Cafea
klozar	A închide	tushar	A atinge
pozar	A pune, A așeza	krayono	Creion
levar	A ridica, a înălța	adsur	Deasupra (indicând acțiunea de a pune deasupra)

5-

Traduce-ți din română în Ido:

1. Ridicați-vă!	1. Staceskez!
2. Așezați-vă!	2. Sideskez!
3. Deschide cutia!	3. Apertez la buxo!
4. Mănâncă mărul!	4. Manjez la pomo!
5. Deschide cartea!	5. Apertez la libro!
6. Deschide ușa!	6. Apertez la pordo!
7. Închide cartea!	7. Klozez la libro!
8. Închide fereastra!	8. Klozez la fenestro!
9. Atinge scaunul!	9. Tushez la stulo!
10. Atinge fereastra!	10. Tushez la fenestro!
11. Beți-vă cafeaua!	11. Drinkez vua kafeo!
12. Ridică cartea!	12. Levez la libro!
13. Ridică scaunul!	13. Levez la stulo!
14. Ridică creionul!	14. Levez la krayono!
15. Dă-mi cartea!	15. Donez la libro a me!
16. Pune ceașca deasupra mesei!	16. Pozez la taso adsur la tablo!
17. Pune farfuria deasupra scaunului!	17. Pozez la plado adsur la stulo!
18. Pune creionul deasupra mesei!	18. Pozez la krayono adsur la tablo!
19. Pune cartea și creionul deasupra scaunului!	19. Pozez la libro e la krayono adsur la stulo!

LECTIA PATRU

AFIXE

Ajunși la acest punct poate vă gândiți că a-ți învățat numai câteva cuvinte, dar limba Ido are o caracteristică care o face să fie o limbă cu multe posibilități de a forma noi cuvinte plecând de la cele existente. Pentru aceasta se utilizează afixele, care se aplică la începutul sau la sfârșitul rădăcinilor unui cuvânt modificând semnificatul lor inițial. Afixele care se așează înaintea rădăcinii se cheamă prefixe iar cele care se așează după, sufixe. Este posibil așezarea multor afixe în cuvânt, după cum doriți. Rămâne de înțeles că nu este convenabil ca un cuvânt să fie ilizibil (nedescifrat).

GENUL

De exemplu, majoritatea cuvintelor în Ido au genul neutru:

kuzo	Verișor sau verișoară
doktoro	Doctor sau doctoriță
frato	Frate sau soră

Dar, cum se obține forma masculină și cea feminină? Ido utilizează sufixul "-ul-" pentru forma masculină și "-in-" pentru cea feminină

Amintește-ți:

- ul- vine din latină "maskulo" (masculin)
- in- vine din latină "femina" (feminin)

Așa, **kuzino** este verișoară, **fratulo** este frate și **fratino** este soră. De observat că **sufixul se așează între rădăcina cuvântului și -o final** (care identifică, întotdeauna un substantiv).

Sunt anumite excepții pentru anumite cuvinte speciale care sunt mult uzate și au o particularitate. Una din aceste cuvinte este "patro" = tată, "matro" = mamă și "genitoro/i" = părinte/ți

Vedem alte exemple:

filio	Fiu o fiică	sekretario	Segretar sau segretară
filiulo	Fiu	sekretariulo	Segretar
filiino	Fiică	sekretariino	Segretară
kuzulo	Verișor	doktorulo	Doctor
kuzino	Verișoară	doktorino	Doctoriță

Când este necesar, prefixul "ge-" indică genul comun (ambele sexuri împreună):

geavi	Bunici și bunice	gefilii	Fii și fiice
-------	------------------	---------	--------------

Important: Genul nu este necesar să-l indicăm clar în Ido, în contrast cu limba română unde toate cuvintele au un gen. De aceea uzează "-ul" și "-in" când vrei să diferențiezi clar sexul unei persoane sau de un animal: nu utiliza afixele inutile!

POSESUL

Pentru a indica posesul sau apartenența în română este ușor. De exemplu, dacă Pietru posedă o carte vom spune "cartea lui Pietru" sau dacă soția mea are o pisică mă voi referi la ea ca "pisica soției mele". În Ido se utilizează o formă foarte simplă de a exprima posesul și deci se va uza "di" :

la libro di Daniel	Cartea lui Daniel
la kato di mea spozino	Pisica soției mele

CANTITATEA

În Ido există, ca în română, prepoziția "de", pentru a indica cantitatea ("di" este numai pentru posesiv). De exemplu:

"o cană de cafea" este o cantitate de cafea (și nu o cană care este de proprietatea cafelei)
"un teanc de cărți" este o cantitate de cărți (și nu un teanc care este de proprietatea cărților)

Deci, pentru a indica cantitatea se folosește prepoziția "de"; ca și în română.

taso de kafeo	stoko de libri
---------------	----------------

Face-ți multă atenție să nu confundați "de" cu "di". Este chestie de practică. Să vedem câteva exemple:

O cană de ceai	taso de teo
Cana de ceai	la taso de teo
Florile lui Mariana (posesiv)	la flori di Mariana
O cutie de miere	buxo de pomi
O cană de cafea	taso de kafeo
Un pahar de (cu) lapte	glaso de lakto
Un pahar de apă	glaso de aquo
O sticlă de vin	botelo de vino
O sticlă de lapte	botelo de lakto
O familie de medici	familio de mediki
Cănille de cafea ai dentiștilor (posesiv)	la tasi de kafeo di la dentisti

ALIMENTE

Pentru a mări vocabularul nostru să vedem anumite cuvinte referitoare la alimente:

butro	Unt	pano	Pâine
fabo	Bob	pipro	Piper
fisho	Pește	pizo	Mazăre
flor-kaulo	Conopidă	rosto-pano	Pâine prăjită
fromajo	Brânză	salo	Sare
karno	Carne	sauco	Sos, ragu
karoto	Morcov	karno-sauco	Ragu de Carne
ovo	Ou	sociso	Cârnat
kaulo	Varză	sukro	Zahăr
konfitajo	Marmelată, dulceață	supo	Suopă
kukombro	Castravete	tarto	Crostată
latugo	Latugă	terpomo	Cartof
margarino	Margarină	tomato	Roșii
mustardo	Muștar	torto	Tort
onyono	Ceapă	vinagro	Oțet

Observa-ți cu atenție următoarea conversație (anumite cuvinte se vor vedea mai detaliat în următoarele lecții):

Dă-mi o furculiță	Donez a me forketo
Nu am o lingură	Me ne havas kuliero
Acest cuțit nu este ascuțit	Ta kultelo ne esas akuta
Dă-mi sarea	Pasigez a me la salo
Ai vrea să-mi dai pâinea?	Kad vu voluntus pasigar la pano?
Adu-mi o sticlă de (cu) bere neagră	Adportez a me botelo de nigra biro
Doriți, Dumneavoastră, un pahar de (cu) bere blondă?	Kad vu deziras glaso de flava biro?
Beau numai apă	Me drinkas nur aquo
Sunteți abstinent, (Dumneavoastră)?	Kad vu esas nealkoholisto?
Doriți salată (Dumneavoastră)?	Kad vu deziras salado?
Iată latugă (salată) frumoasă	Yen bela latugo
Luăți, (Dumneavoastră), ulei și oțet?	Kad vu prenas oleo e vinagro?
Iată piperul și sarea	Yen la pipro e la salo

EXERCITII

VORTARO (exercio 1):

avan	Înainte, în fața	mediko	Medic
che	în casă/locul de muncă	staciono	Stație, gară(autobus, tren)
butiko	Magazin	musino	Șoricioaică
dentisto	Dentist	musulo	Șoarice
familio	Familia	nur	Numai
frukto	Fruct	preferar	A prefera
karno	Carne	ruo	Mediu rural, țară
karno-vendisto	Vânzător de carne	spozino	Soție
hundulo	Câine (mascul)	spozulo	Soț
katino	Pisica	urbo	Oraș
kavalino	Iapă	vendar	A vinde
kavalulo	Cal	vendisto	Vânzător
kirko	Biserică	yunino	Tânăra
ma	Dar	yunulo	Tânăr
mea	Al meu, a mea, ai mei, ale mele		

1-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa (genul):

1. Mariana este o tânără	1. Mariana es yunino
2. Daniel este un tânăr	2. Daniel es yunulo
3. El are un câine	3. Il havas hundulo
4. Un măr este un fruct	4. Pomo es frukto
5. Cumpăr numai o pisică	5. Me nur kompras katino
6. Des merg în oraș	6. Me ofte iras a la urbo
7. Des merg la dentist	7. Me ofte iras che la dentisto
8. Vânzătorul de carne vinde carne	8. La karno-vendisto vendas karno
9. Daniel este la medic	9. Daniel esas che la mediko
10. Eu nu-l cumpăr de la medic	10. Me ne kompras ol che la mediko
11. Soțul său se numește Daniel	11. Vua spozulo nomesas Daniel
12. Soția mea merge la magazine	12. Mea spozino iras a la butiki
13. Astăzi Alina merge la magazine	13. Hodie Alina iras a la butiki
14. Ea cumpără carne pentru familia ei	14. El kompras karno por la familio
15. Iapa nu este la țară	15. La kavalino ne es en la ruo.

16. El vinde calul în oraș
17. Lui Daniel îi place carnea, dar Ștefan preferă peștele
18. Nu cumpăr peștele meu de la legume-fructe (fructar)
19. Biserica este în oraș în fața gării
20. Cumpăr o șoricioaică albă și un șoarice maro pentru tine

16. Il vendas la kavalulo en la urbo.
17. Daniel prizas karno, ma Ștefan preferas fisho.
18. Me ne kompras mea fisho che la frukto-vendisto.
19. La kirko es en la urbo avan la staciono.
20. Me kompras blanka musino e bruna musulo por tu.

2- Traduce-ți din română în Ido și viceversa (posesul):

1. Câinele lui Mariana
2. Casa lui Daniel
3. Pisica tinerei
4. Carnea pisicii
5. Carnea câinelui
6. Pisica lui Mariana
7. Cartea lui Mariana
8. Cana soțului meu
9. Familia tinerilor
10. Hrana familiei
11. Câinele tânărului
12. Familia medicului
13. Casa instructorului
14. Tinerii acestei școli
15. Pisica lui Daniel

1. La hundo di Mariana
2. La domo di Daniel
3. La kato di la yunino
4. La karno di la kato
5. La karno di la hundo
6. La kato di Mariana
7. La libro di Mariana
8. La taso di mea spozulo
9. La familio di la yunuli
10. La manjajo di la familio
11. La hundo di la yunulo
12. La familio di la mediko
13. La domo di la instruktisto
14. La yunini di ca skolo
15. La kato di Daniel

VORTARO (exerco 3):

adube	la/către unde (indicând acțiunea)	ol	El, ea, neutru, (referitor la un obiect)
askoltar	A asculta	instruktar	A învăța, a instrui
atraktiva	Atractivă	instruktisto	Instructor, profesor
biro	Bere	skolo	Școală
bone	Bine (adverb)	teo	Ceai
botelo	Sticlă	vino	Vin
do	Deci, Așadar	ca	Acesta /aceasta/aceștia/aceste (adjectiv)
li	Ei, Ele (pluralul de la: ilu ,elu, olu)		

3- Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Ei/ele învață bine
2. Ea privește un tânăr
3. Ea privește o sticlă
4. Ei/ele sunt niște tineri foarte răi
5. Tânărul are o sticlă de bere
6. Instructorii acestei școli sunt buni
7. Este sticla de bere a instructorului
8. Tânărul și tânăra beau bere
9. Ei/ele nu ascultă,și,deci,nu învață
10. Tânăra atractivă nu ascultă pe profesorul rău

1. Li instruktas bone
2. El regardas yunulo
3. El regardas botelo
4. Li es tre mala yuni
5. La yunulo havas botelo de biro
6. La instruktisti di ca skolo es bona
7. Ol es la botelo de biro di la instruktisto
8. La yunulo e la yunino drinkas la biro
9. Li ne askoltas e do li ne lernas
10. La atraktiva yunino ne askoltas la mala instruktisto

4- Tenta-ți să traduceți următoarea conversație:

D: Bună seara, Mariana!, Cum stai azi?

M: Stau bine, mulțumesc. Tu cum stai?

D: Foarte bine, mulțumesc

M: Unde mergem?

D: Mergem la cârciumă. Cârciuma se chiamă “Soarele Roșu”

Prietenii mei spun că este o foarte bună cârciumă

M: Nu știu unde este “Soarele Roșu”. Unde este, Daniel?

D: Este în spatele casei Domnului George, dentistul

M: Eu merg rar către această stradă

D: Oh, Eu merg des pe aceea stradă, și beau des bere la “Soarele Roșu”. Ah!

Iată-! Dorești o bere, Mariana?

M: Ai bani?

D: Oh, da!. Astăzi am bani.

M: Așa că, doresc un pahar de bere

D: Bon vespero, Mariana! Quale tu standas hodie?

M: Me standas bone, danko. Quale tu standas?

D: Tre bone, danko.

M: Adube ni iras? - (Verso dove andiamo?)

D: Ni iras a la drinkerio. La drinkerio nomesas la Reda Suno.

Mea amiki dicas ke ol es tre bona drinkerio.

M: Me ne savas ube la „Reda Suno” esas. Ube ol esas, Daniel?

D: Ol es dop la domo di Sioro George, la dentisto.

M: Me rare iras a ta strado.

D: Ho, me ofte iras a ta strado, e me ofte drinkas biro en la Reda Suno. Ha!

Yen ol! Ka tu deziras biro, Mariana?

M: Ka tu havas pekunio?

D: Ho, yes! Hodie me havas pekunio

M: Do, me deziras glaso de biro

LECȚIA CINCI

PRONUME PERSONALE

Pronumele personale le vom vedea puțin cu puțin pe parcursul acestui curs. Sunt tipici "Eu", "tu", "El", "Noi", "Voi" ecc. În Ido sunt foarte ușori și au avantajul că aceeași formă este validă pentru subiect, pentru complementul direct și pentru complementul indirect (complementul direct și indirect îl vom vedea mai încolo); (în orice caz nu te preocupa dacă nu le cunoști încă).

Pronumele personale sunt:

Singular

me	Eu, mie, mine, mi (îmi)
vu	Dumneata, Dumitale, Dumneavoastră (de politețe)
tu	tu, ție, tine, ți (îți)
lu	El/ea: se utilizează pentru persoana a-3-a singular (pentru pronumele feminine, masculine și neutru)
il, ilu	El, Lui, Lui, i (îi),dânsul (masculin)
el, elu	Ea, ei, i (îi), dânsa(feminin),
ol, olu	referitor la un lucru (un obiect)

Plural

ni	Noi, nouă, nouă, ne
vi	Voi, vouă, vă,
li	Ei/El:se utilizează pentru a-3-a persoană plural (pentru pronumele feminin, masculin și neutru)
ili	Ei, lor, lor, le, dâșii (masculin)
eli	Ele, lor,lor, le, dâșele (feminin)
oli	referitor la lucruri (obiecte)

Impersonal

on, onu	Se, lumea, (persoana nedefinită, impersonală)
---------	---

Să vedem câteva explicații:

- Formele scurte ca **il, el, ol** sunt echivalente cu **ilu, elu, olu**.
- A dispune de un pronume care se poate referi la trei persoane în același timp (**lu, li**) este foarte util în fraze de tipul: **dacă cititorul dorește mai multe detalii, să consulte (Ea sau El: lu) la pagina XXX.**
- Pronumele **tu** se utilizează pentru a demonstra afectul către o persoană dragă, care este uzat numai în circumstanțe speciale: a) între familiari; b) între prieteni; c) cu tinerii și copiii d) cu animale de companie. În general, uzați-l cu aceleași forme a limbii române.
- Pronumele **vu** este forma generală pentru a ne referi la a-2-a persoana. Se utilizează în toate cazurile în care nu se poate uza **tu**.
- De notat că forma pluralului „**tu**” și „**vu**” este „**vi**” pentru ambele cazuri.
- Pronumele impersonale **on, onu** (ambele forme sunt valide) se utilizează pentru a traduce pronumele impersonal "se". Se așează tot timpul înaintea verbului. Se utilizează când nu se dorește concretizarea subiectului. Să vedem câteva exemple:

On manjas por vivar
On dicez to quon on volas
On povas ridar e kantar
On vidas la steli
On marchas lente
On manjas pano

Se mănâncă pentru a trăi
Se spune ceea ce se dorește
Se poate râde și cânta
Se văd stelele
Se merge lent
Se mănâncă pâine

PRONUME REFLEXIVE

Pronumele reflexiv pentru a-3-a persoana este "su", care semnifică se , pentru a 3-a persoană singular și pentru plural:

Il lavas su	El se spală (pe sine)
Li lavas su	Ei se spală
Il dicas ke su standas malada	El spune că este bolnav

Ili ed eli lavas su per verda saponu Ei și ele se spală cu săpunul verde

Pentru ulterioarele persoane se utilizează pronumele personale, pe care le-am văzut deja, cu funcția de complemente directe (foarte ușor):

Me lavas me	Eu mă spăl
Tu lavas tu	Tu te speli

Acesta se înțelege ușor. Fraza "Me lavas" semnifică "Eu spăl"; între timp, pentru a spune că "Eu (mă) spăl pe mine (complement direct)" se spune "Me lavas me", care tradus literar semnifică "Eu spăl eu".

TEMPUL VERBULUI: TRECUTUL

În lecțiile precedentei s-a uzat timpul prezent cu terminația "-as" care indică că acțiunea are loc acum. Trecutul se formează cu terminația "-is":

El kantis	Ea cânta, cântă, a cântat, cântase
Me manjis	Eu mâncam, mănca, am mâncat, mâncasem
Ni venis hieru	Veneam, venirăm, am venit, venisem ieri
La doktorino prenis la jurnalno	Doctorița a luat ziarul

Trecutul în limba Ido are o unică formă. Aceasta poate traduce toate sfumăturile a timpului trecut din română (imperfectul, perfectul simplu, perfectul compus, mai mult ca perfectul), de aceea poate fi tradus în moduri diverse. Așa că depinde de context, se poate traduce "me venis" cu : "eu veneam, venii, am venit, venisem".

Totodată, numai în puține cazuri (excepții) există alte forme pentru trecut, acestea le vom vedea mai încolo. În orice caz, terminația "-is" este forma cea mai simplă și convenabilă pentru a exprima trecutul.

În cadrul lecției nr. 9 vom vedea mai bine modul infinit care în limba Ido are trei timpuri (forme). Nu vă speriați! Mai încolo vom vedea cât este de ușor uzarea lor. Deocamdată vom vedea numai forma prezentului și a trecutului a infinitului Ido.

Infinitul prezent a verbelor are terminația în "-ar" (accentul cade pe ultima silabă):

kredar a crede donar a da manjar a mânca

Infinitul trecut (perfect) are terminația în "-ir" (accentul cade pe ultima silabă):

kredir A fi crezut donir a fi dat manjir a fi mâncat

Amintiți-vă că: terminația "-as" se referă la prezent iar "-is" se referă la trecut.

ANUMITE AFIXE

Pentru a continua, iată alte afixei (de amintit că se leagă al rădăcina verbelor, de exemplu: în „skribar” rădăcina este “skrib”):

“-er-” - indică persoana (uneori și un animal sau un lucru) obișnuit să aacă ceva, chiar dacă acea activitate nu este legată de profesia sa:

voyajero	Călător
fumar	A fuma
fumero	Fumător
fotografero	Fotograf dilectante
reptero	Reptilă
remorkero	Remorcher

“-ist-” - indică profesia unei persoane, indică de asemenea pe adeptul unei doctrine:

koquisto	Bucătar
instructisto	Instructor, Profesor
skribisto	Scriitor
artista	Artist
dentisto	Dentist
fotografisto	Fotograf profesional
komunisto	Comunist
socialisto	Socialist
idealisto	Idealist
idisto	Cineva care uzează Ido ("idista")

“-ism-” - Sistem, doctrina, credința, grup:

socialismo	Socialism
Katolikismo	Catolicism

“-an-” - Membru a unei comunități, țări, oraș:

partisano	Partizan
Moldavano	Moldovean
Kanadano	Canadez
societano	Membru a unei societăți (sociu)

“-ier-” - Care se caracterizează prin, arborele sau planta care produce fructul indicat, instrument care susține ceva:

pomiero	Măr
roziero	Trandafir
milioniero	Milionar
sigariero	Instrument care susține țigarea
plumiero	Toc de penițe

“-id-” - Indică descendentul :

Izraelido	Izraelit
rejido	Fiu de rege

"bo-" - indică gradul de rudenie câștigat prin căsătorie:

bopatro	Socru
bomatro	Soacră
bofilio	Ginere sau noră

Cum am văzut mai înainte pe parcursul cursului, toate substantivele sunt neutre, cu puține excepții. Pentru a forma masculinul trebuie să folosim sufixul "-ul" iar pentru feminin "-in".

Printre puținele substantive care fac excepție, deoarece au deja genul indicat, sunt: „patro” și „viro” (genul masculin) și: „matro” și „muliero” (genul feminin):

patro	Părinte, tată	matro	Mamă
viro	Bărbat	muliero	Femeie

ADVERBELE

Adverbele sunt cuvinte care descriu în anumite forme, cum, când sau unde se produce, s-a produs sau va produce o acțiune. Dacă luăm exemplul "El a lucrat", se poate spune "El a lucrat" + "bine" sau „rău" sau "des" sau "repede", și așa mai departe. **Adverbele în Ido se termină mereu în -e.-i** atunci, se pot forma plecând cu adjectivele și schimbând terminația -a cu terminația -e:

dolce	Dulce
rapide	Repede
facile	Ușor
klare	Clar
bele	Frumos
vere	Adevărat
Il skribas bele	El scrie frumos
Ni kuras tre rapide	Alergăm foarte repede

Există anumite adverbe care nu se construiesc plecând de la adjective dar sunt foarte utile și se folosesc des. Multe le-am văzut deja, ca de exemplu:

ibe	Acolo
anke	Încă
ante	Înainte
avane	În față
tre	Foarte
La granda domo esas ibe, e la butiko anke	Casa grande este acolo, la fel și magazinul

Conjunțiile și prepozițiile în Ido nu au o terminație specifică, dar sunt ușor de înțeles din modul în care se uzează. Iată câteva, ca de exemplu:

o/od	sau	ma	Dar
------	-----	----	-----

Sunt și en, sur, e/ed, hike. = în, deasupra, și, aici.

EXERCITII

1-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Ea cumpără o carte din magazin iar el cumpără un ziar	1. El kompras libro en la butiko, ma il kompras jurnalo
2. Dumneavoastră stați bine?	2. Ka vu standas bone?
3. Sunt un dentist	3. Me es dentisto
4. Dumneavoastră sunteți medic	4. Vu es mediko
5. Ești frumos/asă	5. Tu es bela
6. El (ea) este în casă	6. Ol es en la domo
7. Sunt niște buni medici (M/F)	7. Li es bona mediki
8. El are o bună prietenă/un bun prieten	8. Il havas bona amiko
9. Citim cărțile tale	9. Ni lektas tua libri
10. Ea apreciază florile frumoase	10. El prizas la bela flori
11. Ei/ele vânează caii	11. Li chasas la kavali

VORTARO (por exercio 2):

vidar	A vedea	batelo	Vapor
sur	Pe, Deasupra	maro	Mare
kurar	A alerga	rivero	Râu
povar	A putea	komprar	A cumpăra
pano	Pâine	urbo	Oraș
komprenar	A înțelege	nun	Acum
trovar	A găsi	simpla	Simplu
automobilo	Automobil, mașină	havar	A avea
di	A lui (posesiv)	sordida	Murdar
tradukar	A traduce	frazo	Frază
lernar	A învăța (a studia)	volar	A vrea

2-

Traduce-ți din Ido în română următoarele fraze:

1. Vedem un frumos vapor pe mare	1. Ni vidas bela batelo sur la maro
2. Câinele dumneavoastră este foarte mare	2. Vua hundo esas tre granda
3. Ei/ele aleargă repede către râu	3. Li kuras rapide a la rivero
4. Voi puteți să cumpărați pâine în oraș	4. Vi povas komprar pano en la urbo
5. Acum înțeleg, și găsesc că Ido este într-adevăr ușor	5. Me komprenas nun, e me trovas ke Ido esas vere simpla
6. Am un câine rapid și frumos acasă la mine	6. Me havas rapida e bela hundo en mea domo
7. Mașina mea este rapidă și mare	7. Mea automobilo esas rapida e granda
8. Câinele meu este pe masă	8. Mea hundo esas sur la tablo

3-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Am un câine mare	1. Me havas granda hundo
2. Masa prietenului/prietenelei meu/mele este foarte frumoasă	2. La tablo di mea amiko es/esas tre bela
3. Mașina mea este foarte murdară	3. Mea automobilo es/esas tre sordida
4. Acum pot să traduc fraze	4. Nun me povas tradukar frazi
5. Astăzi înțeleg Ido și doresc să-l învățat	5. Hodie me komprenas Ido e me volas lernar ol

VORTARO (por exercio 4):

parolar	A vorbi	ta	Acela/acea/aceia/acele
ja	Deja	hiere	Ieri
linguo	Limba	nur	Numai
internaciona	Internațional	biro	Bere
komencar	A începe	evar	A avea vârsta de...
studiar	A studia	yaro	An
kelka	Câtva , un pic	restar	A rămâne
dio	Ziuă	dum	Între timp, în cursul
ante	Înainte (referitor la timp)	naskar	A se naște
nun	Acum	ibe	Acolo
trovar	A găsi	shak-ludero	Jucător de șah
ke	Că (conjugăție)	amegar	A afascina
vere	Într-adevăr	voyajado	Viaj (turn de călătorii)
viro	Bărbat (adult)	vizitar	A vizita
hungras	(mi)-e sete	habitar	A locui
forketo	Furculiță		

4-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa următoarele fraze:

1. Ai vorbit?	1. Ka tu parolis?
2. Înveți dejă noua limbă internațională?	2. Ka tu ja lernas la nova linguo internaciona?
3. Am început s-o învăț acum câteva zile	3. Me komencis studiar ol kelka dii ante nun
4. Am găsit că este într-adevăr foarte ușoară	4. Me trovis ke ol esas vere tre facila
5. Bărbatul care a vorbit	5. La viro qua parolis
6. Mi-e foame	6. Me hungras
7. Dă-mi o furculiță	7. Donez a me forketo
8. Acesta este cartea ta?	8. Ka ta esas tua libro?
9. Mama prietenului meu a plecat la Londra ieri	9. La matro di mea amiko iris a London hiere
10. Eu beau numai apă sau bere.	10. Me drinkas nur aquo o biro
11. Câți ani aveți Dumneavoastră?	11. Quante vu evas?
12. Am douăzecișitri de ani	12. Me evas duadek-e-tri yari
13. Sunteți bolnav des Dumneavoastră?	13. Ka vu standas ofte malada?
14. A trebuit să rămân în casă (timp de, pentru) două zile	14. Me mustis restar en la domo dum du dii
15. M-am născut acolo	15. Me naskis ibe
16. Ești un jucător de șah?	16. Ka tu esas shak-ludero?
17. Ne afascinează să călătorim	17. Ni amegas voyajado
18. Au vizitat (M/F) Franța și Germania	18. Li vizitis Francia e Germania
19. Locuiesc într-un mare oraș și orașul este foarte frumos	19. Me habitas en granda urbego, e ol esas tre bela

VORTARO (por exercio 5):

ek	Înafară	pro	Din cauza
Fabrikerio	Fabrică	querar	A merge să caute
fantomo	Fantomă	restar	A rămâne
foresto	Pădure	tro	Prea mult
heme	În casă, acasă	wiskio	Whisky
malada	Bolnav/ă/i/e	nam	Căci, de fapt
multa	Mult/e/ți/e	pro ke	Pentru că
nova	Nou/ă/i		

Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

5-

1. Sunt, eram, am, aveam	1. Me es, me esis, me havas, me havis
2. Noi mergem, noi mergeam	2. Ni iras, ni iris
3. El pleacă, el pleca, eu plec, eu plecam	3. Il iras, il iris, me iras, me iris
4. Eu vizitam, El a vizitat	4. Me vizitis, il vizitis
5. El a mâncat, eu mănânc, ea lucrează	5. Il manjis, me manjas, el laboras
6. El lucra, câinele a băut	6. El laboris, la hundo drinkis
7. El a avut o mare prăjitură	7. Il havis granda kuko
8. Și eu am băut whisky	8. Me anke drinkis wiskio
9. Ei/ele au citit multe cărți	9. Li lektis multa libri
10. Am plecat către pădure	10. Me iris a la foresto
11. Am vizitat fabrica	11. Me vizitis la fabrikerio
12. Am plecat către noua cârciumă	12. Me iris a la nova drinkerio
13. El /ea a băut whisky (câine/pisică)	13. Ol drinkis wiskio
14. Noi am plecat în grădină	14. Ni iris aden la gardeno
15. Eu am băut prea mult whisky	15. Me drinkis tro multa wiskio
16. Noul instructor ne-a văzut	16. La nova instruktisto vidis vi
17. Eu m-am plimbat înafara orașului	17. Me promenis ek la urbo
18. Medicul era în casă	18. La mediko estis heme
19. Câinele meu mergea să-l caute pe medic	19. Mea hundo queris la mediko
20. În pădure am văzut o fantomă	20. En la foresto me vidis fantomo
21. Ea lucra des în fabrică	21. El ofte laboris en la fabrikerio
22. Eu eram bolnav din cauza whiskyului	22. Me standis malada pro la wiskio
23. Dar și medicul era bolnav și nu a venit	23. Ma la mediko standis anke malada ed il ne venis

VORTARO (por exercio 6):

ante nun	Acum ...	letro	Scrisoare
fine	În sfârșit	omna-die	Jurnalier, în toate zilele
horo	Oră (de orologiu)	pose	Apoi, după, mai târziu
ja	Deja	saluto	Salut
kelka	Câtva/câțiva/câteva, un pic	sempre	Totdeauna
komprenar	A înțelege	skribar	A scrie
kordiala	Cordial/e/i/e	texto	Text
kurta	Scurt/ă/ți/e	traduko	Traducere
laute	Cu glas tare(locuțiune adverbială)	trovar	A găsi
lernar	A învăța	dum	Între timp
ye	Prepoziție fără un semnificat concret: de tradus în funcție de context		

6-

Traduce-ți următoarea scrisoare în ambele două sensuri:

Scrisoare: Cu privință la o limbă internațională:

Dumneavoastră a-ți învățat deja noua limbă internațională?

Eu am început s-o studiez acum câteva zile și găsesc că este într-adevăr foarte ușoară. În fiecare zi citesc un text timp de o oră; citesc tot timpul cu glas tare. Apoi fac o scurtă traducere și în sfârșit scriu o scrisoare în noua limbă. Dumneavoastră a-ți înțeles acest lucru? Cu un cordial salut, prietenul Dumneavoastră.

Letro: Pri linguo internaciona :

Ka vu ja lernas la nova linguo internaciona?

Me komencis studiar ol ye kelka dii ante nun, e me trovas ke ol esas vere tre facila. Omna-die

me lektas texto dum un horo; me sempre lektas laute. Pose me facas kurta traduko e fine me skribas letro en la nova linguo. Ka vu komprenas to? Kun kordiala saluto, Vua amiko.

VORTARO (por exercio 7):

chambro	Cameră	ma	Dar
desneta	Murdar/ă/i/e	neta	Curat/ă/ți/e
dormo-chambro	Dormitor	netigar	A curăți
facar	A face	nia	Nostru/ noastră/ noștri/ noastre
fakte	De fapt	nun	Acum
heme	În casă, a casă	nur	Numai
hemo	Casă	plastiko	Plastic
kande	Când	puero	Băiat/fată (de la 7 la 15 ani)
koquar	A găti	restar	A rămâne
koquero	Bucătar/bucătăreasă	shuo	Pantof
laborar	A lucra, a munci	shu-fabrikerio	Fabrica de pantofi
ledro	piele	tota	Tot/toată/toți/toate

7-

Traduce-ți textul următor în ambele două sensuri:

Mama mea:

Mama mea rămâne în casă. Ea lucrează în casă. Ea curăță camerele. Eu sunt curat, dar fratele meu este foarte murdar. Deci mama mea curăță des dormitorul nostru. De fapt mama mea curăță toată casa. Ea încă și gătește pentru noi. Ea este o foarte bună bucătăreasă. Când eram copil (băiat), ea lucra într-o fabrică de pantofi. Făcea pantofi din piele și de plastic (material plastic). Acum nu lucrează în fabrică, dar lucrează numai pentru noi. Ea este o mamă foarte bună.

Mea Matro:

Mea matro restas heme. El laboras en la hemo. El netigas la chambri. Me es neta, ma mea fratulo es tre desneta. Do mea matro ofte netigas nia dormo-chambro. Fakte mea matro netigas la tota domo. El anke koquas por ni. El es tre bon koquero. Kande me esis puero, el laboris en la shu-fabrikerio. El facis shui ek ledro e plastiko. Nun el ne laboras en la fabrikerio ma el laboras nur por ni. El es tre bona matro.

VORTARO (por exercio 8):

rapida	Repede, rapid/rapidă/rapizi/rapide	multa	mult/ă/ți/e
ecelanta	Excelent/ă/e/ți	multe	Mult (adverb)
ecelante	În modul excelent	treno	Tren

8-

Traduce-ți textul următor în ambele două sensuri:

1. El lucrează bine	1. Il laboras bone
2. El instruește rău	2. Il instruktas male
3. Băiatul este bun	3. La puero es bona
4. Instructorul este rău	4. La instruktisto es mala
5. Trenul mergea rapid	5. La treno iris rapide
6. Ea gătește în modul excelent	6. El koquas ecelante
7. Ei apreciază mult prăjiturile	7. Li multe prizas kuki
8. Noi am văzut trenul rapid	8. Ni vidis la rapida treno
9. Bucătarul/bucătăreasă este excelent/ă	9. La koquisto es ecelanta
10. El are mulți prieteni	10. Il havas multa amiki

VORTARO (por exercio 9):

alumeto	Chibrit	monato	Lună
butiko	Magazin	obliviar	A uita
butikisto	Vânzător	pagar	A plăti
certe	Sigur	paketo	Pachet
chanco	Șoartă, noroc	pro	Din cauză, pentru
desfortunoza	Ghinionist	pro quo	Pentru că
fino	Sfârșit	quon	Că
helpar	A ajuta	sempre	Totdeauna
hiere	Ieri	servar	A servi
kliento	Client	sigareto	Țigare
kun	Cu, în compania lui	vakanco	Vacanță
matino	Dimineață	vetero	Timpul (atmosferic)
merkato	Piață		
ye	Această prepoziție se poate traduce cu cea mai similară		

- 9- Traduceți următoarea conversație (anumite elemente ca de exemplu "quon" se vor vedea în următoarele lecții):

Conversație: în magazino (B=Vânzătorul, M=Maria):

B: Bună dimineața, Doamna Maria. Ce doriți ?

M: Bună dimineața, Domnul Ion! Doresc un pachet de țigări și o cutie de chibrituri pentru mama mea, și o sticlă de lapte.

B: Plățiți acum sau la sfârșitul lunii?

M: Nu plătesc acum. Mi-am uitat banii. De fapt îi are Daniel, și el este la piață. Doamna Lidia nu vă ajută astăzi?

B: Nu, are o vacanță. A plecat ieri la Londra .

M: Are desigur noroc. Timpul este frumos. De ce nu a-ți plecat cu ea?

B: Din cauza magazinului. Eu rămân aici și servesc clienții.

M: Vânzătorii sunt foarte ghinioniști.

B: Da, lucrăm tot timpul.

Konversado: En la butiko (B=Butikisto, M=Maria):

B: Bon matino, Maria! Quon vu deziras?

M: Bon matino, Sioro Ion! Me deziras paketo de sigareto e buxo de alumeti por mea matro, ed anke botelo de lakto.

B: Ka vu pagas nun o ye la fino di la monato?

M: Me ne pagas nun. Me obliviis mea pekunio. Fakte, Daniel havas ol, ed il es en la merkato. Ka Sioro Lidia ne helpas vu hodie?

B: No, el havas vakanco. El iris hiere a London.

M: El certe havas bona chanco. La vetero es bela. Pro quo vu ne iris kun el?

B: Pro la butiko. Me restas hike e servas la klienti.

M: Butikisti es tre desfortunoza.

B: Yes, ni sempre laboras.

LECȚIA ȘASE

PRONUMELE INTEROGATIVE

Probabil cuvintele cele mai uzate într-o conversație sunt: **pronumele relative și interogative**. Cum știm cu toții, în limba română aceste pronume sunt puține, ținând cont de faptul că un anumit cuvânt poate avea diverse semnificații (de exemplu: "cine").

În Ido avem un mic dezavantaj că nu se poate simplifica mult, de aceea se vor memoriza în plus (oricum nu trebuie să vă speriați, deoarece toate se utilizează cu o formă clară și logică). Se poate face practică cu puține fraze și ve-ți deveni practici rapid.

Începem să vedem anumite fraze comune

Qua regardas me?	Cine mă privește?
Qua venas ibe?	Cine vine acolo?
Qua amas il?	Cine îl iubește?

Cu aceste exemple se poate vedea: "qua" semnifică "cine" (de notat că "qua" este subiectul frazelor). În cazul în care ca subiect avem mai mult de o persoană, vom uza : "qui", o formă asemănătoare dar la plural.

Qui regardas me?	Cine mă privește? (mai multe persoane = +)
Qui kantas en la teraso?	Cine (+) cântă în terasă?
Qui amas il?	Cine (+) îl iubește?

„Qua” și „qui” se utilizează pentru persoane, dar în cazul în care ne referim la un obiect sau la un lucru necunoscut (orice lucru și/sau persoană nedeterminată), vom uza "quo" (se traduce cu "ce"):

Quo es en la buxo?	Ce este în cutie?
Quo mankas hike?	Ce lipsește aici?
Quo eventis?	Ce s-a întâmplat?

Vă avertim că în Ido nu este necesar să schimbăm ordinea în frazele interogative "Ce este el?". În Ido se poate spune "Quo il es?" sau "Quo es il?". Se poate uza o frază cât și cealaltă.

Este just ca noi să luăm ca punct de referiment "Kompleta Gramatiko Detaloza" și în aceasta se spune următorul lucru:

- "Qua" și pluralul său "Qui" se utilizează pentru orice lucru sau persoană **determinată** (care se cunoaște sau avem o lejeră idee de ceea ce poate fi).
- "Quo" se utilizează pentru a se referi la orice lucru **nedeterminată** (care nu se cunoaște), nu are plural, deoarece dacă nu știm ce este, cum putem ști dacă sunt mai mult de unu? Totodată, se poate referi și la o persoană, ținând cont că, dacă spunem "Quo falis? - Ce- a căzut?", poate fi o persoană sau un obiect.

Prin urmare iată un mic tablou recapitulativ:

Qua/Qui	Persoană/e, lucru/ri, determinată/e
Quo	Lucru sau fapt nedeterminat

Pentru întrebări care se referă la loc se uzează "ube" (sunt multe alte cuvinte care se uzează pentru a pune întrebări, le vom vedea mai înainte):

Ube tu habitas?	Unde locuiești?
-----------------	-----------------

NUMERELE

Vedem cum să numărăm de la zero la zece:

zero, un, du, tri, quar, kin, sis, sep, ok, non, dek.

În frazele: "Sunt trei mere pe masă" = "Esas tri pomi sur la tablo", nu vine specificat nici un subiect, ca și în limba română .

Esas sis pomi en la gardeno Sunt șase mere în grădină.
Esas un pomo sub la tablo Este un măr sub masă

Vedem câteva fraze simple (se poate tenta de a le traduce):

Am zece pisici	Me havas dek kati
Am un frate	Me havas un fratulo
Nouă tinere m-au vizitat	Non yunini vizitis me
Fratele meu a văzut trei păsări	Mea fratulo vidis tri uceli
Cine are două sticle de bere?	Qua havas du boteli de biro?
Câinele mănâncă cinci dulciuri	La hundo manjas kin kuki
Ea nu cumpără șase mere	El ne kompras sis pomi
Avem numai patru pantofi curați	Ni havas nur quar neta shui
Sunt șapte flori în grădină?	Ka sep flori es en la gardeno?
Casa lui Mariana nu are opt ferestre	La domo di Mariana ne havas ok fenestri

ANUMITE AFIXE

Vedem un pic mai mult construirea cuvintelor (vortifado):

"-ey-" - Indică locul sau spațiul adecvat pentru obiecte sau acțiuni. Se utilizează în construirea a multor cuvinte comune:

pregeyo	Oratoriu
koqueyo	Bucătărie
tombeyo	Cimitir
kavaleyo	Grajd
hundeyo	Crescătorie de câini
viteyo	Vie

Se aplică și în alte cuvinte ca de exemplu:

lerneyo	Clasă (locul unde se învață)
lojeyo	Locuință (locul unde se locuiește)
dormeyo	Dormitor (locul unde se doarme)

Semnificatul acestui sufix este mult mai amplu, așa că în multe cazuri este de preferat să utilizăm cuvintele specifice pentru a evita confuzia:

universitato	Universitate
skolo	Școală, în loc de « lerneyo »
katedralo	Catedrală
kirko	Biserică, în loc de « pregeyo »

"-uy-" - Recipient, utensil, obiect pentru a ține lichide sau lucruri mici:

inkuyo	Călimară
kafeuyo	Cutie de cafea
teuyo	Borcan de ceai
sigaruyo	Tabacheră

NOTA: kafe-krucho - ibric (de cafea), te-krucho - ceainic

"-i-" - Proprietatea sau rădăcina acțiunii:

dukio	Ducat
komtio	Comitat
episkopio	Dioceză

"-ed-" - Care conține, care se ține în:

bokedo	Gură, care se poate ține în gură
pinchedo	Sorbitură
manuedo	Mână, care se poate ține în mână, un pumn de...

Utilizul anumitor verbe poate crea confuzie, deci trebuie să vedem cum se uzează. În Ido dispunem de verbul "rezidar" (a locui) care are un semnificat foarte generic și care indică faptul că se locuiește într-un loc concret. Pentru a specifica în modul cel mai clar conceptul, putem uza două verbe, și anume:

lojar - a fi găzduit pentru un timp limitat (în casa unei alte persoane, temporar, ecc.). În română este verbul "a fi găzduit" și așa se va traduce.

habitar - a locui permanent (în propria casă, etc.). Se va traduce cu "a locui" .

Următoarele fraze sunt autoexplicative:

On lojas tempe (kurte) che altra persono od en gasteyo.

Se locuiește temporar în casa unei alte persoane sau într-un loc unde se vine găzduți.

On habitas permanente en propra o fixa domo.

Se locuiește permanent în propria casă sau în una fixă.

On habitas urbo, che amiko, parento, en apartamento, en chambro, e.c.

Se locuiește (trăiește) în oraș , în casa unui prieten, a unui familiar, într-un apartament, într-o cameră, etc.

Observă atent următoarea diferență dintre prepoziții ("dum" semnifică "în timp ce, în timpul"):

Me manjis dum la nokto

Am mâncât toată noaptea.

(în timpul nopții întregi)

Me manjis en la nokto

Am mâncat noaptea

(într- una sau mai multe ocazii diverse în timpul nopții)

SFAT: Uzează "dum" în locul locuțiunilor adverbiale: "în timp ce" și "în timpul".

Conjunția "o/od" corespunde cu "sau" din română. Amintim că forma "od" se uzează atunci când cuvântul care urmează începe cu o vocală; forma "o" se uzează când cuvântul care urmează începe cu o consonantă.

ADJECTIVE CU SFUMĂTURI

Vedem acum un pic mai mult în ceea ce privește construirea cuvintelor (vortifado). În acest caz vom vorbi despre adjectivele cu sfumături (adjektivi kun nuanci), care se pot aplica la orice tip de cuvânt:

"-al-" - Formează adjective cu sensul de "pertinent cu", "relativ la":

universala	Universal
racionala	Rațional
gramatikala	Gramatical
nacionala	Național

"-oz-" - Semnifică "plin de", "care conține", "bogat în", "care are":

poroza	Poros/poroasă/poroși/poroase
sabloza	Nisipos/nisipoasă/nisipoase/nisipoși
kurajoza	Curajos/curajoasă/curajoși/curajoase
famoza	Faimos/faimoasă/faimoase/faimoși
nuboza	noros/noroasă/noroși/noroase

"-em-" - Semnifică "înclinat spre", "propens":

babilema	Vorbăreț/vorbăreață/vorbăreți/vorbărețe
ociema	Leneș/leneșă/leneși/leneșe
laborema	Harnic/harnică/harnici/harnice
studiema	Studios/studioasă/studioși/studioase

"-ik-" - Semnifică "care suferă de", "infern din cauza"

artritiko	Artritic
alkoholiko	Alcolist (pațient)
kordiiko	Cardiac
anemiko	Anemic
ftiziiko	Ftizic

"-atr-" - Semnifică "asemănător cu"

sponjatra	Spongios
haratra	Păros
verdatra	Verdastru
lanatra	Lânos, ca aspectul lânii

"-e-" - Semnifică "care are aspectul sau de culoarea"

rozea	Rozeo/a/i/e
violea	Violaceu
musea	Culoarea gri șobolan
blankea	Albicios

FAMILIA

Pentru a continua să vedem cuvintele cele mai comune cu privire la familie (**familio**):

avo	Bunic/bunică	fratino	Soră
avino	Bunică	fratulo	Frate
avulo	Bunic	nepoto	Nepot/nepoată de bunici
patro	Tată	nepotino	Nepoată
matro	Mamă	nepotulo	Nepot
genitoro	Părinte (amândoi)	onklo	Unchi/mătușă
parento	Familiar	onklino	Mătușă
spozo	Soț/soție	onklulo	Unchi
spozino	Soție	kuzo	Verișor/verișoară
spozulo	Soț	kuzino	Verișoară
filio	Fiu/fiică	kuzulo	Verișor
filiino	Fiică	nevo	Nepot/nepoată de unchi
filiulo	Fiu	nevino	Nepoată
gefilii	Fii și Fiice	nevulo	Nepot
frato	Frate/Soră		

EXERCIȚII

1- Scrieți următoarele întrebări în Ido și viceversa:

1. Cine este el?	1. Qua il esas?
2. Cine era bolnav?	2. Qua standis malada?
3. Ce este în grădină?	3. Quo es en la gardeno?
4. Cine a făcut traba lui George?	4. Qua facis la laboro di Giorgio?
5. Cine iubește calul bătrân/iapa bătrână?	5. Qua amas la olda kavalo?
6. Cine mănâncă merele mele?	6. Quo manjas mea pomi?
7. Cine (pl.) a venit aici cu câinele?	7. Qui venis hike kun la hundo?
8. Cine (pl.) învață Ido la școală?	8. Qui lernas Ido en la skolo?
9. Cine (pl.) a mers la școală cu niște șoareci albi?	9. Qui iris a la skolo kun blanka musii?
10. Cine vizitează prietenii vânzătorilor bătrâni?	10. Qua vizitas la amiki di la olda butikisti?

VORTARO (por exercio 2):

laborar	A lucra, a munci	trovar	A găsi	sidar	A sta, a fi așezați
---------	------------------	--------	--------	-------	---------------------

2- Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Cârcioma este laboratorul tău	1. La drinkerio es tua laboreyo
2. Tinerii sunt în grajd	2. La pueri es en la kavaleyo
3. Câinele meu nu trăiește într-o crescătorie de câine	3. Mea hundo ne habitas en hundeyo
4. Avem un acvariu în grădina noastră	4. Ni havas fisheyo en nia gardeno
5. Casa are o frumoasă bucătărie	5. La domo havas bela koqueyo
6. Tinerii (M/F) mănâncă în cantină (sala de mese)	6. La yuni manjas en la manjeyo
7. Ea nu a găsit să se așeze (un loc)	7. El ne trovis sideyo
8. Casa mea este reședința de la mulți șoareci	8. Mea domo es la rezideyo di multa musii
9. Ei (M/F) nu găsesc o adăpătoare pentru cai/iepe	9. Li ne trovis drinkeyo por la kavali
10. Ei (M/F) nu au un dormitor în școală	10. Li ne havas dormeyo en la skolo

VORTARO (por exercio 3):

armeo	Exercit, armată	posdimezo	După-amiază
automobilo	Automobil, mașină	soldato	Soldat
biciklo	Bicicletă	vespero	Seară
divenar	A deveni	ipsa	Însumi
dormeyo	Dormitor	lito	Pat
konduktar	A conduce	milito	Război
grandega	Enorm	nokto	Noapte
kamionisto	Camionist	pri	Cu privire la
kamiono	Camion	dum	În timp, în timp ce
pos	După	sen	Fără

3- Traduce-ți următoarea conversație:

Tatăl meu:

Tatăl meu era un soldat în timpul războiului. În exercit el a învățat despre automobile și camioane. A condus camioane. După război a devenit camionist. El acum conduce camioane enorme. Conduce dimineața (în timpul dimineții) și după-amiaza (în timpul după-amiezii). Conduce des camioane seara (în timpul serei) și noaptea (în timpul nopții) fără să doarmă. Când eram băiat, mergeam des cu el în camion. Am vizitat multe orașe. În timpul nopții (noi) dormeam pe pat în camion sau în dormitorul pentru camionisti. Eu însumi nu conduc un automobil. Sunt (eu) prea tânăr. Eu am o bicicletă.

Mea Patro:

Mea patro esis soldato dum la milito. En la armeo il lernis pri automobili e kamioni. Il konduktis kamioni. Pos la milito il divenis kamionisto. Il nun konduktas grandega kamioni. Il konduktas dum la matino e dum la posdimezo. Ofte il konduktas kamioni dum la vespero e la nokto sen dormar. Kande me esis puero me ofte iris kun il en la kamiono. Ni vizitis multa urbi. Dum la nokto ni dormis sur lito en la kamiono od en dormeyo por kamionisti. Me ipsa ne konduktas automobilo. Me es tro yuna. Me havas biciklo.

VORTARO (por exerci 4, 5 e 6):

aparar	A apărea	plura	Diversi/e
autuno	Toamnă	printempo	Primăvară
brilar	A străluci	somero	Vară
ca	Acesta/aceasta/aceștia/acestea	stelo	Stea
dop	După, în spate	suno	Soare
desaparar	A dispărea	tante	Mult
horizonto	Orizont	ucelo	Pasăre
jorno	Zi (contrariul de noapte)	uzar	A uza
kantar	A cânta	varma	Cald/caldă/calzi/calde
kolda	Rece/reci	venar	A veni
kovrilo	Copertă	vinthro	Iarnă
lana	de lână	sama ... kam	La fel ca... aceeași
luno	Luna	quale	Ca, cum
nepluse	Nu mai		

Traduce-ți următoarele cuvinte în ambele două sensuri:

4-	1. Ce este aici?	1. Quo es hike?
	2. Cine locuiește aici?	2. Qua habitas hike?
	3. Unde este patul meu?	3. Ube mea lito esas?
	4. Unde este pisica ta?	4. Ube tua kato es?
	5. Ce este în camion?	5. Quo es en la kamiono?
	6. Cine sunteți voi?	6. Qui vi esas?
	7. Cine sunt ei (M/F)?	7. Qui li es?
	8. Cine are niște pantofi enormi?	8. Qua havas grandega shui?
	9. Cine locuiește în grădină?	9. Qua lojas en la gardeno?
	10. Cine are biciclete roșii?	10. Qui havas la reda bicikli?

5- Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Patru nopți calde
 2. Nouă păsări maro
 3. După trei seri
 4. Zece enorme mame
 5. Șase stele strălucesc
 6. Opt coperte de lână
 7. Aceleași șapte coperte
 8. Doi soldați bolnavi locuiau aici
 9. Cinci cai/iepe dormeau în acest pat
 10. O pisică bătrână feroce era sub pat
1. Quar varma nokti
 2. Non bruna uceli
 3. Pos tri vesperi
 4. Dek grandega matri
 5. Sis steli brilas
 6. Ok kovrili lana
 7. La sama sep kovrili
 8. Du soldati malada rezidis hike
 9. Kin kavali dormis en ca lito
 10. Un feroce kato olda esis sub la lito

6- Traduce-ți următorul text:

Noapte bună:

În timpul zilei soarele strălucește. Seara soarele dispare în spatele orizontului.

Pășările numai cântă. Gădesc un loc unde să doarmă în copaci și dorm.

Noaptea vine. Noaptea (în cursul nopții) luna apare și stelele strălucesc.

Noaptea merg în pat și citesc o carte timp de o oră înainte de a dormi.

Am un pat enorm care este în dormitorul meu.

Camera mea nu este caldă primăvara și eu folosesc cinci coperte.

În timpul verii este cald și camera mea nu este rece.

Folosesc numai o copertă.

În timpul toamnei timpul devine rece. Folosesc diverse coperte.

Folosesc șase coperte de lână.

În timpul iernii este atât de rece (frig) că eu folosesc zece coperte, și câinii miei mari dorm în același pat ca și al meu.

Bona Nokto:

Dum la jorno la suno brilas. En la vespero la suno desaparas dop la horizonto.

La uceli nepluse kantas. Li trovas dormeyo en la arbori e li dormas.

La nokto venas. En la nokto la luno aparas e la steli brilas.

En la nokto me iras a lito e lektas libro dum un horo ante dormar.

Me havas grandega lito qua es en mea dormo-chambro.

Mea chambro ne es varma dum la printempo e me uzas kin kovrili.

Dum la somero la vetero es varma e mea chambro ne es kolda.

Me uzas nur un kovrilo.

En la autuno la vetero divenas kolda. Me uzas plura kovrili.

Me uzas sis lana kovrili.

Dum la vintro la vetero es tante kolda ke me uzas dek kovrili,

e mea du granda hundi dormas en la sama lito kam la mea.

LECȚIA ȘAPTE

TEMPUL VERBULUI: VIITOR

Timpul viitor se utilizează pentru a indica faptul că ceva se va întâmpla. Viitorul se formează cu terminația "-os":

Me iros
Ni vidos
Ube eli iros morge?
Eli iros ibe morge

Voi merge
Vom vedea
Unde vor merge ele mâine?
Ele vor merge acolo mâine

ALTE NUMERE

Am învățat deja numerele între zero și zece. Prin urmare vom vedea ulterioarele numere :

0 - zero	14 - dek e quar	70 - sepadek
1 - un	15 - dek e kin	80 - okadek
2 - du	16 - dek e sis	90 - nonadek
3 - tri	17 - dek e sep	99 - nonadek e non
4 - quar	18 - dek e ok	100 - cent
5 - kin	19 - dek e non	101 - cent e un
6 - sis	20 - duadek	124 - cent e duadek e quar
7 - sep	21 - duadek e un	200 - duacent
8 - ok	22 - duadek e du	400 - quaracent
9 - non	23 - duadek e tri	1000 - mil
10 - dek	30 - triadek	2000 - duamil
11 - dek e un	40 - quaradek	3700 - triamil e sepacent
12 - dek e du	50 - kinadek	1.000.000 - miliono
13 - dek e tri	60 - sisadek	

Amintește-ți că "-a-" se utilizează pentru "*multiplicarea*" numerelor și "-e-" se utilizează pentru "*a le însuma*".

Țineți cont că atunci când se utilizează "a" se unesc cuvintele , între timp ce cu "e" se separă (câteodată numerele se pot vedea separate cu o liniuță și aceasta ne face să înțelegem că avem de-a face cu un număr.

Sistemul numerotării este decimal. Așa numărul 124 este "*cent e duadek e quar*", care, în mod literal se traduce cu "*o sută și două ori zece și patru*". Așa, de exemplu, 556 (*de cinci ori o sută și de cinci ori zece și șase*) este "*kinacent e kinadek e sis*". Pentru mii și milioane se lucrează la fel.

ALTE AFIXE

Vedem alte afixe:

"-il-" - Indică un instrument cu care se face ceea ce exprimă rădăcina cuvântului:

pektar	A pieptăna	pektilo	Pieptăn
skribar	A scrie	skribilo	Ceva pentru a scrie : creion, pix, ecc.
brosar	A peria	brosilo	Perie
plugar	A ara	plugilo	Plug
pafar	A împușca	pafilo	Armă de foc
barar	A bara	barilo	Bară, barieră
fotografar	A fotografia	fotografilo	Mașina fotografică

Vă avertim că în Ido există cuvinte (substantive) care numinează anumite instrumente: **klefo** - cheie, **martelo** - ciocan. Plecând de la aceste cuvinte se pot forma verbele lor prin adăugarea sufixului "-ag" care semnifică "a acționa în baza semnificatului pe care îl are rădăcina" -Klefagar- a ca înclăia (a închide cu cheia), **martelagar** - a ciocăna (a bate cu ciocanul).

Putem observa cu ușurință că sufixele ne permit de multe ori să inventăm un cuvânt aproximativ atunci când cuvântul corect nu-l cunoaștem sau nu ne-o amintim (este clar că lucrul cel mai bun de făcut este acela de a uza cuvântul just în fiecare caz). Să vedem câteva exemple :

VORTARO (por l'exempli):

mixar	A amesteca	ludar	A juca
trancar	A tăia	apertar	A deschide
brosar	A peria	natar	A înota
fotografar	A fotografa		

Mașină de tăiat	tranchilo
Mixer	mixilo
Perie	brosilo
Mașină fotografică	fotografilo
Solzi de pește	natilo
Jucărie	ludilo
Instrument de deschis, toartă	apertilo
Instrument pentru a înota	natilo

MIJLOACE DE TRANSPORT

Avem aici o listă mică cu câteva mijloace de transport:

aero-navo	Aeronavă	kamiono	Camion
aeroplano	Aereoplan	lokomotivo	Locomotivă
auto(mobilo)	Automobil	motorbiciklo	Motocicletă
balonego	Balon mare	navo	Navă
batelo	Vapor	omnibuso	Autobus
biciklo	Bicicletă	spaco-navo	Navă spațială
dilijenco	Diligență	submerso-navo	Submarin
furgono	Furgon	treno	Tren
fuzeo	Rachetă	vagono	Vagon
helikoptero	Elicopter		

EXERCIȚII

VORTARO (por exercio 1):

armoro	Dulap, șifonier	juar	A se bucura
audar	A auzi, a asculta	klimar	A urca
batar	A bate, a lovi	klimero	Escalator/escalatoare
dansar	A dansa	kolino	Deal
dansisto	Dansator/oare, Balerin/ă	monto	Munte
dop	După, în spate	morge	Mâine
fumar	A fuma	vilajo	Sat
gustar	A gusta	disko	Disco

1- Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Sunt, eram, voi fi	1. Me esas, Me esis, Me esos
2. Ai, aveai, vei avea	2. Tu havas, Tu havis, Tu havos
3. Privește, privea, va privi	3. Il regardas, Il regardis, Il regardos
4. Dansezi bine	4. Tu dansas bone
5. Automobilul este mare	5. La automobilo es granda
6. Te voi bate	6. Me batos tu
7. Îl voi ajuta	7. Me helpos il / Me helpos ad il
8. Nu fumez	8. Me ne fumas
9. Vei mânca astăzi?	9. Ka tu manjos hodie?
10. Escalatorul va veni	10. La klimero venos
11. Vom dansa mâine?	11. Ka ni dansos morge?
12. Voi gusta prăjitura	12. Me gustos la kuko
13. Te vei bucura de bere	13. Tu juos la biro
14. Instructorul fuma	14. La instruktisto fumis
15. Voi deveni un dentist	15. Me divenos dentisto
16. Timpul este cald astăzi	16. La vetero es varma hodie
17. Vom fuma o țigare?	17. Ka ni fumos sigareto?
18. Câinele lui Filip a auzit tânăra	18. La hundo di Filip audis la yunino
19. Păsările vor cânta mâine	19. La uceli kantos morge
20. Instructorul nu i-a auzit	20. La instruktisto ne audis li
21. Nu va bate pe micuțul cățel	21. Il ne batos la mikra hundo
22. Dansatorul nu va dansa satăzi	22. La dansisto ne dansos hodie
23. A pus mâncarea în dulap	23. Il pozis la manjajo aden la armoro
24. Șoaricele mare va mânca mărul	24. La muso grosa manjos la pomo
25. porcul nu va dormi în patul meu!	25. La porko ne dormos en mea lito!
26. Camionistul va bea whisky	26. La kamionisto drinkos la wiskio
27. Fantoma nu va apare în timpul zilei	27. La fantomo ne aparos dum la jorno
28. Tânărul escalator a ajutat soldatul bătrân	28. La yuna klimero helpis (a) la olda soldato
29. Ea nu va urca dealul din spatele satului	29. El ne klimos la kolino dop la vilajo
30. Escalatorul va urca muntele în timpul nopții	30. La klimero klimos la monto dum la nokto

VORTARO (exercio 2):

amorar	A iubi (sensual, erotic)	lampo	Lampadă
banano	Banană	letro	Scrisoare
ca	Acesta /aceasta/aceștia/acestea	letro-portisto	Poștaș
kultelo	Cuțit	lia	Lor
durstoza	Însetat/ă/ți/e	onklino	Mătușă
forketo	Furculiță	pantalono	Pantaloni
klaso	Clasă	pendar	A agăța
gorilo	Gorilă	per	Cu ajutorul, cu
hungroza	Înfometat/ă/ți/e	plafono	Tavan
kantisto	Cântăreț	planko-sulo	Paviment
infanto	Copil (sub 7 ani)	ta	Acela/acela/aceia/acelea
kopiuro	Copie	tir-kesto	Caset
kuliero	Linguriță	sua	lui/ei/lor

NOTA :

(1) "Amorar" semnifică "a iubi" (afectul care un bărbat și o femeie simt unul față de celălalt). Există și verbul "amar" care indică afectul care o mamă simte față de copiii ei, sau față de o soră, față de un frate, ecc.

(2) "Per" se folosește cu sensul de "cu ajutorul, cu", se poate traduce cu diverse prepoziții în română:

Il batis me per bastono - M-a bătut cu un baston

Nu trebuie să confundăm cu "kun" care semnifică "cu" cu sensul de "în compania...":

Il iris kun el a la parko - El merse cu ea în parc

Câteodată "cu" echivalează cu o altă prepoziție în Ido:

Havez pacienteso a me - Ai răbdare cu mine (față de mine)

2- Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Douăzeci de cai/iepe	1. Duadek kavali
2. Treizeci de copii	2. Triadek infanti
3. O sută de cuțite	3. Cent kulteli
4. Patruzeci și patru de scrisori	4. Quaradek e quar letri
5. Cincizeci și opt de lingurițe	5. Kinadek e ok kulieri
6. Șaisezi și trei de copie	6. Sisadek e tri kopiuri
7. Nouăzeci și uno de gorile	7. Nonadek e un gorili
8. Mama mea are șaisprezece pisici	8. Mea matro havas dek e sis kati
9. Instructorul lor are optzeci de discuri	9. Lia instruktisto havas okadek diski
10. Mătușa mea are șaptezeci și unu de flori	10. Mea onklino havas sepadek e un flori
11. Mâine voi scrie douăsprezece scrisori	11. Morge me skribos dek e du letri
12. Gorila mătușei mele a mâncat cincisprezece banane	12. La gorilo di mea onklino manjis dek e kin banani
13. Cei treizeci de soldați au dormit pe paviment	13. La triadek soldati dormis sur la planko-sulo
14. Treizeci și șase de lustre erau agățate pe tavan	14. Triadek e sis lampi pendis de la plafono
15. În acest oraș lucrează șaptezeci și șase de poștași însetați	15. En ta urbo laboras sepadek e sis durstoza letro-portisti
16. Cele patruzeci de cuțite erau în casetul acestei mese	16. La quaradek kulteli esis en la tir-kesto di ca tablo
17. Astăzi tinerii/tinerele ale acestei clase au fumat douăzeci de țigări	17. Hodie la yuni di ca klaso fumis duadek sigareti
18. Sore mea tânără a găsit o sutădouă furculițe în dulap	18. Mea yuna fratino trovis cent e du forketi en la armoro
19. Cei nouăzeci și nouă de copii infometați au bătut în masă cu lingurile lor	19. La nonacent e nonadek e non hungroza infanti batis la tablo per sua kulieri
20. Cele două cântărețe/cei doi cântăreți au vândut două sute de mii de copii al discului lor nou "Te iubesc"	20. La du kantisti vendis duacenta-mil kopiuri de sua nova disko, 'Me amoras tu'

VORTARO (por exercio 3):

chokolado	Ciocolată	partio	Sărbătoare, petrecere
demandar	A cere un lucru, (nu a pune o întrebare)	prenar	A lua
donacajo	Cadou	saluto	Salut
komprende	Natural	sukrajo	Dulciuri
kunportar	A duce cu	til	Până la
ludilo	Jucărie	tua	Tău/ta/tăi/tale (adjectiv)
nasko-dio	Zi de naștere	vere	Într-adevăr, real
nia	nostru/ noastră/ noștri/ nostre (adjectiv)	yaro	An
omna	Toți/toate, fiecare	evar	A avea vârstă
peco	Bucată, o parte din		

3-

Traduce-ți următoarea conversație în ambele două sensuri:

Conversație: Pe stradă:

M: Bună, Ion! Ce faci?

I: Bună, Mihai! Azi este ziua mea de naștere

M: Într-adevăr? Câți ani ai?

I: am nouă ani

Am avut multe jucării: camion, automobile, soldați și dulciuri.

Mâine îmi voi serba ziua. Vei veni? Mama mea a întrebat-o deja pe mama ta

M: Mama mea a spus da?

I: Natural (desigur)!

MA: Cine vine la petrecere?

I: Toți prietenii noștri. Ei vor aduce niște cadouri. Iată i-a un dulce și o bucată de ciocolată!

M: Mulțumesc

I: Ne vedem la petrecere

M: Ne vedem la petrecere

Konversado: Sur la strado (I = Ion, M = Mihai):

M: Saluto, Giovanni! Quale tu standas?

I: Saluto, Antonio! Hodie es mea nasko-dio [nás-ko-dí-o].

M: Vere? Quante tu evas?

I: Me evas non yari.

Me havis multa ludili: Kamiono, automobilo, soldati e sukraji.

Morge me havos mea partio. Ka tu venos? Mea matro ja demandis a tua matro.

M: Ka mea matro dicis 'yes'?

I: Komprenende!

M: Qui venas a la partio?

I: Omnia nia amiki. Li kunportos donacaji. Yen, prenez sukrajo e peco de chokolado!

M: Danko.

I: Til la partio.

M: Til la partio.

4-

Rispunde-ți la aceste întrebări (în Ido, prin supoziție):

AMINTEȘTE-ȚI

Quakolora?	Ce culoare?	Vespero	Seară
Ube?	Unde?	Qua?	Cine?
Che vu	La Dumneavoastră, acasă la Dumneavoastră	Quo?	Ce?
Posdimezo	După-amiaza		

1. Quakolora es la pordo? - Ol es blanka quale nivo (albă ca zăpada)
2. Ube vu dormas? - En la lito kun mea amorata (iubită) spozino
3. Ka vu dormas dum la jorno? - No, kompreneble ne. Me sempre devas laborar
4. Ka vu havas blua automobilo? - Yes, nam la blua esis chipa (economică)
5. Ka vu drinkas biro? - No, me esas anti-alkoholisto (abstinent)
6. Ka vu havas fisheyo che vu? - Fisheyo che me? Ho, no, ridinde (umoristic) (no)
7. Ka vu promenar en la nokto? - Promenar? No, me pavoras (mi-e frică) de la nokto
8. Ka vu laboras en la posdimezo? - Yes, komprenende.
9. Ka vu drinkas kafeo en la matino? - Yes, matine kafeo komplete vekigas (trezește) me
10. Quakolora es kafeo? - Generale ol es nigra ma bruna kande kun lakto
11. Ka vu iras a la skolo en la vespero? - No, me ne prizas skoli
12. Quo es sur la tablo? - Mea libri. Me lektas libri pri vasta (vast, extins) temi (teme, materie)
13. Qua lojas che vu? - Nulu (nimeni) lojas che me. Mea domo es tre mikra
14. Ube vu habitas? - En la strado di Ben-Yehuda
15. Ka vu havas fratino? - Yes, me havas un fratino

LECȚIA OPT

NUMERELE ORDINALE

Numerele ordinale în română sunt iregulare: unu devine "primul", doi devine "al doilea" iar mai departe sunt regulate: trei devine: al treilea etc.

În Ido toate numerele ordinale sunt regulate și se formează cu terminația "-esma" adăugată la numerele cardinale:

Primul	Un + esma = unesma (1ma)	Al doilea	duesma (2ma)
Al douăzecelea	duadekesma (20ma)	Al treilea	triesma (2ma)
O sută patruzeci și patru (144°)	cent e quaradek e quaresma (144ma)		

Notați că terminația se adaugă la ultimul cuvânt care formează numărul. Numerele din paranteză sunt abrevierile corespunzătoare.

LUNILE

Lunile (monati) în Ido sunt următoarele (în parantezele drepte se indică accentul tonic):

januaro	[ja-nu-á-ro]	Ianuarie
februaro	[fe-bru-á-ro]	Februarie
marto	[már-to]	Martie
aprilo	[a-prí-lo]	Aprilie
mayo	[má-yo]	Mai
junio	[jú-nio]	Iunie
julio	[jú-lío]	Iulie
agosto	[a-gós-to]	August
septembro	[sep-tém-bro]	Septembrie
oktobro	[ok-tó-bro]	Octombrie
novembro	[no-vém-bro]	Noiembrie
decembro	[de-cém-bro]	Decembrie

DATELE

Datele în Ido se exprimă urmând următoarele reguli:

1. Numărul zilei se exprimă cu un număr ordinal.
2. Ziua lunii respective se exprimă uzând prepoziția "di" : la quaresma di mayo - patru mai
3. Verbul "esas/es" se uzează pentru a indica data actuală (ca în limba română): Es la dek e nonesma di junio - Este nouăsprezece iunie
4. "Ye" se uzează ca prepoziție introductivă când trebuie menționat un timp sau un loc specific: Il naskis ye la duadek e okesma di februaro - El s-a născut pe 28 februarie

AMINTEȘTE-ȚI: prepoziția "ye" nu se traduce într-un singur mod, ci depinde de context: trebuie s-o utilizezi în cazul în care nu este nici o altă prepoziție care se adaptează la situația respectivă.

UN NOU AFIX

Să vedem un nou afix:

"-eri-" - Arată locul (stabilimentul) unde se desfășoară o activitate pe care o indică rădăcina chiar dacă nu este absolut necesar să se fabrice sau să se producă ceva, de exemplu:

drinkerio	Cârciumă, bar
agenterio	Agenție (agenteo = agent)
fabrikerio	Fabrică
lakterio	Lapterie
restorerio	Restaurant
rafinerio	Rafinerie
chapelero	Fabrică de pălării
distilerio	Distilerie

NOTA: "-eri-" și "-ey-" se confund câte o dată. Primul afix adăugat la un cuvânt indică un stabiliment, al doilea afix adăugat la un cuvânt indică un loc. De exemplu:

imprimar	A tipări (verbul)
imprimerio	Tipografie, se lucrează
imprimeyo	Tipografie, loc/locuință unde se tipărește

VESTIAR

Anumite cuvinte care sunt incluse în vestiar(îmbrăcăminte):

boto	Cizmă	paltoto	Palton
ganto	Mănușe	pantalono	Pantaloni
kalzego	Izmene	subvesto	Furou
kalzeto	Ciorap, șosetă	surtuto [sur-tú- to]	Pardesiu
kalzo	Ciorap, dres	vestono	Haină (de bărbat)
robo	Rochie	jupo	Fustă
jileto	Vestă	sharpo [shár-po]	Fular
shuo	Pantof	korsajo [kor-sá-jo]	Cămașă de femeie
chapelo	Pălărie	trikoturo	Pullover
jaketo	Giacă	manu-sako [má-nu-sà-ko]	Borsetă
kamizo	Cămașă	subjupo [súb-jú-po]	Jupă
kravato	Cravată	kalsono	Chiloți

ALTE PRONUME INTEROGATIVE

În cadrul lecției 6 am văzut pentru prima dată pronumele interogative dar nu totul despre ele. Așa că avem:

Qua?	Cine?
Qui?	Cine (Pl.)?
Quo?	Ce?
Qua manjas?	Cine mănâncă?
Qui venis?	Cine (Pl.) a venit?
Quo facas la bruiso?	Cine, ce face zgomot?

În toate exemple precedente "cine » sau "ce" sunt pronumele interogative care realizează acțiunea indicată de verb. Totodată, cum toți știm, sunt anumite situații în care "cine " sau "ce" nu sunt subiectul acțiunii verbului: pe cine vezi tu?, Ce mănânci tu?

În aceste două fraze pronumele "tu" este cel care realizează acțiunea (faptul că vede sau mănâncă. În primul caz, "cine (pe cine)" suportă acțiunea (subiectului) de a fi văzut; în al doilea caz "ce" suportă acțiunea (subiectului) de a fi mâncat.

Pentru a înțelege care lucru sau persoană face acțiunea și care lucru sau persoană suportă acțiunea în Ido există o formă particulară care ne permite să identificăm subiectul (cine face acțiunea) și complementul (care suportă acțiunea). În cazul complementului, pentru a înțelege care este, se ajunge consonanta "n" la sfârșitul pronumelor interogative "qua" sau "qui", depinde de caz, obținând așa cuvintele "quan" și "quin". Iar cu "quo" în același mod, devine "quon".

Utilizarea acestei terminații a acuzativului este motivată deoarece se deosebește clar cine realizează acțiunea de cine o suportă. Nu este complicat așa cum pare. Este numai chestie de practică uzând diverse fraze:

La viro quan tu vidis	Bărbatul pe care l-ai văzut
Quin tu vidas?	Pe cine (Pl.) vezi tu?
Quon il dicis?	Ce a zis el?
Me ne audis (to) quon il dicis	Nu am auzit ce a spus el

NOTA: Cuvântul "to" este facultativ uzată, de obicei nu trebuie uzată.

În limba română câteodată se așează subiectul după verb în frazele interogative, dar în Ido nu se face niciodată:

Română:	Tu vezi	Pe cine vezi (tu)?	Tu mănânci	Ce mănânci (tu)?
Ido:	Tu vidas	Quan tu vidas?	Tu manjas	Quon tu manjas?

PERSOANE

Să vedem acum câteva cuvinte referitoare la ("homi" - persoane):

viro	Bărbat (mascul adult)
muliero	Femeia (femela adultă)
homo	Ființă omenească/om/persoana
homino	Femelă (ființă omenească/persoană de sex feminin)
homulo	Mascul (ființă omenească masculină/persoană de sex masculin)
yuno	Tânăr (persoană), adolescent
yunino	Tânăra
yunulo	Tânăr (Masculin)
geyuni	Tineri (ambele două sexuri)
puero	Băiat-fată (de la 7 ani până la adolescență)
puerino	Fată
puerulo	Băiat
infanto	Copil (până la 7 ani)
infantino	Copilă
infantulo	Copil (masculin)
infanteto	Bebeluș, copil mic

EXERCIȚII

1-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa (exerciții cu datele din calendar):

1. (E) cinci martie	1. Es la kinesma di marto.
2. (E) doi ianuarie	2. Es la duesma di januaro.
3. Ieri era cinci iulie	3. Hiero esis la kinesma di julio.
4. Nu era aici pe cinci iulie	4. Il ne esis hike ye la kinesma di julio.
5. Mâine va fi opt mai	5. Esos morge la okesma di mayo.
6. Va fi nouă iunie mâine	6. Esos la nonesma di junio morge.
7. Era șapte august ieri	7. Esis la sepesma di agosto hiero.
8. Ziua mea de naștere a fost pe întâi octombrie	8. Mea nasko-dio esis ye la unesma di oktobro.
9. Scrisoarea a ajuns pe întâi februarie	9. La letro venis ye la unesma di februaro.
10. Soarele strălucea pe douăzeci noiembrie	10. La suno brilis ye la duadesma di novembro.
11. Tinerii nu vor lucra pe patru aprilie	11. La yunuli ne laboros ye la quaresma di aprilo.
12. Mama mea va veni pe zece septembrie	12. Mea matro venos ye la dekesma di septembro.

2-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Cine mă vede?	1. Qua vidas me?
2. Pe cine văd?	2. Quan me vidas?
3. Cine poate să-i vadă?	3. Qua povas vidar li?
4. pe cine poată să vadă?	4. Quan il povas vidar?
5. Ce anume apreciezi tu?	5. Quon tu prizas?
6. Cine/ce a mâncat pantofii mei?	6. Quo manjis mea shui?
7. Ce este în cutie?	7. Quo es en la buxo?
8. Cine/ce a băut laptele?	8. Quo drinkis la lakto?
9. Ce anume gătești?	9. Quon tu koquas?
10. Ce este în casă?	10. Quo es en la domo?
11. Cine mănâncă peștele?	11. Qua manjas la fisho?
12. Cine mănâncă carnea?	12. Qua manjas la karno?
13. Pe cine mănâncă peștele?	13. Quan la fisho manjas?
14. Ce anume pasărea mănâncă?	14. Quon la ucelo manjas?
15. Ce anume ai dat lor?	15. Quon tu donis a li?
16. Ce anume i-ai dat lui Ion?	16. Quon tu donis a lon?
17. Cine (pl.) apreciază merele?	17. Qui prizas la pomi?
18. (a)Cine (pl.) apreciază păsările	18. Qui prizas la uceli?
19. Pe cine (pl.) au văzut?	19. Quin li vidis?
20. Pe cine (pl.) prietenii mei au văzut?	20. Quin mea amiki vidis?

VORTARO (por exercio 3):

adreso	Adresă	incendio-domo	Stație de pompieri
antea	Anterior	klerko	Funcționar
apud	Aproape, lângă	koquisto	Bucătar/bucătăreasă
atesto	Certificat, atestat	laboro	Lucru, muncă, serviciu
bezonar	A avea nevoie de	lando	Țară, regiune, națiune
biblioteko	Bibliotecă	listo	Listă (substantiv)
bone	Bine (adverb)	livar	A lăsa, a abandona, a se îndepărta de un loc
brular	A arde	naskar	A se naște
centro	Centru	onklulo	Unchi
cinemo	Cinema	rejala	Regal (relativ la regi)
dil	Prescurtare: di+la	evar	A avea vârsta
direte	Direct	serchar	A căuta
drinkerio	Cârciumă, bar	restorerio	Restaurant
eventar	A se întâmpla	staciono	Stație
employo-agenterio	Agenția de lucru	tota	Tot/toată/toți/toate
fakte	De fapt	vartar	A aștepta
homo	Om (ca specie)	kom	Ca (în calitate de...)
hotelestro	Director de hotel	fairo	Foc
hotelo	Hotel	quanta?	Cât, câți? -Vedeți NOTA 3
incendio	Incendiu	quante?	Cât, câți? -Vedeți NOTA 3
ye	Prepoziție nedeterminată, de tradus cu corespondenta cea mai adaptă		

NOTA:

- "Konocar" semnifică "a cunoaște" cu același sens din română, și anume, când se cunoaște un loc sau o persoană: *Me konocas Maria.*
"Savar" se uzează când se cunoaște un fapt: *"Me savas ke il es stupida".*
- "Evar" semnifică a avea vârsta de" ca în: *Me evas 51 (kinadek-e-un) yari.* - Am 51 de ani.
- "quanta?" este un adjectiv și "quante?" un adverb. Să clarificăm un pic utilizarea lor:

Quanta homi mortis?	Câți oameni au murit?
Quante to kustas?	Cât costă acesta?
Quante tu evas?	Câți ani ai?

3-

Traduce-ți următoarea conversație în ambele sensuri:

Conversație: în agenție de lucru (K=Funcționarul, A=Adrian):

K: Bună ziua, Domnule

A: Bună ziua, Domnule. Mă numesc Adrian Popa. Caut de lucru ca bucătar. Iată diplomele mele.

K: Hm. Adrian Popa. Da. Care este adresa Dumnavoastră?

A: Locuiesc pe strada Couturat la nr. 5

K: Hm, da. Câți ani aveți?

A: Am treizeci și șase de ani

K: Și unde v-ați născut, în această zonă (regiune)?

A: Da m-am născut la Pitești

K: Hm, da. Sunte-ți căsătorit?

A: Da, sunt căsătorit și am trei copii. Și unchiu meu locuiește în casă cu noi

K: Hm, da. De ce a-ți lăsat serviciul precedent?

A: A fost un incendiu la bucătărie și restaurantul a ars. De fapt toată strada a ars.

K: Hm, hm, da. Aștepta-ți! Voi căuta un serviciu pentru Dumneavoastră pe lista mea. Ah, da! Cunoaște-ți Hotelul Real? Directorul hotelului are nevoie de un bun bucătar.

A: Nu, nu-l cunosc

K: Hm. Cunoaște-ți centrul orașului?

A: Cunosc numai cinematograful, magazinele, biblioteca și cârciumile

K: Cunoaște-ți strada Nouă? Gara este pe strada Nouă

A: Da

K: Bine, pe această stradă este Hotelul Real. Este exact aproape de stația de pompieri.

Konversado: En la employo-agenterio (K=Klerko, A=Adrian):

K: Bon jorno, Sioro

A: Bon jorno, Sioro. Me nomesas Adrian Popa. Me serchas laboro kom koquisto. Yen mea atesti

K: Hm. Adrian Popa. Yes. Quo es vua adreso?

A: Me habitas ye kin, Couturat Strado

K: Hm, yes. Quante vu evas?

A: Me evas triadek e sis yari

K: Ed ube vu naskis? En ca lando?

A: Yes, me naskis en Pitești

K: Hm, yes. Ka vu havas familio?

A: Yes, me havas spozino e tri infanti. Mea onklulo anke lojas en la domo kun ni

K: Hm, yes. Pro quo vu livis vua antea laboro?

A: Incendio eventis en la koqueyo e la restorerio brulis. Fakte la tota strado brulis

K: Hm, hm, yes. Vartez! Me serchos laboro por vu en mea listo. Ha, yes! Ka vu konocas la Rejala Hotelo? La hotelestro bezonas bona koquisto

A: No, me ne konocas ol

K: Hm. Ka vu konocas la centro dil urbo?

A: Me nur konocas la cinemo, la butiki, la biblioteko, e la drinkerii

K: Ka vu konocas Nova Strado? La staciono es en Nova Strado

A: Yes

K: Bone, en ta strado es la Rejala Hotelo. Ol es direte apud la incendio-domo

4-

Răspunde-ți la următoarele întrebări referitoare la textul precedent:

1. Quale la koquisto nomesas? - Il nomesas Adrian Popa
2. Ube il esas? - Il esas en la employo-agenterio
3. Quon il serchas? - Il serchas laboro kom koquisto
4. Qua parolas ad Adrian? - La klerko ibe
5. Ube Adrian habitas? - Il habitas ye kin, Couturat Strado
6. Quante il evas? - Il evas triadek e sis yari
7. Ube il naskis? - Il naskis en Pitești
8. Adrian havas quanta infanti? - Il havas tri infanti
9. Quanta homi rezidas che Adrian? - Sis homi rezidas ibe
10. Quo eventis en la koqueyo dil restorerio? - Incendio eventis
11. Kad Adrian konocas la Rejala Hotelo? - No, il ne konocas
12. Qua bezonas bona koquisto? - La hotelestro di la Rejala Hotelo
13. Quon il konocas en la centro dil urbo? - La cinemo, la butiki, edc.
14. Ube la staciono es? - Olu esas en Nova Strado
15. Quo es direte apud la Rejala Hotelo? - La incendio-domo esas ibe

LECȚIA NOUĂ

UN PREFIX

Să vedem un prefix care este foarte util:

"des-" - Acest prefix așezat înaintea cuvântului are semnificatul contrar al cuvântului:

bona	bun/ă/i/e	desbona	Rău/rea/răi/rele (= "mala")
bela	frumos/frumoasă/frumoși/ frumoase	desbela	Urât/ă/ți/e (= "leda")
facila	Ușor/ușoară/ușori/ușoare	desfacila	Dificil/ă/i/e
chipa	Economic/ă/i/e (de preț)	deschipa	Scump/ă/i/e (= "chera") (de preț)
freque	Des	desfreque	Puține ori, rar
forta	Puternic/ă/i/e	desforta	Slab/ă/i/e
harda	Dur/ă/i/e	desharda	Moale
richa	Bogat/ă/ți/e	desricha	Sărac/ă/i/e (= "povra")
fortuno	Noroc	desfortuno	Ghinion
helpo	Ajutor	deshelpo	Dificultate
honoro	Onoare	deshonoro	Rușine
neta	Curat/ă/ți/e	desneta	Murdar/ă/i/e (= "sordida")
ordino	Ordine (pune în ordine)	desordino	Dezordine

CELE TREI TIPURI ALE INFINITULUI

În română infinitul se identifică clar deoarece înaintea verbului avem "A +verbul" și terminațiile sunt "a", "-ea", "-e", "i,î", în bază la cele patru conjugări. În Ido există trei tipuri de infinit, să le vedem:

AMINTEȘTE-ȚI: Accentul tonic cade pe ultima silabă în verbele la infinit

INFINITUL PREZENT a verbelor se termină în "-ar":

kredar [kre-dár] A crede donar [do-nár] a da

ATENȚIE: timpul prezent se termină mereu cu "-as":
me kredas [kré-das] - Eu cred me donas [dó-nas] - Eu dau

INFINITUL TRECUT se termină în "-ir":

kredir [kre-dír] A fi crezut donir [do-nír] A fi dat

ATENȚIE: timpul trecut se termină mereu cu "-is":
me kredis [kré-dis] - eu am crezut, eu crezusem,
me donis [dó-nis] - eu am dat, eu dădusem

INFINITUL VIITOR se termină în "-or":

kredor [kre-dór] A trebui să crezi donor [donór] A trebui să dai

ATENȚIE: Timpul viitor se termină mereu cu "-os":
me kredos [kré-dos] - eu voi crede me donos [dó-nos] - eu voi da

Frazele de tipul "trebuie să merg", "pot să merg" în Ido sunt : "Me mustas irar", "me povas irar". În anumite ocazii se folosește "pentru, ca să" înaintea unui infinit : "Me laboras por vivar" - "Muncesc ca să trăiesc".

Vom vedea simplitatea uzării a timpului infinit în următoarele lecții. Totodată , infinitul trecut și viitor sunt puțin uzate, deci se vor recunoaște deoarece sunt foarte expresivi.

TITLURILE

Mai jos vom vedea cum se exprimă următoarele titluri în Ido (în paranteză este indicată prescurtarea):

1. Sioro (Sro) - Domn/Doamna/Domnișoara

Se utilizează pentru a se referi atât la o femeie cât și la un bărbat, căsătorit/ă sau celibatar/necăsătorită, indiferent de vârstă. De exemplu într-un document comercial:

Estimata Sioro

Stimat/ă Domn/Doamnă/Domnișoară

2. Siorulo (S-ulo) - Domn

Se utilizează când trebuie indicat clar sexul masculin. Se poate referi la un bărbat căsătorit cât și la un celibatar.

3. Siorino (S-ino) - Doamna

Identică explicație ca și în cazul precedente, dar pentru sexul feminin. Se utilizează următorul criteriu pentru a deosebi membrii aceeași familii:

Sro e S-ino Popa

Domnul și Doamna Popa

Am insistat că "Sioro" servește atât pentru femei cât și pentru bărbați, încât "Siorulo" și "Siorino" se utilizează numai dacă trebuie indicat clar sexul persoanei. De notat că "Siorino" se poate referi atât la femei căsătorite cât și necăsătorite.

4. Damzelo (Dzlo) - Domnișoară (Sig.na)

Anumite exemple:

Damzelo Popescu, yen S-ino e
Dzlo Popa
La damzelo (qua esas) ibe

Domnișoara Popescu, iată pe Doamna
și pe domnișoara Popa
Domnișoara (care este) acolo

5. Damo - Doamnă

Acest cuvânt se poate utiliza numai pentru a se referi la o femeie căsătorită sau văduvă:

La damo ibe

Doamna acolo

IN CASĂ

Mai jos vom vedea cuvinte foarte comune. Nu este necesar să le memorizăm ,este interesant să ne obișnuim cu ele:

En la domo - în casă:

avana-chambro	Camera din față	garden-pordo	Poarta grădinii
avan-chambro	Anticameră	grado	Treaptă
avana-pordo	Ușa din față	koqueyo	Bucătărie
avan-pordo	Locul din fața porții	latrino	Latrină
balno-chambro	Baie	manjo-chambro	Salon , sufragerie
chambro	Cameră	moblo	Mobil
dopa-chambro	Camera din spate	plafono	Tavan
dopa-pordo	Porta din spate	planko-sulo	Pardoseală, pavaj
dormo-chambro	Dormitor	pordo	Poartă
eskalero	Scara	salono	Sală
fenco	Oblon	tekto	Acoperiș
fenestro	Fereastră	teraso	Terasă
fluro	Palier (a unei scări)	vestibulo	Vestibul
gardeno	Grădină		

CORPUL

La homala korpo - Corpul uman:

kapo	Cap	muskulo	Mușchi
haro	Fir de păr	osto	Os
hararo	Părul capului	pelo	Piele
fronto	Frunte	brakio	Braț
okulo	Ochi	dopa-brakio [dó-pa-brá-kio]	Partea superioară a brațului
brovo	Gene	kudo	Cot
orelo	Urechie	avana-brakio [a-vá-na-brá-kio]	Antebraț
nazo	Nas	karmo	Carp
vango	Obraz	manuo	Mână
barbo	Barbă	polexo	Degetul mare de la mână
boko	Gură	fingro	Deget
labio	Buză	gambo	Picior, gamba
dento	Dinte	kruro	Pulpă
lango	Limbă	genuo	Genunchi
labio-barbo	Mustață	tibio	Tibia
kolo	Gât	suro	Pulpa piciorului sub genunchi
shultro	Umăr	pedo-kolo	Gleznă
pektoro	Piept	pedo	Picior, talpa piciorului
dorso	Spinare, spate	talono	Călcâi, talon
mamo	Mamelă, sân	plando	Planta piciorului
ventro	Burtă	haluxo	Degetul mare al piciorului
tayo	Talie, mijloc	ped-fingro	Degetul piciorului
hancho	Șold		

EXERCIȚII

VORTARO (por exercio 1):

darfar	A putea (cu sensul de a avea permisul, a fi permis, a avea dreptul la, indică posibilitatea)		
povar	A putea (cu sensul de „a fi capabil să”)		
mustar	A trebui, a fi necesar să, a fi obligat să		
esforçar	A se sforza	savar	A ști
komprar	A cumpăra	televiziono	Televiziune
konduktar	Conduce	volar	A vrea

Studiază diferența între "darfar" și "povar". Deosebește și între "mustar" (a fi necesar, a fi obligat să) și "devar" (a fi obligat moral).

Traduce-ți din română în Ido și viceversa. În paranteze vin clarificate posibilitățile dubioase atunci când se uzează verbul "a putea" (așa făcând se pot deosebi):

1-

1. Trebuie să merg	1. Me mustas irar
2. Trebuie să vi	2. Tu mustas venar
3. Vreau să știu	3. Me volas savar
4. El nu poate găti (nu este capabil să ...)	4. Il ne povas koquar
5. El vera să știe	5. Il volas savar
6. El trebuie să fie bun(ar trebui să ...)	6. Il mustas esar bona
7. El poate să aibe câinele (are permisul să ...)	7. Il darfas havar la hundo
8. Pot să conduc camionul (a fi capabil să ...)	8. Me povas konduktar kamiono
9. Medicul nu poate să vină cu mașina(nu este capabil să conducă)	9. La mediko ne povas venar per automobilo
10. Unchiul meu vrea să mănânce	10. Mea onklulo volas manjar
11. Voi puteți (aveți permisul) să mâncați merele	11. Vi darfas manjar la pomi
12. Sorei mele îi place să cânte	12. Mea fratino prizas kantar
13. Ea poate (are permisul) să-l cumpere	13. El darfas komprar ol
14. M-am sforțat să gătesc carnea	14. Me esforcis koquar la karno
15. Îmi place (apreciez) s-o vizitez pe sora mea	15. Me prizas vizitar mea fratino
16. Mă voi sforza să-ți scriu	16. Me esforcos skribar a tu
17. Poate (are permisul) să se uite la televizor	17. Kad il darfas regardar la televiziono?
18. Tânărul vera să cumpere acest automobil	18. La yunulo volas komprar ca automobilo
19. Ei/ele se sforzează să se uite la televizor	19. Li esforcas regardar la televiziono
20. Nu putem (nu avem permisul) Să vizităm tânărul/tânăra bolnav/ă	20. Ni ne darfas vizitar la malada yuno

VORTARO 1ma (exercio 2):

an	Lângă (cu contact)	romano	Roman
arivar	A ajunge	sempre	Tot timpul, totdeauna
berjero	Fotoliu	trans	De cealaltă (parte)
binoklo	Ochelari	vere	Într-adevăr
chefa	Principal (adjectiv)	vers	Către (în direcția.)
chino	Chinez (cetățean chinez)	viro	Om (adult)
dineo	Cină	ludar	A se juca
agar	A face, a acționa	detektivo	Detectiv
fairo	Foc	komfortoza	Comod/ă/comozi/comode
filiino	Fiică	du kloki	Două (ora două)
filiulo	Fiu	misterioza	Misterios/misterioasă/misterioși/mistrerioase
formulo	Formulă	pedbalono	Fotbal
forsar	A forza	pistolo	Pistol
furioza	Furios/furioasă/furioși/furioase	sekreta	Segret/ă
ganar	A câștiga , a învinge	sidar	A șede
ibe	Acolo	siorino	Signora/signorina

VORTARO 2ma (exercio 2):

kande	Când	sideskar	A se așeza
karto	Hârtie	de tempo a tempo	Din când în când
lasta	Ultimul/ultima/ultimii/ultimele	rakonto	Povestire
longa	Lung/ă/i/e	vestibulo	Vestibul
lore	Atunci	sun-binoklo	Ochelari de soare
manuo	Mână	tamen	Totuși
nam	Căci	cirkum	Circa
nivo	Zăpadă	dil - di la	Prescurtarea prepoziției: "di la"
quale	Ca și, asemănător	sua	A sa/a lui/ale sale/ale lor/

2- Traduce-ți în ambele sensuri următorul text :

Povestire pentru copii:

Ieri, după cină am citit un roman fiicei mele care are zece ani.

Fiul meu nu era acolo. El are paisprezece ani și preferă să joace fotbal cu prietenii lui decât să asculte romanul. Iată o parte din roman: 'Era o noapte friguroasă de iarnă și Doamna Piscică era în pat sub niște păaturi foarte calde. Totuși în bucătărie lustra era aprinsă. Acolo, Enrique fiul Doamnei Piscică, și cei trei detectivi făceau de gardă la o formulă secretă.

Enrique și Konor erau așezați la masă. Ei jucau cărți cu Adolfo, o gorilă mare care avea ochelari de soare.

Din când în când Enrique mânca o banană și Konor și gorila beau o bere.

Enrique era furios, căci, ca întotdeauna, gorila câștiga.

Ultimul detectiv, care era un chinez slab și care se numea Wong, dormea într- un fotoliu comod în fața focului. Dar în jurul orei două dimineața un om misterios a venit prin zăpadă către casă. A forțat ușa principală, a trecut de cealaltă parte a vestibulului și atunci a deschis ușa de la bucătărie. În mână lui avea un pistol.

Rakonto por infanti:

Hiere pos dineo me lektis romano a mea filiino qua evas dek yari.

Mea filiulo ne esis ibe. Il evas dek-e-quar yari e preferas ludar pedbalono kun sua amiki kam (che) askoltar (ascoltare) la romano.

Yen parto dil romano: 'Esis kolda nokto en la vintro e Siorino Gato esis en lito sub multa varma kovrili. Tamen en la koqueyo la lampo brilis. Ibe, Enrique la filiulo di Siorino Gato, e la tri detektivi gardis sekreta formulo.

Enrique e Konor sidis an la tablo. Li ludis karti kun Adolfo, grosa gorilo qua portis sun-binoklo.

De tempo a tempo Enrique manjis banano e Konor e la gorilo drinkis biro.

Enrique esis furioza, nam, quale sempre, la gorilo ganis.

La lasta detektivo qua esis magra chino e qua nomesis Wong, dormis en komfortoza berjero avan la fairo. Ma ye cirkum du kloki en la matino, misterioza viro venis trans la nivo vers la domo. Il forsis la chefa pordo, iris trans la longa vestibulo e lore apertis la pordo dil koqueyo.

En sua manuo il havis pistolo.'

Răspunde la următoarele întrebări care privesc textul:

- 3-
1. Ka la suno brilis? - No, esis kolda nokto.
 2. Ube Siorino Gato esis? - El esis en lito sub multa varma kovrili.
 3. Ube esis Enrique e Konor? - Li esis en la koqueyo.
 4. Quon la detektivi gardis? - Li gardis sekreta formulo.
 5. Quon li ludis? - Du de li ludis karti.
 6. Quo esis Adolfo? - Lu esas grosa gorilo.
 7. Qua portis (a purta) sun-binoklo? - Adolfo, grosa gorilo, portis olu.
 8. Quon Enrique manjis de tempo a tempo? - Ilu manjis banano.
 9. Qui drinkis biro? - Konor ed Adolfo.
 10. Pro quo Enrique esis furioza? - Nam ilu perdis la ludo.
 11. Quale la chino nomesis? - Lu nomesis Wong.
 12. Quon Wong agis? - Lu dormis.
 13. Ube Wong esis? - Lu esis en komfortoza berjero avan la fairo.
 14. Kande la misterioza viro arivis? - Ye cirkum du kloki en la matino.
 15. Quale la viro venis en la domo? - Ilu forsis la chefa pordo.
 16. Quon il havis en sua manuo? - Ilu havis pistolo en sua manuo.

LECȚIA ZECE

PRONUME ȘI ADJECTIVE POESIVE

Până acum am învățat cum să uzăm numai pronumele personale, dar cei posesivi?, vor fi noi și complecși? Nu. În Ido nu este nici o diferență între pronumele posesive și adjectivele posesive. De exemplu, un adjectiv posesiv este "mea" ca de exemplu în "casa mea" (deoarece însoțește un substantiv) și "a mea" este un pronume posesiv ca de exemplu: "a mea este cea mai bună".

Pronumele și adjectivele posesive se formează plecând de la pronumele personal adăugând terminația "-a":

Singular

mea	Meu/mea/mei/mele	Al meu/a mea/ai mei/ale mele
tua	Tău/ta/tăi/tale	Al tău/a ta/ai tăi/ale tale
vua	Dumneavoastră (curtezie în Ido)	Al Dumneavoastră
lua	Său/sa/săi/sale (Neutru în Ido)	Al său/a sa/ai săi/ale sale
ilua	Său/sa/săi/sale (al lui în Ido)	Al său/a sa/ai săi/ale sale
elua	Său/sa/săi/sale (al lei în Ido)	Al său/a sa/ai săi/ale sale
olua	Său/sa/săi/sale (Animale /lucruri în Ido)	Al său/a sa/ai săi/ale sale
sua	Său/sa/săi/sale (propriu/a/i/e)	Al său/a sa/ai săi/ale sale

Plural

nia	Nostru/noastră/noștri/nostre	Al nostru/a noastră/ai noștri/ale noastre
via	Vostru/voastră/voștri/voastre	Al vostru/a voastră/ai voștri/ale voastre
lia	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor (neutru în Ido)	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor (genit.pl.ale pron.pers.)
ilia	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor (M)	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor
elia	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor (F)	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor
olia	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor (A/L)	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor
sua	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor (M/F/A/L)	Al lor/a lor/ai lor/ ale lor

Anumite comentarii:

- De notat că **il, el, ol** nu au terminația într-o vocală deoarece formele corecte sunt **ilu, elu, olu**: formele scurte sunt formele prescurtate.
- Cunoaștem deja pronumele reflexiv "su" care în forma posesivă este "sua" și care se uzează pentru singular cât și pentru plural numai la persoana a-3-a. În Ido se uzează pronumele și adjectivul posesiv „sua” când privește subiectul și deci traduce „al său propriu”, în celelalte cazuri se adoptează adjectivul și pronumele posesiv "lua/lia".

Să vedem câteva exemple de adjective posesive:

Me vitzis mea dentisto	L-am vizitat pe dentistul meu
Me prenas mea filii a la urbo	Îi i-au pe fiii mei în oraș
Hodie me vitzas mea dentisto	Astăzi îl vizitez pe dentistul meu
El parolis pri sua vivo dum la festo	Ea a vorbit despre viața ei în timpul petrecerii
Il vitzis sua matro	El a vizitat -o pe mama sa
El perdis ilua parapluvo	Ea a pierdut umbrela lui
Li admiris sua chapeli	Ei/ele și-au admirat părul
Ili admiris elia chapeli	Ei le-au admirat părul (ale femeilor)

Adjectivele posesive implică mereu un articol determinat. Așa că, “mea amiko” semnifică “prietenul meu”, deci, prietenul despre care vorbesc (mă refer la el sau cine mă ascultă știe la cine mă refer). Pentru a spune “un prieten al meu” trebuie să spunem “amiko di me” (în acest caz nu se referă la unul concret, ci la oricare dintre prietenii mei). Expresia citată mai sus nu trebuie să ne surprindă deoarece este asemănătoare cu expresia în română.

Acum putem să trecem la pronumele posesive, punând articolul determinativ în fața adjectivului posesiv:

La mea, la tua, la nia

La meo, la tuo, la nio

Mea kavalo standas malada;
prestez a me la tua

Al meu/al tău/al nostru...

Al meu/al tău/al nostru...(amândouă
formele sunt valide: la meo, la mea)

Calul meu este bolnav;împrumutăm-l
pe al tău

Ne putem întreba ce anume se întâmplă cu pluralul? Nimic mai ușor: trebuie să schimbăm terminația finală “-a” cu “-i” (ATENȚIE :pronumele posesive Nu trebuie să fie însoțiți de un substantiv):

la mei, la tui, la vui, la lui

la ilui, la elui, la olui

la nii, la vii

Ni havas multa libri,

La mei esas nova,

La vui esas anciena,

La elui esas tre neta,

La ilui esas sordida,

La tui esas tre poka,

La ilia esas bela

Ai mei/ ai tăi/ai săi...

Ai lor...

Ai noștri/ai voștri...

Avem multe cărți,

Ale mele sunt nuove,

Ale Dumneavoastră sunt vechi

Ale ei sunt foarte curate,

Ale lui sunt murdare,

Ale tale sunt foarte puține,

A lor este frumoasă

TIMPUL VERBULUI: CONDIȚIONALUL

În limba Ido verbul are patru timpuri: prezentul, trecutul, viitorul și condiționalul. Pentru a completa timpurile de bază ne lipsește condiționalul. Pentru a-l construi trebuie să ajungem terminația “-us” la rădăcina verbului:

Me venus, ma me ne havas biciklo

Il manjus

El drinkus

Aș veni dar nu am o bicicletă

El ar mânca

Ea ar bea

Modul conjunctiv nu există în Ido, se traduce pur și simplu cu condiționalul:

Me irus a la urbo se me havus la tempo Eu aș merge în oraș dacă aș avea timp

Amintește-ți că în toate propozițiile în care este o condiție trebuie să uzăm condiționalul.

GRADELE DE COMPARAȚIE ALE ADJECTIVULUI ȘI AL ADVERBULUI

În română gradele de comparație ale adjectivului sunt destul de regulate, totuși se prezintă anumite excepții. În Ido totul este regulat:

Mare, mai mare, cel mai mare

Frumos, mai frumos, cel mai frumos

granda, plu granda, maxim granda

bela, plu bela, maxim bela

Cum putem să vedem în Ido există numai o regulă: nu există neregularități.

Toți știm că adjectivele au trei grade: pozitiv, superlativ și comparativ. Să-i vedem împreună:

Gradul Pozitiv: Propriul adjectivul:

granda, bela, mikra, facila

Me es leda Sunt urât

Gradul Superlativ: Exprimă calitatea adjectivului cu maxima intensitate. Există două tipuri:

* **Absolutul:** Se formează cu adverbul "tre" (semnifică "foarte") înaintea adjectivului.

tre granda, tre bela, tre mikra Foarte mare, foarte frumos, foarte mic,
Il esas tre brava El este foarte bun (brav)

* **Relativul:** Se formează cu "maxim" ("cel mai") sau cu "minim" ("cel mai puțin") înaintea adjectivului. Pentru a construi adjectivele comparative avem nevoie de prepoziția "de":

"La maxim laborema **di/de(ek)** omni." (Esus bona korektigar ta dubito)

['di' indică apartenența, 'me es la maxim laborema (filiulo) DI mea matro'.

'de(ek)' indică o persoană sau un lucru în cadrul unei selecții: 'me es la maxim laborema DE(EK) la dek personi']

La maxim laborema de omni

La maxim yuna de mea fratuli

La minim felica infanti

Ol esas la maxim bela de omni

El es la maxim leda

La maxim inteligenta de omni

La minim studiem de omna dicipuli

Facez minim posibla bruiso

Cel mai muncitor dintre toți

Cel mai tânăr dintre frații mei

Copiii cei mai puțin fericiți

El (lucrul) este cel mai frumos dintre toate

Ea este cea mai urâtă

Cel/cea mai inteligentă dintre toți/toate

Cel mai puțin studios dintre toți discipolii săi

Fai/face-ți cât mai puțin zgomot posibil

Gradul Comparativ: Se uzează pentru a face comparații:

* **De egalitate:** Se formează cu "tam ... kam" sau "ne tam ... kam" ("atât ca și, atât ca..., la fel ca, ca și, ca...", "nu atât ca și .., nu atât ca..., nu la fel ca..., nu ca și, nu ca..."):

Me esas tam richa kam il

Il es tam leda kam me

Ni esos tam richa kam li

Tam ico kam ito

Tam bona kam bela

Sunt bogat atât ca și el (ca și el, ca el)

El este urât ca și mine (la fel de urât ca și mine)

Vom fi bogați ca ei

Atât acesta ca și acela

Pe cât de bun pe atât de frumos (expresie românească)

* **De superioritate sau de inferioritate:** Se formează cu "plu ... kam" sau "min ... kam" ("mai... decât, ", "mai puțin ... decât"):

Petrus esas plu forta kam Paulus

Ili esas plu kontenta kam eli

Il esas min felica kam me

Min alta kam la altra

El esas plu granda kam me

El es plu leda kam tu

Me esas plu yuna kam tu

Petru este mai puternic decât Paul

Ei sunt mai bucuroși decât ele

El este mai puțin fericit decât mine

Mai puțin înalt decât celălalt

Ea este mai mare decât mine

Ea este mai urâtă decât tine

Sunt mai tânăr decât tine

* **De inegalitate:** Am văzut deja "ne tam ... kam", dar, chiar dacă odrim să folosim "plu multa kam" sau "min multa kam" ("mai mult decât, mai mult ca, mult mai "mai puțin decât, mai puțin ca"):

Ni ridus plu multa kam li

Plu multa fore kam la kazerno

Eli kuras min multa kam ili

Am râde mai mult decât ei

Mult mai departe de cazarmă

Ele aleargă mult mai puțin decât ei

AMINTEȘTE-ȚI :cuvântul "kam" se folosește mereu când se face o comparație. În limba română, câteodată, se traduce cu "în loc de", "decât":

Me preferas ico KAM ito

Îl prefer pe acesta în loc de acela

Am văzut majoritatea comparațiilor care se pot face,oricum pot face multe alte.

Lo maxim bona posible

Cel mai bun posibil

La maxim granda nombro posible

Numărul cel mai mare posibil

La maxim bel infanto posible

Copil cel mai frumos posibil

Un lucru interesant este că **ADVERBELE SE FOLOSESC ÎN ACELAȘI MOD CA ȘI ADJECTIVELE:**

Il lektas plu bone

El citește mai bine

El skribas tre bele

Ea scrie într-un mod foarte frumos!

EDIFICII

Anumite cuvinte care se referă la edificii:

biblioteko	[bi-blio-té-ko]	Bibliotecă	
drinkerio	[drin-ké-rio]	Cârciumă, bar	
fabrikerio	[fa-bri-ké-rio]	Fabrică	
farmo-domo	[fár-mo-dó-mo]	Fermă	
incendio-domo	[in-cén-dio-dó-mo]	Stație de pompieri	
restorerio	[res-to-ré-rio]	Restaurant	
urbo-domo	[úr-bo-dó-mo]	Casă de (în) oraș	
muzeo	[mu-zé-o]	Muzeu	
teatro	[te-á-tro]	Teatru	
kirko	[kír-ko]	Biserică	
edifico	[e-di-fí-co]	Edificiu	
kafeerio	[ka-fe-é-rio]	Cofetărie	
kastelo	[kas-té-lo]	Castel	
katedralo	[ka-te-drá-lo]	Catedrală	
kazerno	[ka-zér-no]	Cazermă	
laverio	[la-vé-rio]	Spălătorie	
staciono	[sta-ci-ó-no]	Stație, gară	
arto-galerio	Galerie de artă	Dometo	Căsuță
balno-baseno	Piscină	faro	Far
policeyo	Comisariatul de poliție	moskeo	Moscheie
posto-kontoro	Oficiul poștal	palaco	Bloc
hospitalo	Spital	gareyo	Garaj
banko	Bancă	kontoro	Uficiu
butiko	Magazin	templo	Templu
cinemo	Cinematograf	kapelo	Capelă
domo	Casă	skolo	Șcuoală
hotelo	Hotel		

ANUMITE AFIXE

"-estr-" - Indică o autoritate: „cap”, „maestru”, „șef”, „principal”:

polico	Poliția
policestro	Comisar, capul poliției
skolo	Șcuoală
skolestro	Director de șcuoală
urbo	Oraș
urbestro	Primar

EXERCIȚII

VORTARO (por exercio 1):

alonge	dealungul	nazo	Nas
altra	Altul/alta/alții/alte	paketo	Pachet
balde	Devreme, repede	obliviar	A uita
balnar	A face baie, a se îmbăia	perdar	A pierde
desegnar	A desena	repozar	A se odihni
filiino	Fiică	ruptar	A rupe
finar	A termina	sendar	A trimite, a expedia
ganar	A câștiga, a învinge	spegulo	Oglindă
imajo	Imagine	servar	A Servi
komencar	A începe	tro	Prea
lavar	A spăla	voyo	Drum, cale, stradă, cursul

NOTA: "povar" (a fi capabil de, a putea); "povus" (eu aș fi capabil, eu aș putea).

Traduce-ți din română în Ido și viceversa următoarele fraze:

1- 1. Aș începe lucrul (munca) 2. Ea ar pierde banii 3. El ar rupe oglinda 4. Mătușele lor l-ar uita 5. Nasul lui (animalului) ar fi prea mic 6. Ei/ele ar termina băuturile 7. Aș veni repede dacă aș putea 8. Dumneai ar desena o altă imagine 9. Nu aș servi o altă doamnă 10. Șoaricele ar mânca bananele 11. Bărbatul ar câștiga prea multe cărți (de joc) 12. Mama ar trimite-o pe fiica ei 13. Aș uita să merg dealungul străzii 14. Dacă aș putea, aș cumpăra o altă casă 15. Funcționarul ar începe să lucreze dacă ar putea 16. Maria s-ar odihni, dar nu are timp 17. Fiica ei ar merge, dar cursul este prea lung 18. Tu ai face baie în râu, dar este prea rece (apa) 19. Aș spăla câinele, dar nu am timp 20. Ei/ela ar expedia pachetul, dar Ion l-a pierdut	1. Me komencus la laboro 2. El perdus la pekunio 3. Il ruptus la spegulo 4. Lia onklini oblivius ol 5. Olua nazo esus tro mikra 6. Li finus la drinkaji 7. Me venus balde, se me povus 8. Vu desegnus altra imajo 9. Me ne servus altra damo 10. La muso manjus la banani 11. La viro ganus tro multa karti 12. La matro sendus sua filiino 13. Me oblivius irar alonge la voyo 14. Se me povus, me komprus altra domo 15. La klerko komencus laborar se il povus 16. Maria repozus, ma el ne havas la tempo 17. Elua filiino irus, ma la voyo es tro longa 18. Tu balnus en la rivero, ma ol es tro kolda 19. Me lavus la hundo, ma me ne havas la tempo 20. Li sendus la paketo, ma lon perdis ol

VORTARO (por exercio 2):

alta	Înalt/ă/înălți/înalte	leda	Urât/...
chipa	Economic/ă/i/e (prețul)	mola	Moale/..., fraged/...
danjeroza	Periculos/periculoasă/periculoși/periculoase	povra	Sărac/...
fresha	Proaspăt/... Răcoros/...(aerul, ambianță)	plena (de)	Plin/...(de)
inteligenta	Inteligent/ă	pura	Pur/...
interesanta	Interesant/ă	quieta	Liniștit/..., potolit/...
kontenta	Bucuros/...	simpla	Simplu/...
kurta	Scurt/...	stupida	Prost/...
larja	Larg/...	vakua	Gol/...

2-

Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Copacii sunt înalți	1. La arbori es alta
2. Acest râu este mai larg	2. Ta rivero es plu larja
3. Merele sunt ieftine	3. La pomi es chipa
4. Acest serviciu este mai simplu	4. Ca laboro es plu simpla
5. Bananele sunt mai ieftine	5. La banani es plu chipa
6. Această apă este cea mai pură	6. Ta aquo es la maxim pura
7. Această cutie este plină de banane	7. Ca buxo es plena de banani
8. Această stradă este prea periculoasă	8. Ca voyo es tro danjeroza
9. El disenează sticla goală	9. Il desegnas la vakua botelo
10. Aceast băiat este liniștit ca un șoarice	10. Ta infanto es tam quieta kam muso
11. Carnea este mai proaspătă decât peștele	11. La karno es plu fresha kam la fisho
12. Casa mea este mai înaltă decât casa ta	12. Mea domo es plu alta kam tua domo
13. Câinele lui este cel mai feroce din oraș	13. Ilua hundo es la maxim feroce en la urbo
14. Ea este cea mai urâtă fată din magazin	14. El es la maxim leda puerino en la butiko
15. El este cel ami sărac instructor din acest oraș	15. Il es la maxim povra instruktisto en ca urbo
16. Nasul lui Silvia este mai scurt decât nasul lui Maria	16. La nazo di Silvia es plu kurta kam la nazo di Maria
17. Ei sunt cei mai bucuroși bărbați din cârciumă	17. Li es la maxim kontenta viri en la drinkerio
18. Acest fotolio este mai moale decât acel fotolio	18. Ca berjero es plu mola kam ta berjero
19. Am citit cea mai interesantă carte în magazin	19. Me lektis la maxim interesanta libro en la butiko
20. Fiica noastră este tânăra cea mai inteligentă în acea școală	20. Nia filiino es la maxim inteligenta yuno en ta skolo

VORTARO (por exercio 3):

al = a la	La, către, spre	komprenar	A înțelege
altra	Altă/alt/alte/alți	kredar	A crede
apologiar	A se dezvinovăți, a se justifica	omnibuso	Omnibus
kom	Ca (în calitate de)	autobuso	Autobuz
chera	Scump/...(prețul)	lasar falar	A lasa să cadă
dejuno	Dejun	pano	Pâine
esperar	A spera	parolar	A vorbi
maro	Mare	pasar	A trece
facar	A face	per	Cu ajutorul..
forsan	Poate	quala?	Ce?, Care?
fru-dejuneto	Micul dejun	quale?	Cum?
garsono	Ospătar	quik	Imediat
intencar	A avea intenția de a	sat	Suficient
ja	Deja	sonar	A Suna
jeristo	Administrator	to	Asta
juar	A se bucura	telefonilo	Telefon
kelka	Vreun, câteva	neglijar	A trăsura
kelke	Puțin (adverb)	adibe	Acolo

- 3- Traduce-ți următoarea conversație în ambele două sensuri:
 Conversație: într-un hotel (G = Gestionarul, P = Domnul Popescu)
 G: Bună ziua, Domnul Popescu! Sper că ați petrecut o noapte bună aici la Hotelul Reale.
 P: Da, destul de bună. Dar patul nu este prea moale. Este un pic cam tare
 G: Nu este vina mea. Nu înțeleg de ce. Poate că cineva a trascurat munca sa (propriile responsabilități). Vă vom da o altă cameră cu un pat nou. Ați mâncat deja? Sper că v-a plăcut.
 P: De fapt nu! Ouăle erau reci și ospătarul a lăsat să cadă cafea pe pâinea mea!
 Deci am intenția de a mânca prânzul (a lua prânzul) la restaurant.
 G: Voi vorbi imediat cu ospătarul. Un alt ospătar vă va servi.
 P: Bine, poate că voi mânca aici. Nu știu. Azi vizitez marea (litoralul). Îmi place să fac baie.
 Plec de aici cu trenul.
 G: Cred că trenul este scump. Autobuzul este mai ieftin. Oh!, scuzați-mă!
 Telefonul sună. La revedere, Domnule Popescu!

Konversado: En la hotelo (J=Jeristo, P=Sioro Popescu)
 J: Bon jorno, Sioro Martini! Me esperas ke vu pasis bona nokto hike en la Rejala Hotelo.
 P: Yes, sat bona. Ma la lito ne es tre mola. Ol es kelke harda.
 J: Me apologias. Me ne komprenas pro quo. Forsan ulu neglijis sua laboro.
 Ni donos a vu altra chambro kun nova lito.
 Ka vu ja manjis fru-dejuneto? Me esperas ke vu juis ol.
 P: Fakte no! La ovi esis kolda e la garsono lasis falar kelka kafeo sur mea pano! Do, me intencas manjar mea dejuno en restorerio.
 J: Me parolos quik al garsono. Altra garsono servos vu.
 P: Bone, forsan me manjos hike. Me ne savas. Me vizitas hodie la maro.
 Me prizas balnar. Me iras de hike per la treno.
 J: Me kredas ke la treno es chera. La omnibuso es plu chipa. Ho! Pardonez a me!
 La telefonilo sonas. Til rivido, Sioro Martini!

- 4- Tentează să răspunzi la întrebările care se referă la textul precedent:

1. Quale nomesas la hotelo? - Ol nomesas la Rejala Hotelo.
2. Ka Sioro Popescu pasis bona nokto? - Yes, sat bone.
3. Quala esis ilua lito? - Ol esis kelke harda.
4. Quon Sro Popescu manjis kom fru-dejuneto? - Ilu manjis ovi.
5. Kad il juis ilua fru-dejuneto? - No, ilu ne juis ol.
6. Qua lasis falar la kafeo sur ilua pano? - La garsono.
7. Adube Sro Popescu iras hodie? - Ilu iras a la maro.
8. Quon il prizas facar? - Ilu prizas balnar en la maro.
9. Quale il iras adibe? - Ilu iras per la treno.
10. Ka la treno es plu chipa kam la omnibuso? - No, plu chera.

VORTARO (por exercio 5):

butro	Unt	lenta	Lent/...
febla	Slab/...	margarino	Margarină
forta	Puternic/...	piro	Pară
grava	Greu,grav...	preferar X (kam Y)	A Prefera X (decât Y)
homo	Persoană,ființă omenească	rapida	Rapid/...
lejera	Lejer/...		

- 5- Răspunde-ți la următoarele întrebări generale (generală questionari):

1. Kad elefanto es plu granda kam muso? - Yes, multople plu granda kam muso.
2. Ka muso es plu lejera kam hundo? - Yes, plu lejera kam hundo.
3. Ka hotelo es plu mikra kam domo? - No, generale plu granda kam domo.
4. Ka vu es la maxim grava homo en vua domo? - Komprenoble, yes!.
5. Ka treno es plu lenta kam biciklo? - No, treno es plu rapida.
6. Ka homo es plu forta kam gorilo? - No, homo es multe plu febla kam gorilo.
7. Ka butro es plu chera kam margarino? - Yes, margarino es plu chipa.
8. Ka vu preferas pomo kam piro? - Yes, pomo kam piro.
9. Ka la televisiono es plu bona kam la cinemo? - No, komprenoble ne.
10. Ka vu es la maxim inteligenta homo en vua familio? - No, regretinde ne.

LECTIA UNSPREZECE

ZILELE SĂPTĂMÂNII

Acum vom vedea zilele săptămânii. În prima coloană avem numele zilelor săptămânii. În a doua coloană avem formele adverbiale a zilelor săptămânii (de exemplu : luna sau marțea sau...):

lundio [lún-dio]	Luni	lundie ye lundio	lunea
mardio [már-dio]	Marți	mardie ye mardio	Marțea
merkurdio [mer-kúr-dio]	Miercuri	merkurdie ye merkurdio	Miercurea
jovdio [jów-dio]	Joi	jovdie ye jovdio	Joia
venerdio [ve-nér-dio]	Vineri	venerdie ye venerdio	Vinerea
saturdio [sa-túr-dio]	Sâmbătă	saturdie ye saturdio	Sâmbăta
sundio [sún-dio]	Duminică	sundie ye sundio	duminica

ORELE

În limba română "ora" se traduce în Ido cu "kloko" când întrebăm cât este ceasul:

Qua kloko esas?	Cât este ora?
Qua kloko sonas?	La ce oră sună orologiul?
Esas un kloko	Este ora unu
Sep kloki e quarimo	Șapte și un sfert
Dek kloko e duimo	Zece și jumate
Es tri kloki	E ora trei
Es non kloki	E ora nouă
Ye un kloko	La ora unu (pentru a indica ora unei întâlniri)
Ye sep kloki	La ora șapte

Anumite comentarii:

- "kloko" în Ido este un substantiv singular care se folosește pentru a indica ora unu („ora unu” = „un kloko”) și în frazele interogative. Devine plural: kloki când indică o oră superioară orei unu “ora unu”: „ora două” = du kloki, „ora trei” = tri kloki, etc.
- În Ido se utilizează sistemul celor douăzeci și patru de ore: duadek kloki - orele douăzeci sau opt seara.

Deocamdată ne oprim aici în ceea ce privește orele.

PRONUMELE RELATIVE

În lecțiile anterioare am văzut pronumele interogative, acum, vom vedea pronumele relative .

Singularul

la yunino QUA amoras me, es bela	Tânăra, CARE mă iubește, este frumoasă
la hundo QUA atakis me, es leda	Câinele, CARE m-a atacat, este urât

Pluralul

la yunini QUI amoras me es bela	Tinerele, CARE mă iubesc, sunt frumoase
La hundi QUI atakis me es leda	Câinii, CARE m-au atacat, sunt urâți

(în aceste fraze pronumele relativ "CARE" este subiectul propozițiilor secundare)

Cuvintele "qua" și "qui" se utilizează pentru a substitui o persoană, un animal, un obiect etc., indicate printr-un substantiv care se găsește în fața acestor pronume relative, fac legătura între o propoziție subordonată și regenta ei, servesc la stabilirea unei legături de subordonare între două propoziții.

La yunino QUA amoras me ne venis a la festo
Tânăra CARE mă iubește nu a venit la petrecere
("qua" se referă la "tânăra" despre care se spune că nua venit la petrecere)

La hundo QUA atakis me apartenas al vicino
Câinele CARE m-a atacat aparține vecinului
("qua" se referă la "câinele", despre care se spune că aparține vecinului).

Dacă substantivul la care se referă este la plural, se folosește "qui" în loc de "qua":

La yunini QUI amoras me...	Tinerele CARE mă iubesc...
La hundi QUI atakis me...	Câinii CARE m-au atacat ...

Anumite comentarii și sfaturi:

- Până acum am văzut numai QUA/QUI, care se folosesc când ne referim la persoane, lucruri, animale, ca în exemplele mai sus menționate. Dacă vrem să ne referim la lucruri sau obiecte indeterminate, vom folosi QUO . Vom vedea imediat un exemplu iar în lecțiile următoare vom observa alte detalii.

To quo on facis rezultos eroro Ceea ce s-a făcut va rezulta greșit

- Din exemple observăm că QUA (PENTRU SINGULAR) se folosește când ne referim la o persoană sau lucru deja menționat, iar QUI (PENTRU PLURAL) când ne referim la diverse persoane sau lucruri deja menționate.

AMINTEȘTE-ȚI:

- Utilizarea pronumelor relative este aceeași ca și a pronumelor interogative.
- Pronumele relative QUA/QUI se uzează când se vorbește de o persoană sau lucru determinat cum am văzut mai sus.
- Forma QUO (se referă la lucruri sau obiecte nedeterminate), este folosită mai puțin, de obicei se găsește în fraze de tipul "ceea ce spun e .." care vom vedea mai înainte.

Ca și în pronumele interogative, dacă pronumele relativ este cel care primește acțiunea în propoziție, va trebui să ajungem terminația "-n":

Singular

la yunino QUAN amoras me	Tânăra PE CARE o iubesc
la hundo QUAN atakis me	Câinele PE CARE l-am atacat

Pluralul

la yunini QUIN amoras me Tinerele PE CARE le iubesc
la hundi QUIN atakis me Căinii PE CARE i-am atacat

(în aceste propoziții subiectul este "EU" și este cel care realizează acțiunea asupra pronumelui relativ)

Anumite comentarii și sfaturi:

- Adăugarea terminației "-N" la pronumele relative este foarte ușor.
- În limba română, în aceste cazuri cuvântul "CARE" este pronume relativ (leagă propozițiile secundare de regentele lor), traduce din Ido cuvintele : "QUA/QUI/QUO".
- Acuzativul "PE CARE" din română devine în Ido: "QUAN/QUIN/QUON".
- conjuncția care traduce din română „Că” este "ke".

El spune "că" este bolnav Il dicas "ke" il es malada
Cred "că" nu voi merge Me kredas "ke" me ne iros

ȘIRETLIC: folosește-l pe "ke" atunci când a doua frază se poate substitui cu "ceva": "El spune ceva", "Cred ceva", etc.

TĂRILE

Știm că în Ido substantivele la singular se termină în "-o".

În ceea ce privește numele țărilor și ale continentelor avem niște excepții de la regulă deoarece putem avea forma lor care este recunoscută la nivel internațional.

Cașa că putem clasifica aceste nume în grupuri variate:

- O mare parte dintre țări dispun de un nume internațional latinizat care se termină cu "-a" sau cu "-ia":

Hispania	Italia	Usa	Rumania
Yugoslavia	Austria	Andora	
Angola	China	Japonia	

- Multe țări, printre care anumite țări care au apărut de recent, sunt cunoscute în lume cu numele lor naționale. Accentul în aceste nume cade pe ultima silabă:

Peru	[pe-rú]
Portugal	[por-tu-gál]
Pakistan	[pa-kis-tán]
Viet Nam	[viet-nám]
Chili (excepție)	[chí-li]

- Țările ale căror nume internaționale se termină cu "-land" , în Ido au terminația "-o": **Finlando.**

A GÂNDI

În cazul verbului "a gândi" și pentru celelalte verbe care se referă la acest act încercăm să clarificăm folosirea lor:

Pensar	A gândi (a uza creierul)
Me pensas pri Maria	Mă gândesc la Maria
Opinionar	A presupune (a avea o anumită opinie)
Me opinionas ke el es bela	Presupun că ea este frumoasă
Kredar	A crede (se poate uza și în locul de "opinionar")
Me kredas ke la buxo es vakua	Cred că, cutia este goală.

EXERCIȚII

VORTARO (por exercio 1):

furtisto	Hoț	Horlojeto	Ceas (de mână)
policestro	Capul poliției, inspector	envenar	A intra
falar	A cade	De	De, din (indică originea, materia sau conținutul)

1- Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Duminica noi nu lucrăm	1. Ye sundio ni ne laboras
2. Ea apreciează mult marțea	2. El prizas multe mardii
3. Luni am mers la Londra	3. Lundie me iris a London
4. El nu va veni luna	4. Il ne venos ye lundio
5. Am rămas în pat joia	5. Me restis en lito jovdie
6. Miercurea voi merge la Paris	6. Merkurdie me iros a Paris
7. Vei cunpăra mâncarea sâmbăta?	7. Ka tu kompros la manjajo ye sundio?
8. M-am născut vinerea, pe opt mai	8. Me naskis ye venerdio, la okesma di mayo
9. Ei/ele au dispărut joia în sala cinematografică	9. Li desaparis ye jovdio en la cinemo
10. Luna un hoț a furat ceasul de mână al comisarului	10. Ye lundio furtisto pren-ganis la horlojeto di la policestro

2- Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Cât e ceasul?	1. Qua kloko es?
2. E ora trei fix	2. Es tri kloki
3. Ați mâncat la cinci	3. Vi manjis ye kin kloki
4. Nu, el vine la nouă	4. No, il venas ye non kloki
5. Am început să lucrez la șapte	5. Me komencis laborar ye sep kloki
6. La (ora) zece am căzut din patul (meu)	6. Ye dek kloki me falis de mea lito
7. La (ora) două ei/ele au găsit cofetăria	7. Ye du kloki li trovis la kafeerio
8. Poștașul vine la opt?	8. Ka la letro-portisto venas ye ok kloki?
9. Era ora șase când fiica lor a intrat	9. Esis sis kloki kande lia filiino envenis
10. Ea s-a născut, la ora patru, luna, pe treizeci august	10. Ye quar kloki, lundie, la triadekesma di agosto el naskis

3- Traduce-ți următorul text:

VIAJUL:

Am ajuns la gară. Mașina s-a oprit. A venit însoțitorul.

"Unde mergeți?", a întrebat. "Merg la Paris", am răspuns.

"Aveți biletul Dumneavoastră?" - "Nu!" - "Veniți să-l cumpărați în birou".

Am plătit șoferul. I-am dat bacșiș.

"Repede!" a țipat însoțitorul. "Trenul va pleca fără Dumneavoastră".

"Biletele trebuie să vândute mai repede! Aș vrea să cumpăr un ziar.

Unde este chioșcul? O, nu! Pierdusem portmoneul!"

E ora trei. Trenul pleacă. Cufărul meu este în vagonul de bagaje.

Am zis în inima mea cufărului meu: "La revedere!"

LA VOYAJO:

Me arivis a la staciono. La veturo haltis. Portisto (însoțitorul) advenis.
"Adube vu iras?" il questionis. "Me iras a Paris." me respondis.
"Ka vu havas vua bilieto?" - "No!" - "Venez komprar ol en la kontoro."
Me pagis la veturisto. Me donis ad il gratifikuro (bacșiș).
"Hastez!" klamis la portisto. La treno departos sen vu."
"On devas vendar la bilieti plu rapide! Me volus komprar jurnalno.
Ube esas la jurnal-vendeyo? Ho no! Me perdabis mea monetuyo (portmoneul)!"
Esas tri kloki. La treno departas. Mea kofro (cufărul) esas en la pako-vagono.
Me dicis en la kordio a mea kofro: "Til la rivido!"

4- Traduce-ți în ambele două sensuri:

1. Ce s-a întâmplat?	1. Quo eventis?
2. Cine a vorbit?	2. Qui parolis?
3. Cine este acolo?	3. Qua esas ibe?
4. Pe cine privește Dumnealui?	4. Quin vu vidas?
5. Ce anume a spus el?	5. Quon il dicis?
6. Bărbatul care a vorbit	6. La viro qua parolis
7. Bărbații care au vorbit	7. La viri qui parolis
8. Bărbatul pe care Dumnealui l-a văzut	8. La viro quan vu vidis
9. Accidentele care s-au întâmplat	9. La accidenti qui eventis
10. Nu am auzit ceea ce el a spus	10. Me ne audis (to) quon il dicis

NOTE:

- "to" poate fi omis dacă se găsește după un verb
- "Qua" se folosește și ca adjectiv: Qua viro parolis? - Care bărbat a vorbit?

În cadrul lecțiilor 12 vom vedea mai detaliat .

VORTARO (por exercio 5):

avertar	A averti, a aviza	oldo	Bătrân
avulo	Bunic	plura	Diverși/..., variați/...
danjero	Pericol	posho	Buzunar
kurar	A fugi	pri	Cu privire la
kustar	A costa	quante?	Cât/Câți/...?
lago	Lac	stacar	A sta în picioare
linguo	Limba (idioma)	staceskar	A se ridica în picioare
mashino	Mașină	stranja	Ciudat/...
navo	Navă	tante	Mult (adverb)

5- Traduce-ți din română în Ido și viceversa:

1. Tinerele pe care el le iubește	1. La yunini quin il amas
2. Mașina pe care am văzut-o	2. La mashino quan me vidis
3. Tinerele care îl iubesc	3. La yunini qui amas il
4. Lacurile pe care ea le apreciază	4. La lagi quin el prizas
5. Medicul care locuiește aici	5. La mediko qua habitas hike
6. Limba pe care el o vorbește	6. La linguo quan il parolas
7. Bărbatul bătrân care doarme aici	7. La olda viro qua dormas hike
8. Polițistul care fuge	8. La policisto qua kuras
9. Hoțul care se ridică	9. La furtisto qua staceskas
10. Automobilul pe care soldatul l-a cumpărat	10. La automobilo quan la soldato kompris

6-

Traduce-ți în ambele două sensuri:

1. Bărbații ciudați care s-au ridicat erau polițiști	1. La stranja homi qui staceskis esis policisti
2. Bătrânul/a care era în picioare pe masă a căzut	2. La oldo qua stacis sur la tablo falis
3. Mașina pe care el a cumpărat-o costa mulți bani	3. La mashino quan il kompris kustis multa pekunio
4. Nu doresc să vorbesc o limbă care este foarte urâtă	4. Me ne deziras parolar linguo qua es tante leda
5. Unchiul ei care s-a născut la Brașov avea diverși câini	5. Elua onklulo qua naskis en Brazov havis plura hundi
6. În curând voi vizita bunicul meu care locuiește la Pitești	6. Balde me vizitos mea avulo qua habitas en Pitești
7. Nu voi fugi la tatăl meu care a căzut în apă	7. Me ne kuros a mea patro qua falis aden la aquo.
8. Nava pe care am dorit să o vedem merge dealungul râului	8. La navo quan ni deziris vidar iras alonge la rivero.
9. Cât au costat cărțile tale pe care le ai în buzunar?	9. Quante kustis la libri quin tu havas en tua posho?
10. El a avertizat tinerii care înotau pe lac cu privință la pericol - El i-a avertizat pe tinerii, cu privire la pericol, cei care înotau pe lac	10. Il avertis la yuni qui natis en la lago pri la danjero - Il avertis la yuni pri la danjero, li-qui natis en la lago

VORTARO (por exercio 7):

aero	Aer	vakanco	Vacanță
aranjar	A aranja	vento	Vânt
bone	Bine	vera	Adevărat/...
bonega	Excelent/...	varmeta	Călduț/...
explorar	A Explora	vidajo	Vedere
gareyo	Garaj	voyajo	Viaj
ldisto	Idist	quale	Cum (uzat înaintea unei propoziții)
maro	Mare	quala	Care (înaintea unui substantiv)
monto	Munte	Anglia	Anglia
montrar	A arăta	Dania [Dá-nia]	Danemarca
natar	A înota	Hispania	Spania
omno	Totul	Portugal	Portugalia
pluvo	Ploaie	Suedia	Suedia
propozar	A propune	suisa	Elvețian/... (adjectiv)
restar	A rămâne	Suisia	Elveția (națiunea)
to	Acesta / ... acela/ ... (pronume)	suisiano	Elvețian/... (locuitor)

7-

Traduce-ți următoarea conversație:

Konversado: (D = Daniel, M = Maria):

D: Adube ni iros dum la vakanco?

M: Ni certe ne restos en Anglia. Me ne prizas la pluvo e la vento. Me multe preferas la suno. Ni iros a varma lando quala Hispania o Portugal.

D: Ta landi es por me tro varma. Me preferas varmeta lando quala (ne quale) Suedia o Dania. [quale on preferas ...] La vetero povas esar bonega ibe.

M: Quon tu opinionas pri voyajo en la monti? La fresha aero, la foresti, la bela vidaji...

D: No, me preferas la maro. Me deziras natar.

M: Ma, tu povas natar en la lagi.

D: To es vera. Yes, bone, ni exploros la monti.

M: A qua lando ni iros?

D: Me propozas Suisia. Es multa Idisti en Suisia. Multi de li es bona amiki. Me aranjos omno. La Suisiana Idisti montros a ni sua bela lando.

Conversație (D = Daniel, M = Maria):

D: Unde vom merge în vacanță?

M: Desigur nu vom rămâne în Anglia. Nu-mi place ploaia și vântul. Prefer mult soare. Vom merge într-o țară caldă ca de exemplu Spania sau Portugalia.

D: Aceste țări sunt prea călduroase pentru mine. Prefer o țară călduță ca Suedia sau Danemarca. Timpul poate fi optim acolo.

M: Ce gândești despre un viaj la munte? Aerul rece, pădurile, frumoasele peisaje, ...

D: Nu, prefer marea. Doresc să innot.

M: Dar, poți să innoți în lacuri

D: E adevărat. Da, bine, vom explora munții

M: în ce țară vom merge?

D: Propun Elveția. Sunt mulți idiști în Elveția. Mulți dintre ei sunt buni prieteni.

Voi prepara tot. Idiștii elvețieni ne vor arăta țara lor frumoasă.

8-

Răspunde-ți la următoarele întrebări ale textului precedent:

1. A qua Daniel parolas? - Ilu parolas a Maria.
2. Ka Maria prizas pluvo? - No, elu ne prizas olu.
3. Quon el preferas? - Elu preferas la suno.
4. Ka Hispania es kolda lando? - No, olu es varma lando.
5. Ube es la fresha aero? - Olu es en la monti.
6. Ka Daniel prizas natar? - Yes, multe.
7. Quon Daniel e Maria exploros? - Li exploros la monti.
8. Adube li iros? - Li iros a Suisa.
9. Qua aranjos la vakanco? - Daniel aranjos omno.
10. Qui montros Suisia a Daniel e Maria? - La Idisti di Suisia.

9-

Răspunde-ți la următoarele întrebări generale:

1. Adube vu iros dum la vakanco? - Me iros a Grekia (Grecia)
2. Ka vu prizas la suno? - Yes, nam me esas nordala (din Nord) Europano (european)
3. Ka la fresha aero es bona por vu? - Yes, tre bona por me
4. Ka vu parolas multa lingui? - Yes, me bezonas parolar multa lingui
5. Ka vu havas botelo de lakto en vua posho (buzunar)? - No, sur la tablo
6. Ka sep e non es dek? - $7+9=10$? No, to es dek-e-sis
7. Ka vua automobilo es en la staciono od en la gareyo? - En mea gareyo
8. Ube vu sidas? - En la berjero (fotoliu)
9. Ka vu intencas manjar balde? - Yes, nam mea laboro nun fineskas
10. Ka vu skribas a plura Idisti? - Yes, specale ad Idisti en USA

LECTIA DOISPREZECE

FORMA NEGATIVĂ ÎN PROPOZIȚIILE CU VERBE AUXILIARE

Forma negativă în Ido se formează de obicei punându-l pe "ne" înaintea verbului. Dar cum există diverse verbe auxiliare (a trebui, a putea, a avea nevoie de, ecc.), trebuie să urmărim o regulă specială pentru a așeza adverbul de mod „ne”. Limba Ido are multe nuanțe pe care limba română nu le are:

Mustar (expresas neceseso absoluta, senkondiciona e nerezistebla)

A trebui (exprimă o necesitate absolută, fără condiții):

Tu mustas NE acendar alumeto, nam la chambro es plena de gaso	Nu trebuie să aprinzi un chibrit, căci camera este plină de gaz
Tu NE mustas acendar alumeto, nam me povas vidar suficante bone	Nu trebuie să aprinzi un chibrit căci văd destul de bine

Devar (konvenas ad omna ed omnaspeca obligesi moral od altra)

A trebui (convine tuturor, este o obligație morală sau de alt tip)

Me NE devas helpar vu	Nu trebuie (nu sunt obligat să o ajut)
Tu devas Ne adulterar	Trebuie să nu faci adulteriu

Darfar (havar la yuro o permiso, kontre l'ideo di interdikto)

A putea (a avea dreptul sau permisul, contrar interdicției)

Me NE darfes fumar hike	Nu pot să fumez aici (nu am permisul să fumez)
Me darfes NE asistar skolo	Pot să nu merg la școală (este dreptul meu să nu merg la școală)

Povar (esar en la stando necesa por agar e facar ulo)

A putea (a fi în stare de a face ceva, a avea capacitate de, a nu fi capabil să)

Me NE povas pagar imposturi	Nu pot plăti impozitele
Me povas NE pagar imposturi	Pot să nu plătesc taxele

Bezonar

A avea nevoie de

Illo NE bezonis facar ol	El nu avea nevoie să o facă. -Așa că nu a făcut-o-
Illo NE bezonas facir ol	El nu avea nevoie să o facă. -Deci a făcut-o-
Illo bezonas NE facir ol	El are nevoie, căci nu a făcut-o. -Prea târziu-

Audacar

A îndrăzni

Me NE audacas informar il pri la mala nuntio	Nu a îndrăznit să-i dea informații cu privire la vestea rea
El audacis NE askoltar mea konsilo	Ea a îndrăznit să nu asculte sfatul meu

Observați că între verbul auxiliar și verbele la infinitiv nu se folosește nici un tip de prepoziție sau cuvânt.

ALTE AFIXE

Afixele pe care le vom vedea în curând le-am întâlnit deja în anumite cuvinte pe parcursul acestui curs:

"-eg-" - Augmentativ: mărește intensitatea cuvântului respectiv:

bona	Bun/...
bonega	Excelent/..., optim/...
varma	Cald/...
varmega	Cald (foarte cald)
domo	Casă
domego	Căsoaie
dormar	A dormi
dormegar	A dormi profund

"-et-" - Diminutiv: scade intensitatea sensului pe care îl are cuvântul de bază:

varmeta	Călduț/...
dometo	Căsuță
dormetar	A ațipi (a dormi ușor)
ridar	A râde
ridetar	A surâde
forko	Furca
forketo	Furculiță

ORELE

Mai înainte am învățat despre ora preciză:

06:05	sis kloki kin
06:25	sis kloki duadek e kin
06:50	sis kloki kinadek
03:30	tri kloki e duimo
01:15	un kloko e quarimo
01:45	un kloko e tri quarimi

În aceste exemple putem vedea că în limba Ido se specifică minutele care depășesc ora respectivă iar forma în care se specifică minutele care lipsesc până la ora următoare (ca de exemplu în română:trei fără zece) nu se folosește niciodată în limba Ido:

02:05	du kloki kin	Două și cinci (minute)
02:20	du kloki duadek	Două și douăzeci
02:55	du kloki kinadek e kin	Trei fără cinci
09:49	non kloki quaradek e non	Zece fără unsprezece minute

Pentru a spune "și jumate" se folosește "e duimo":

04:30	quar kloki e duimo	Patru și jumate
05:30	kin kloki e duimo	Cinci și jumate

NOTA: Este important să specificăm în Ido nu numai „duimo„ dar „e duimo„ deoarece „duimo” fără „e„ poate crea confuzie. De exemplu: "kin kloki duimo" (fără „e„) se traduce: "cinci și jumate de minut".

În mod asemănător pentru "și un sfert" se utilizează "e quarimo":

06:15	sis kloki e quarimo	Șase și un sfert
06:45	sis kloki e tri quarimi	Șase și trei sferturi (șapte fără un sfert)

Să vedem alte exemple (să ne amintim că în Ido se referă la 24 de ore și nu numei la 12):

02:05	du kloki kin	Două și cinci
03:40	tri kloki quaradek	Patru fără douăzeci
17:00	dek e sep kloki	Cinci după masă (ora șaptesprezece)
14:47	dek e quar kloki quaradek e sep	Ora paisprezece și patruzeci și șapte de minute
02:00	du kloki	Ora două
09:05	non kloki kin	Nouă și cinci
06:15	sis kloki e quarimo	Șase și un sfert
06:45	sis kloki e tri quarimi	Șapte fără un sfert
10:35	dek kloki triadek e kin	Zece și treizeci și cinci
06:53	sis kloki kinadek e tri	Șapte fără șapte minute

RECAPITULAREA PRONUMELOR RELATIVE

CUM AM VĂZUT MAI Înainte "Qua" semnifică "cine". Totodată acest cuvânt are și un alt semnificat: când este în fața unui substantiv la singular sau plural se traduce cu "care" :

Qua hundo?	Care câine? (dintre toți cei pe care-i ai)
Qua hundi?	Care câini? (observați că NU se folosește "QUI")

Pentru a nu ne obosi prea mult, vom vedea un mic chenar recapitulativ cu pronumele relative și cele interogative:

P. Interogative:

Singular	Qua viro venas?	Care bărbat a venit?
Plural	Qua viri venas?	Care bărbați vin ?
Singular	Qua venas?	Cine vine?
Plural	Qui venas?	Cine vine?
Sing./Plur.	Quo venas?	Ce vine? (obiect nedeterminat)

P. Relative:

Singular	La viro qua venas	Bărbatul care vine (persoana sau obiectul determinat)
Plurale	La viri qui venas	Bărbații care vin (idem)
Singolare	La treno qua iras	Trenul care merge (idem)
Plurale	La treni qui iras	Trenurile care merg(idem)

TIMPUL ATMOSFERIC

În Ido toate verbele care se referă la fenomenele atmosferice sunt impersonale (nu vine indicat subiectul), cum se uzează în general și în limba română:

Pluvas	Plouă(pluvo - ploaie)
Nivas	Ninge (nivo - zăpadă)
Frostas	Se îngheață (frosto - gheață)
Ventas	Suflă vântul (vento - vântul)
Pruinas	Cade bruma (pruino -chiciură)

ESERCIZII

VORTARO (por exercio 1):

agnoskar	A recunoaște, a admite	kozo	Ce
ankore	Încă	kara	Drag/...(afect)
audar	A auzi	kuzo	Verișor/...
avino	Bunica	loko	Loc
cayare	Anul acesta	mortar	A mori
danko pro	Mulțumesc pentru	nomo	Nume
decidar	A decide	omni	Toți (toate persoanele)
divenar	A deveni	pluvar	A ploua
ecepte	Excepție	post-karto	Carte poștale
esforcar	A se sforța	praktikar	A practica
fortunoza	Norocos/...	prezente	În prezent, actual
fotografuro	Foto (grafia)	respondo	Răspuns
gambo	Picior	se	Dacă (condițional)
ja	Deja	trista	Trist/...
hospitalo	Spital	til nun	Până acum
infanteto	Bebeluș	vakance	In vacanță
invitar	A invita	la venonta yaro	Anul viitor

1- Traduce-ți următorul text în ambele două sensuri:

Scrisoarea unei prietene:

27 august

Dragă Maria

Îți mulțumesc pentru scrisoarea interesantă și frumoasele vederi pe care m-i le-ai trimis.

M-am întristat când am auzit că bunica ta și-a rupt piciorul când s-a sforțat să escaladeze Muntele Alb acest an. Este foarte norocoasă că nu a murit.

Am un verișor care dorește să devină escalator, dar deocamdată are numai opt ani.

Fasce practică pe zidul din grădină. Până acum nu a căzut.

Unde vei merge în vacanță anul viitor? Dacă nu ai decis, încă, te invit în Scoția. De obicei plouă des aici în Scoția, admit acest lucru, dar sunt multe locuri și lucruri interesante pe care le putem vedea. Desigur vom vizita Edimburg. Vroiai să-mi vezi familia. Deci îți trimit o fotografie. Cunoști deja numele tuturor cu excepția bebelușului care se numește Liviu.

Scrie-mi repede răspunsul tău. Salutările mele bunicii tale și familiei.

Prietenul tău, Mihai

Letro ad Amikino:

La 27ma di agosto

Kara Maria

Danko pro la interesanta letro e la bela post-karti quin tu sendis a me.

Me es tre trista audar ke tua avino ruptis gambo kande el esforcis klimar

Blanka Monto (Mont Blanc) cayare. El es tre fortuneza ke el ne mortis.

Me havas kuzo qua deziras divenar klimero, ma prezente il nur evas ok yari.

Il praktikas sur la muro en la gardeno. Til nun il ne falis.

Adube tu iros vakance en la venonta yaro? Se tu ne ja decidis, me invitas tu a Skotia. Ofte pluvas hike en Skotia, me agnoskas to, ma es multa interesanta loki e kozi quin ni povos vidar. Ni certe vizitos Edimburgo.

Tu volis vidar mea familio. Do me sendas a tu fotografuro.

Tu ja konocas la nomi di omni ecepte la infanteto qua nomesas Liviu.

Skribez balde tua respondo. Mea saluti a tua avino e la familio.

Tua amiko, Mihai

VORTARO (por exercio 2):

quala?	Care?, ce tip?	membro	Membru
renkontrar	A întâlni	societo	Societate
abonar	A se abona	libro-listo	Lista de cărți
revuo	Revistă		

Respunde-ți la întrebările care se referă la textul anterior:

2-

Questioni pri la letro:

1. Quala es la post-karti de Maria? - Ol es interesanta.
2. Qua ruptis gambo? - Avino di Maria.
3. Quon el klimis? - El klimis Blanka Monto.
4. Kad el mortis? - No, fortuneze el ne mortis.
5. Qua deziras divenar klimero? - Kuzo di Mihai.
6. Quante il evas? - Il evas ok yari.
7. Sur quo il praktikas? - Sur la muro en la gardeno.
8. Kad il falis? - No, til nun il ne falis.
9. Se Maria venos a Skotia, kad el e Mihai vizitos Edimburgo? - Ho, yes.
10. Quon Mihai sendas a Maria? - Fotografuro di/pri la familio di Mihai.
11. Quale nomesas la infanteto? - Lu nomesas Liviu.
12. Quon Mihai esperas recevar balde? - Respondo de Maria.

3-

Întrebări generale (general questioni):

1. Ka vu parolas Ido bone? - Yes, nam Ido es marVELOZE facila.
2. Ka vu ofte lektas Ido? - Yes, me prizas lektar libri en Ido.
3. Ka vu povas skribar Ido? - Komprenende yes ed anke devas me.
4. Ka vu skribas ad Idisti en altra landi? - Yes, kelkatempe.
5. Ka vu renkontras altra Idisti? - No, tre rare. Nam ne esas multa Idisti.
6. Kad es multa Ido-libri en vua domo? - No, nur kelka libri che me.
7. Ka vu kompros altra Ido-libri? - Yes, me intencas komprar oli.
8. Ka vu havas libro-listo? - Yes, la listo de Cardiff.
9. Ka vu abonis Ido-revui? - Yes, kelka revui.
10. Ka vu es membro dil Ido-Societo? - Yes, membro di Germana Ido-Societo.

3-

Traduce-ți următoarele texte "de certena lektolibro" (a unei anumite cărți de lectură):

Lectura 1:

Ziua și noaptea. Vara și iarna. Cuvintele și frazele.

Un bărbat are o gură și două urechi. Doi bărbați au două guri și patru urechi.

O mână are cinci degete. Două mâini au zece degete și pot să le aplaude pe alte persoane.

Mare și mic. Mult sau puțin. Frumos sau urât. Prietenul meu are două case mari.

Multe case au puțini bani. Au flori frumoase în grădină.

El are un alt serviciu.

Lektajo 1:

La jorno e la nokto. La somero e la vintro. La vorti e la frazi.

Un homo havas un boko e du oreli. Du homi havas du boki e quar oreli.

Un manuo havas kin fingri. Du manui havas dek fingri e povas aplaudar altri.

Granda e mikra. Multa o poka. Bela o leda. Mea amiko havas du granda domi.

Multa domi havas poka pekunio. Li havas bela flori en la gardeno.

Il havas altra laboro.

Lectura 2:

Înainte de a vorbi trebuie să gândim. Vreau să învăț limba Ido.

Vino ca să lucrezi. Unde vrei să mergi? Vreau să mă plimb un pic.

Fiecare om are numai o gură pentru a vorbi, dar două urechi pentru a asculta.

Copiii se joacă pe ascuns în spatele casei. Ce fac părinții?

Tatăl scrie diverse scrisori și mama citește o carte frumoasă.

Lektajo 2:

Ante parolar on devas pensar. Me volas lernar la linguo Ido.

Tu venas por laborar. Adube tu volas irar? Me volas kelke promenar.

Singla homo havas nur un boko por parolar, ma du oreli por audar.

La infanti sekrete ludas dop la domo. Quon facas la genitori?

La patro skribas plura letri e la matro lektas bela libro.

Lectura 3:

Ei/ele nu sunt aici. Tu ne ești acolo. Unde este el? Nu știm. Des vă plimbați.

Nu sunt în casă. Înțelege asta? Nu, nu înțelege.

Copiii plâng? Nu ei, nu plâng, din contră râd.

Toate persoanele sunt bucuroase? Nu, numai foarte puține persoane sunt bucuroase.

Cumpărătorul: "Aceste pere nu sunt de mâncat, sunt acre."

Vânzătorul "Da, știu, dar eu nu le mănânc, eu le vând."

"Curățenia este foarte importantă. Îmi fac baie în fiecare an cel puțin o dată, indiferent dacă este necesar sau nu."

Lektajo 3:

Li ne esas hike. Tu ne esas ibe. Ube il esas? Ni ne savas. Vi promenas ofte.

Me ne esas en la domo. Kad il komprenas to? No, il ne komprenas.

Ka la infanti ploras? No, li ne ploras, kontree li ridas.

Kad omna homi esas kontenta? No, nur tre poka homi esas kontenta.

Komprero: "Ica piri ne esas manjebla, li esas acerba."

Vendisto: "Yes, me savas lo, ma me ne manjas li, me vendas li."

"Neteso esas tre importanta. Me balnas omnayare adminime unfoye, tote indiferenta kad [lo] esas necesa o ne."

Lectura 4:

Verișoara mea are trei pisici, ea îi iubește mult. El nu mai vorbește cu ea.

Carlo are două cărți frumoase, el des le citește.

Știți limba Ido? - Nu, nu încă, dar o învăț.

Bărbați și femeii sunt în restaurant, ei beau vin, ele beau cafea cu lapte.

Musafir (invitatul): "De ce în acest oraș vinul roșu este mai scump decât cel alb?"

Lucrătorul din restaurant: "Dumneavoastră credeți că noi primim materialul colorant gratis?"

- "Nu pot să disting gemenii tăi, cu toate că îi văd în fiecare zi."

- "Dar este foarte simplu, unul se numește Enric, și celălalt se numește Albert."

- (Dar este foarte simplu să deosebești gemenii mei, Enric și Albert)

Lektajo 4:

Mea kuzino havas tri kati, el multe amas li. Il ne pluse parolas kun el.

Karlo havas du bela libri, lu ofte lektas oli.

Ka vu savas Ido? - No, ne ja (=ankore ne), ma me lernas ol.

Viri e mulieri es en la restorerio,

ili drinkas vino, eli drinkas kafeo kun lakto.

Gasto: "Pro quo en ica urbo la reda vino es plu chera kam la blanka?"

Restoristo: "Ka vu opinionas ke ni recevas la farbo gratuite?"

- "Me ne povas dicernar tua jemeli, quankam me vidas li omnadie."

- "Ma es ya tre simpla, la una nomesas Enric, e la altra nomesas Albert."

- (Ma es ya tre simpla dicernar mea jemeli, Enric e Albert.)

Lectura 5 (familiari - parenti):

Cuvintele frazei. Tatăl meu are patruzeci de ani. Bicicleta ta este încă nouă.

Nu am timp pentru ca să vă vizitez acasă. Ușa casei este închisă.

Acum dorim să vorbim cu privire la limba noastră Ido. Părinții voștri mi-au împrumutat o umbrelă.

Ei/ele trimit bani la familiarii lor prin poștă. Ea nu vrea să -i spună.

A cui îi aparține acest creion? Nu știu cui îi aparține.

Să vedem florile din grădină. Bunul lui tată este deja mort.

Tatăl: "Ști acum de ce te bat?"

"Da", sughită Neluțu, "deoarece tu ești mai puternic decât mine."

Lektajo 5 (parenti - parenti):

La vorti di la frazo. Mea patro evas quaradek yari. Tua biciklo es ankore nova.

Me ne havas tempo por vizitar vu che vua domo. La pordo di la domo es klozita.

Ni volas nun parolar pri nia linguo Ido. Via genitori prestis a me parapluvo.

Li sendas pekunio per la posto a lia parenti. El ne volas dicar ol ad il.

A qua apartenas ica krayono? Me ne savas a qua ol apartenas.

Ni vidas la flori di la gardeno. Ilua bona patro es ja mortinta.

Patro: "Ka tu nun savas pro quo me batas tu?"

"Yes", singlutas Neluțu, "pro ke tu es plu forta kam me."

5-

Mai jos vedem o recapitulare a regulilor care privesc punctele de ortografie (Rezumo di la Reguli pri la Puntizado):

Punctul (.) se folosește pentru a separa frazele;

Virgula (,) pentru a separa propozițiile (în cadrul frazei);

Punctul și virgula (;) pentru a separa frazele care sunt din punct de vedere gramatical independente, dar legate prin conținut;

Două puncte (:) pentru a anunța o explicație sau o citație;

Punctul exclamativ (!) se așează după o frază exclamativă;

Semnul întrebării(?) se așează la sfârșitul unei propoziții interogativă (nu după o propoziție subordonată);

Ghilimele (" „) se folosesc pentru a include o citație;

Parantezele rotunde () includ o frază sau un cuvânt separat de restul textului;

Parantezele drepte [] și acoladele { } au roluri similare;

o acoladă { colegă cuvintele scrise la dreapta ei cu cuvântul scris înaintea ei (la stânga ei).

Liniuța (-) unește cuvintele unui cuvânt compus;

indică separarea silabelor unui cuvânt la sfârșitul unui rând.

Linia (--) indică faptul că se schimbă persoana care vorbește într-un dialog;

Nu trebuie uzată în locul parantezelor sau a le punctelor.....

Trei puncte (...) indică o întrerupere a gândului, a discursului;

Cu aliniat (un nou paragraf) indică o schimbare a temei sau o nouă ordine de idei;

Notele (în partea inferioară a paginilor) trebuiesc făcute prin intermediul numerelor (și nu prin intermediul asteriscului, cruci, etc.)

La punto (.) uzesas (nota l'impiego del verbo "uzar" + "esar": uz-es-ar: esser usato) por separar la frazi;

komo (,) por separar la propozicioni;

la punto komo (;) por separar frazi gramatikale nedependanta, ma ligita per la senco;

la bipunto (:) por anunciar expliko o citajo;

la klamo-punto (!) pozesas pos frazo klamanta;

la question-punto (?) pozesas pos propoziciono direte questionanta (ne pos propoziciono subordinata).

La cito-hoketi (" ") uzesas por inkluzar omna citajo.

La parentezi () inkluzas frazo o vorto separenda de la cetera texto;

La kramponi [] ed embracili { } havas analoga roli;

un embracio { juntas plura linei (dextre) ad una (sinistre).

La streketo (-) unionas la parti di vorto kompozita;

ol indikas anke la seko di vorto inter du linei.

La streko (--) indikas chanjo di parolanto; ol devas sempre uzesar en dialogi.

On ne darfaz uzar ol vice la parentezi, o vice la puntaro.

La puntaro (...) indikas interrupto di la penso.

L'alineo indikas chanjo di temo o nova ordino di pensi.

La noti (infre di la pagini) devas referesar per numeri (ne per steli, kruci, etc.)

Sfârșitul primei părți

